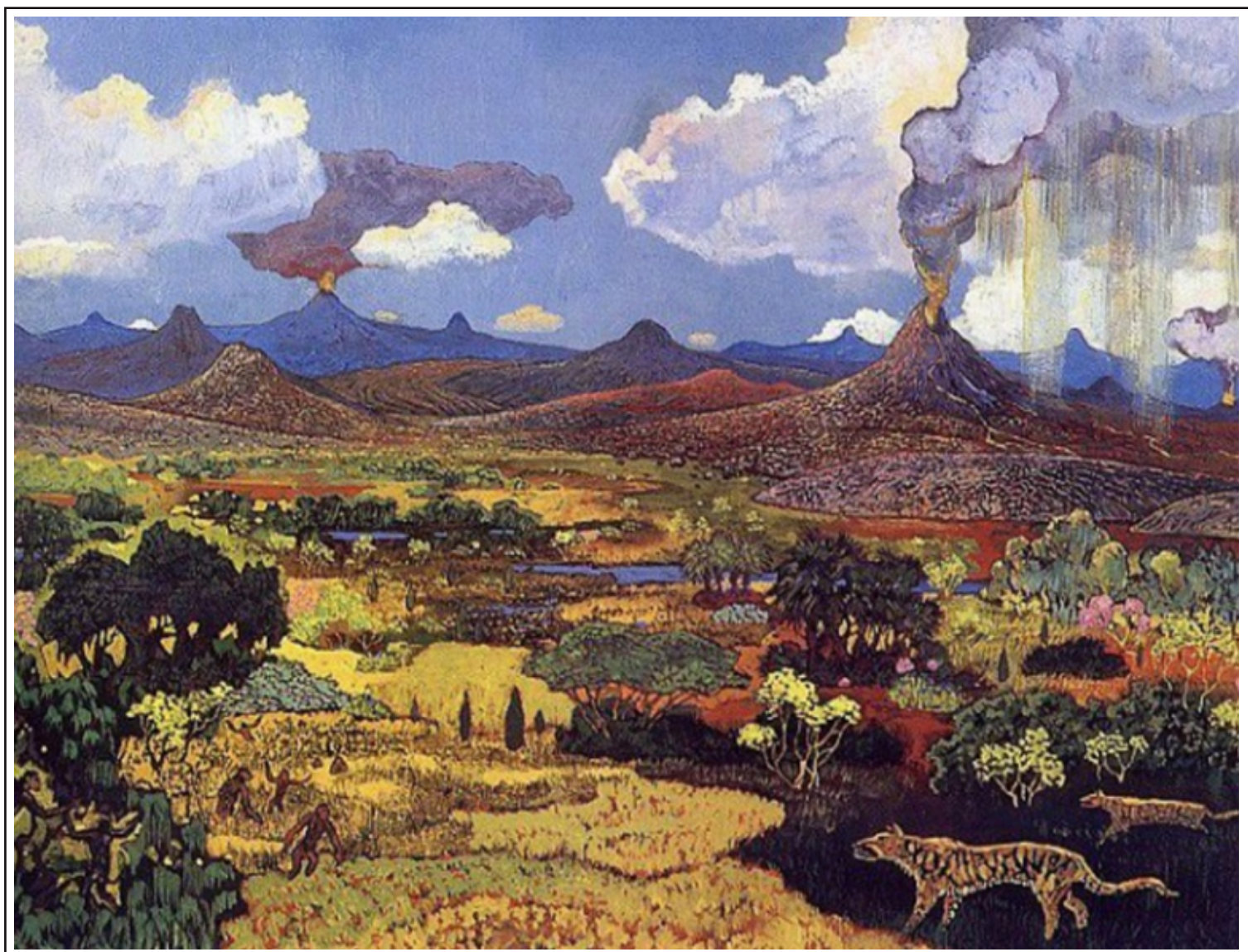

Historie města Libochovice a okolí

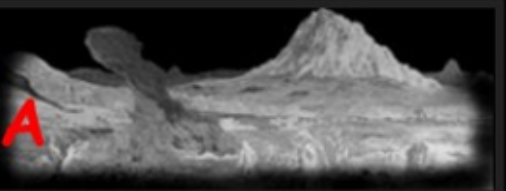
část první

PRAV K
LI BOCHOVI CKA

Historie města Libochovice a okolí **PRAVĚK LIBOCHOVICKA**

Vydejte se s námi na dlouhou... p edlouhou cestu staletími. Cestou za ínající po átkem v k v až do 12.století

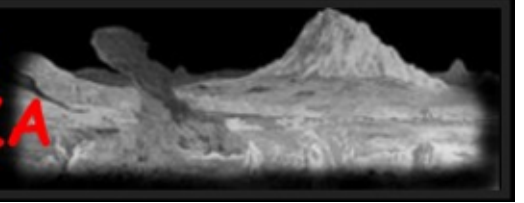

Zajímá vás jak naše m sto vypadalo d íve? Nebo spíše, jak to zde vypadalo, když naše m sto ještě nestálo? Neváhejte a projd te si stránky, kde se vše dozvíte.

A navíc, máte po ruce internet? No tak se p ipojte na stránku www.libochovice.net a prohlédn te si stránky o historii regionu, kde nelaznete ještě více obrázk , fotografií, ná rt , map a i videa.

A v zte, že k t mto publikacím a stránkám ještě existuje i CD-ROM "Historie m sta Libochovice a okolí", které si m žete i nadále objednat u autora. Kontakt naleznete v tiráži i na internetových stránkách.

P r a h o r y - (a r c h a i k u m)

Před více než 4,5 miliardami let se povrch Země ochladil natolik, že se na něm vytvořila pevná kůra. Vodní páry v ovzduší se začaly srážet, a na ještě horkou zemskou kůru dopadaly první kapky vody. Zprvu se vypařovaly zpět do ovzduší. Zemi tehdy zahalovala hustá oblaka páry, která k ní nepropustila sluneční paprsky, a tak zde vládlo trvalé pítí. Planeta se postupně více a více ochlazovala, což vedlo k vydatnějším dešm a dlouho trvajícím lijákům, které opět pozvolna snižovaly teplotu planety. Na Zemi se začaly vytvářet první vodní plochy, v nichž se začaly objevovat první životy. Postupným ochlazením pramoci a praoceán pomáhalo k vytváření chemických reakcí, které vedly ke vzniku prvních organických sloučenin, ty se pak staly základem tvořící se živé hmoty.

Země ovšem tehdy nevypadala jako dnes. V tšinu povrchu tvořil praoceán. Jednotlivé dnešní kontinenty byly tehdy spojeny v jeden velký superkontinent – Rodinii. (Jako první upozornil na podobnost kontinentů americký vědec F.B.Taylor a několik let po něm v roce 1912 na základě měření jeho teorii potvrdil německý geofyzik a meteorolog Alfred Lothar Wegener. Novodobé výzkumy změny geomagnetického pole vše jednoznačně potvrdily. Paleografie však pokračovala dále a v nynější době je již známa tvář planety v raném dětství.)

S t a r o h o r y - (p r o t e r o z o i k u m)

P r e k a m b r i u m

Proterozoikum (starohory) trvalo téměř 1930 milión let.

Libochovicko je součástí stredo-evropské struktury nazvané český masív. Tento výraz je čistě geologickým pojmem. Nesmíme si ovšem představit český masív jako pohoří. Jedná se o území zahrnující kromě i západní část Moravy od Znojma k Ostravě, přilehlé části Rakouska, Bavorska, Saska a Slezska. Český masív obsahuje prvky vzniklé při procesech kadomského vrásnění na konci proterozoika. Jeho základ tvoří celý komplex sedimentů a vyvinulo více než 1 miliardu let starých, které byly postupem času přeměněny v krystalické bídlice. Jejich jednotlivé komplexy byly poté stmeleny ve velmi různorodý celek. V hlubokém podloží Lounska a Libochovicka se pod sedimenty mladších útvarů nalézá rozhraní stredo-české (bohemikum) a sasko-durynské (saxothuringikum) oblasti. Formování českého masívu začalo před 900 milióny lety rozpadem staré prekambričké kontinentální kůry. Celé toto „území“ tvořilo dno proterozoického moře.

V tomto moři vznikl život. Zprvu šlo pouze o jedno a mnoho buněčné organismy, bakterie, sinice a prvoky. Teprve později se začaly objevovat jednodušší živočichové. Nejstarší nález zkamenělého otisku medúzovitého těla, (*Dickinsonia costata*), byl objeven v pohoří Ediacara v jižní Austrálii. Je starý 600 milión let.

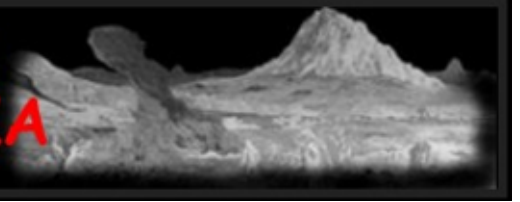
Již ve svrchním proterozoiku se superkontinent Rodinie začal rozpadat. Složité geologické procesy a stoupající a klesající hladina oceánu daly vzniknout novému kontinentu.

Na konci proterozoika bylo v oblasti Lounska vyvrásněno při kadomské (assyntské) orogenezi pohoří, které mělo rozsáhlé granitové jádro. Jeho pozůstatky se nalézají v rozsahu od Plzeňska, Mladotického přes Žatecko a Lounsko až na Roudnicko.

Historie města Libochovice a okolí PRAVĚK LIBOCHOVICKA

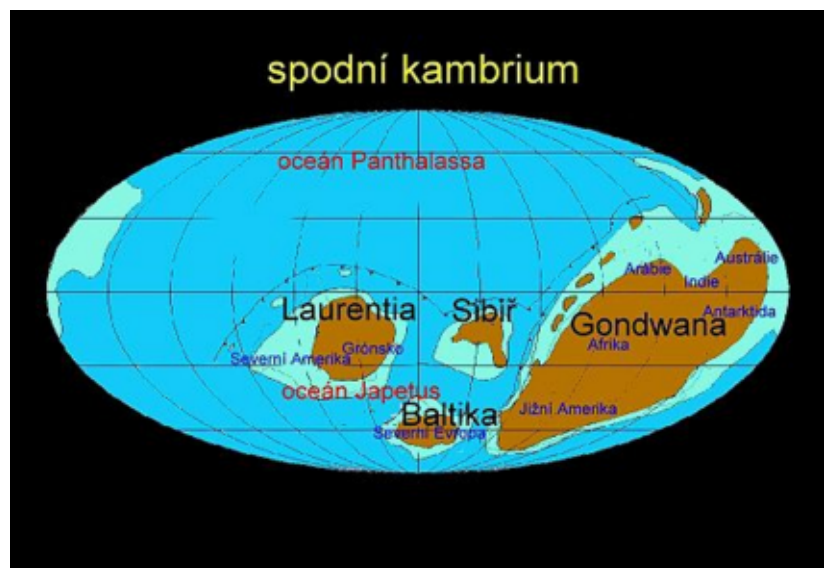
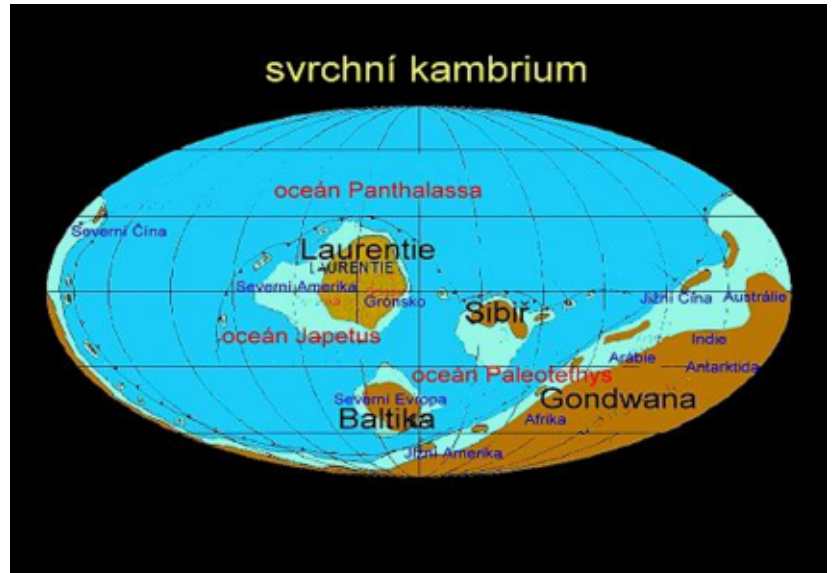

Prvohory - (paleozoikum) Kambrium

Paleozoikum trvalo téměř 325 milión let.

Během celého kambria docházelo k postupnému globálnímu oteplování klimatu. Výkyvy ve výškové hladině dosahují maxima na počátku středního a na konci svrchního kambria. V tomto období byly velké části tehdejších kontinentů zality mořem.

Podlevažně na jižní polokouli se rozprostíral mohutný kontinent Gondwana, tvořený dnešní Antarktidou, Afrikou, Jižní Amerikou, Austrálií a indickým, arabským, severoindickým a jihoindickým subkontinentem. V rovníkové oblasti se nacházely sibiřský a kazašský kontinent a dále kontinent Laurentie, tvořený dnešním Grónskem a velkou částí dnešní Severní Ameriky. V oblasti jižního polárního kruhu, mezi Laurentií a Gondwanou se nacházel kontinent Baltika, tvořený dnešní severní Evropou. Ostatní stavební jednotky budoucí Evropy (včetně části dnešního českého masívu) byly v té době zařazeny v severní části Gondwany. Prostor mezi Baltikou a Gondwanou vyplnil oceán Paleotethys. Na severní polokouli se rozprostíral oceán Panthalassa.

Trilobit a planolite na dně kambriického moře

Právě v oceánech se zrodil život. Na mořském dně bychom našli zástupce všech dnešních kmenů bezobratlých živočichů: houby, ramenonožce, pralilijice, planolity a první červy. Skutečným vládcem kambriického moře byl trilobit, jehož různé druhy tvořily 60% tehdy živého tvorstva.

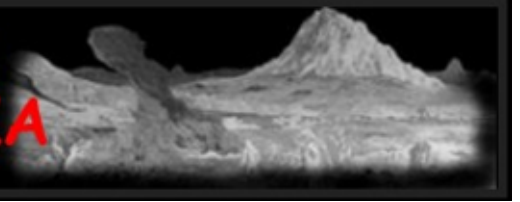
Z období kambria není na Libochovicku prázdný nález. Nález trilobita v oblasti obce Poplze je nepodložený a možná i vymyšlený. Snad bylo toto území zvětralou částí souše.

Délka trvání kambria se odhaduje na 65 milión let.

Historie města Libochovice a okolí PRAVĚK LIBOCHOVICKA

Prvohory - (paleozoikum) Ordovik

Do konce spodního ordoviku pokračuje oteplování klimatu. Ve svrchním ordoviku se však podnebí celkově ochlazuje a v polárních oblastech Gondwany dochází ke vzniku rozsáhlého zalednění. Hladina světového oceánu se zvedá až do svrchního ordoviku, kdy kulminuje. Celkově je o několik set metrů vyšší než je hladina dnešní. Znaménky těchto tehdejších kontinentů jsou zalitým lokálním epikontinentálním mořem. Na konci ordoviku dochází k významnému poklesu hladiny světového oceánu.

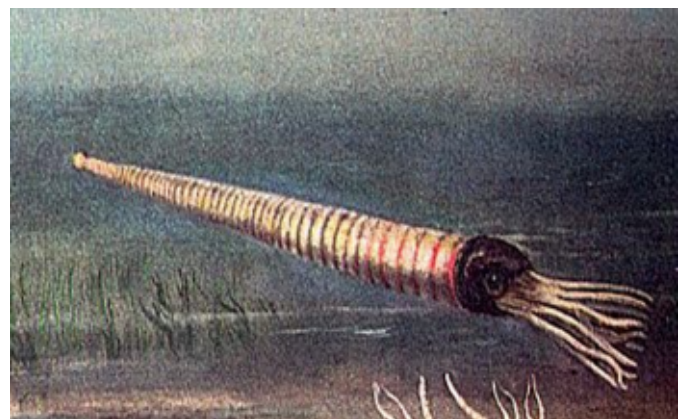
Pozice hlavních kontinentálních bloků byly v ordoviku podobné jako v kambriu. Gondwana se rozkládala převážně na jižní polokouli a během celého staršího paleozoika vykonávala složité rotační pohyby. Baltika se začala rychle přibližovat k Laurentii a tím docházelo k uzavírání oceánu Japetus. Laurentie se nacházela v rovníkové oblasti a přibližoval se k ní také Sibiřský kontinent. Ze severního okraje Gondwany se začínají během ordoviku oddělovat dílčí, tzv. perigondwanské mikrokontinenty a pohybují se na sever, směrem k Baltice a Laurentii. Jako první se odděluje mikrokontinent Avalonie.

Za část východní Avalonie je dnes v Evropě považována v tšina Anglie, londýnsko-brabantský a rýnský masiv a brunovistulikum. V dnešní Severní Americe je za fragment západní Avalonie považováno Nové Skotsko. Mezi Avalonií a Baltikou se uzavíralo Tornquistovo moře a mezi Gondwanou a Avalonií byl Rheický oceán. Tornquistovo moře i Rheický oceán představují dílčí součásti oceánu Paleotethys.

Také v ordoviku byl život soustředěn hlavně na vodu. Objevily se nové druhy živočichů: jablovci, pravé lilijice, masožraví ramenonožci a nové druhy trilobitů. Ohromný pokrok u inilových rostlin. Díky ustupujícímu moři se některé druhy uchytily na souši.

Po celý ordovik byla oblast Libochovicka zalitá lokálním mořem.

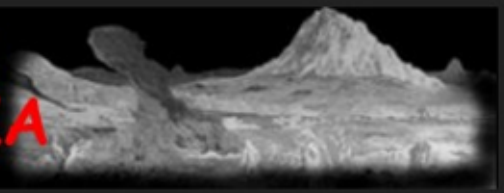
Doba trvání ordoviku se odhaduje na 67 milión let.

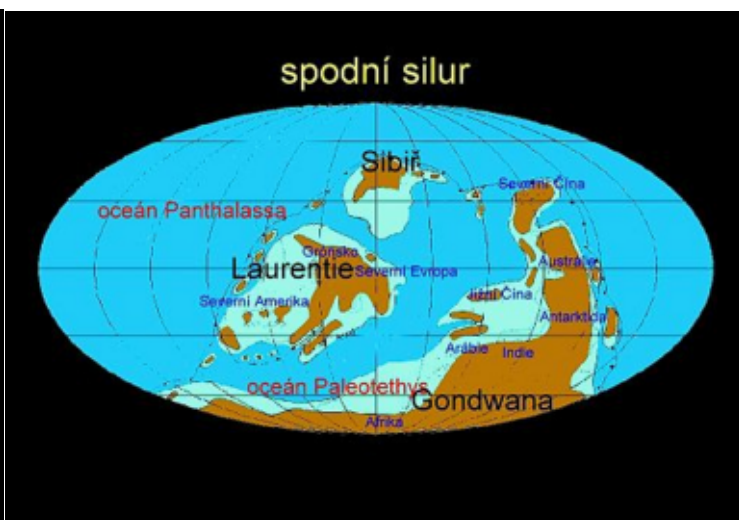
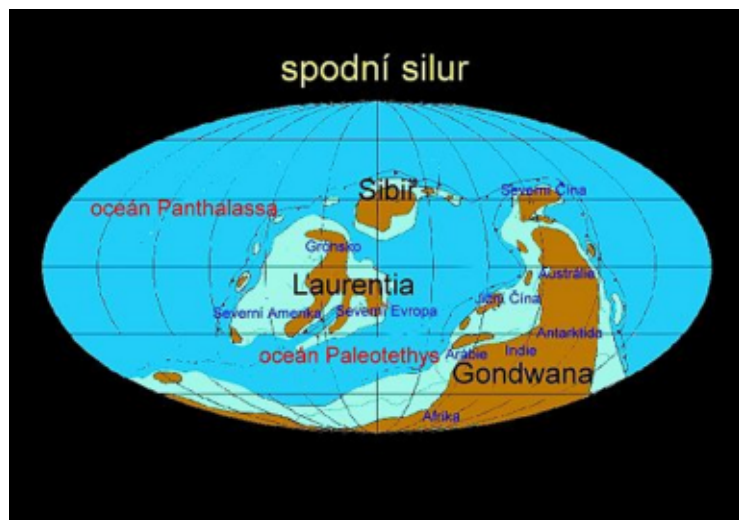
Masožravý hlavonožec Orthoceras

Historie města Libochovice a okolí PRAVĚK LIBOCHOVICKA

Prvohory - (paleozoikum) Silur

Na počátku siluru došlo k významnému globálnímu oteplení, na pólech chybí ledové epice a rozsáhlé části kontinentů jsou zality mořem. Na konci siluru dochází k poklesu mořské hladiny. Během siluru vrcholí konvergentní pohyby mezi Laurentií, Baltikou a Avalonií.

V siluru vznikl spojením Laurentie, Baltiky a Avalonie nový kontinent Laurusie, který se pro velké množství červených klastických sedimentů označuje jako kontinent Old Red. Laurusie se nacházela v rovníkové oblasti, sibiřský, kazachský a severočínský kontinent se rozkládal na severní polokouli v mírných zeměpisných šířkách. Gondwana ležela severně poblíž k Laurusii.

Život v siluru již nebyl soustředěn pouze na vodu, i když právě v tomto období byl nejpestřejší. Velký rozmach zaznamenali korálové a ramenonožci, masožraví korýši, objevili se první rybovití praobratlovci. Rostliny postoupily do nitra pevniny. Vyskytovali se mezi nimi i předci dnešních suchozemských rostlin. Libochovicko pravděpodobně stále zůstávalo dnem mořem, i když toto tvrzení není podloženo nálezy. Silur trval 30 milión let.

První rybovití praobratlovci.

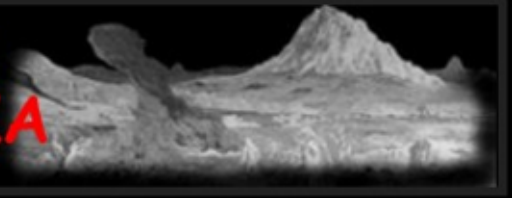

Koncem siluru překročily rostliny práh mezi vodou a pevninou

Historie města Libochovice a okolí PRAVĚK LIBOCHOVICKA

Prvohory - (paleozoikum)

Devon

Koncem devonu se na Zemi objevili obojživelníci rodu Ichthyostega. Dorostali do velikosti jednoho metru.

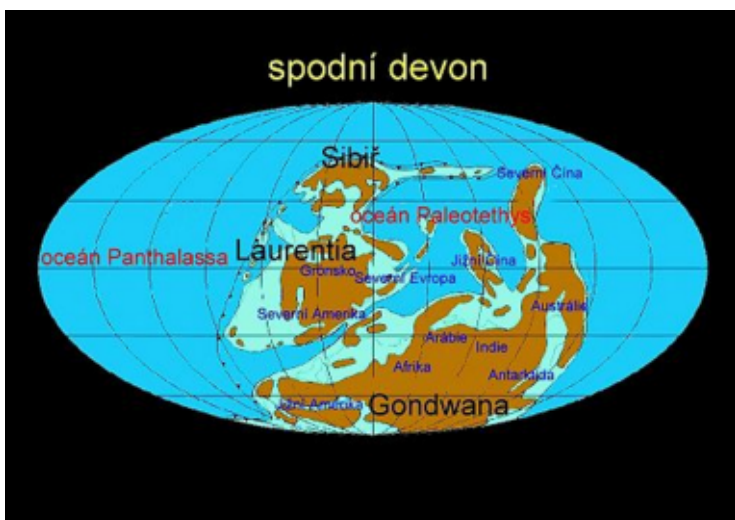
Do středního devonu přetrvávalo velmi teplé klima, ve svrchním devonu však začalo ochlazování, které vyvrcholilo na hranici devonu a karbonu. Dochází rovněž k zalednění jižní polární oblasti na Gondwaně. Hladina světového oceánu se do svrchního devonu zvyšuje a na konci devonu dochází opět k jejímu poklesu.

Kontinent Laurusie se nachází v rovníkové oblasti a přibližuje se k ní sibiřský a kazašský kontinent. Od Gondwany se oddělují jihočínský a severočínský kontinent. Gondwana se nachází na jižní polokouli. Na konci siluru a ve spodním devonu je ukončena kaledonská orogeneze a vzniká mohutné pohoří ve tvaru obráceného písmene Y. Hlavní tektonická aktivita se přesouvá do oblasti Paleotethydy. Zde na konci devonu začíná s Laurusíí kolídat kontinent Gondwana a dochází tak k prvním fázím variské orogeneze. Střední Evropa se tehdy nacházela v kolizní zóně. Variské horstvo vznikalo v několika vlnách od Anglie až po oblast pozdějšího českého masívu., který tím byl postupně dotvořen.

Život v mořích a oceánech ovládly ryby. Ony také první vykročily na souš, aby jim na konci devonu předly obojživelníci. Na zemi se objevil první hmyz. Z rostlin tehdy vládly světu kapradiny, přesličky a plavuně.

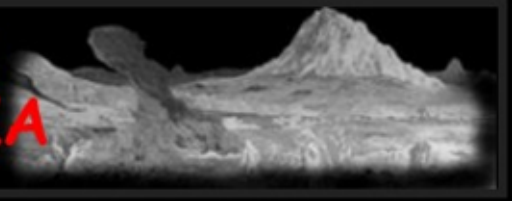
Horotvorné přírodniny se také dotkly i Libochovicka. Nedaleko, směrem od Lovosic na Třebívlice, Běvany a dále na Žatec, je skrytý, hluboko zakleslý, skutečný okraj Krušných hor, které vznikaly právě díky variskému vrásnění.

Devon trval 48 milión let.

Historie města Libochovice a okolí PRAVĚK LIBOCHOVICKA

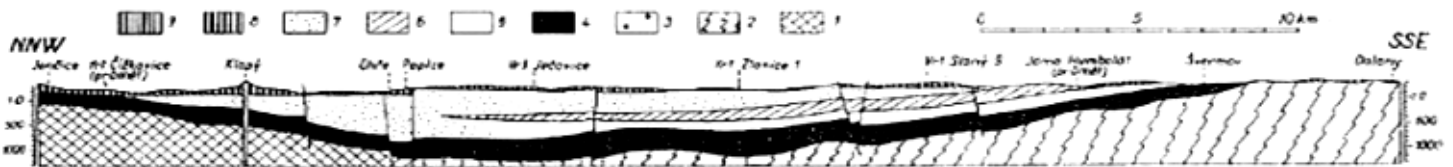

Prvohory - (paleozoikum) Karbon

Pro období karbonu je typické klima se značnými teplotními rozdíly mezi rovníkovými a polárními oblastmi. V oblasti jižního pólu se nachází rozsáhlé zalednění. Stídání glaciál a interglaciál způsobuje rychlé kolísání hladiny světového oceánu. Tyto podmínky byly v oblastech s humidním klimatem ideální pro vznik ložisek černého uhlí. Docházelo zde k značnému hromadění rostlinných zbytků a jejich rychlému překrytí sedimenty. Karbon je obdobím výrazné tektonické aktivity. Probíhají hlavní fáze variského vrásnění, kdy v oblasti paleotethydní mobilní zóny koliduje Gondwana s jižním okrajem Laurusie. V oblasti dnešní Evropy je vyvrásněno variské pohoří.

Uzemí dnešních Čech bylo jižním výběžkem severoatlantské pevniny Laurentie. V severozápadním N mecku, na Morava a na jih od nás bylo moře.

V důsledku tektonických pohybů a geomorfologické situace vznikly v Čechách podmínky k vytváření sedimentačních pánví a k ukládání sedimentů. Také se zde rozvinula bohatá vulkanická činnost. Od té doby začíná velmi pestrá historie středních permokarbonských pánví. Během karbonu nastal prudký rozvoj suchozemského rostlinstva ve formě stromovitých přesliček, kapraorostů a plavuní, jehličnaté a listnaté stromy ještě neexistovaly. Podnebí u nás tehdy bylo vlhké a tropické, přející bujnému rozvoji vegetace. Nahromadění obrovského množství rostlinné hmoty v mořích byly základem vzniku slojí černého uhlí. Jezera byla hojná na ryby, hlavně tzv. skelnošupinaté s nesouměrnou ocasní ploutví i sladkovodní ryby žralokovité. Jejich zuby nebo šupiny jsou u nás nacházeny v karbonských sedimentech. Během jezer obývali primitivní obojživelníci - krytolepci, nastal i velký rozvoj hmyzu všeho druhu. Vzácností nebyly ani obrovité fosilní váčky o rozpětí křídel nejméně 40 cm a délkou 28 cm.

Příčný řez kladensko-rakovnickým karbonem podél linií.

1. - Krušnohorské krystalinikum , 2. - proterozoikum, 3. - žula, 4. - souvrství I. ,
5. - souvrství II. , 6. - souvrství III. , 7. - souvrství IV., 8. - svrchní křída
9. - neogenní sedimenty a vulkanity

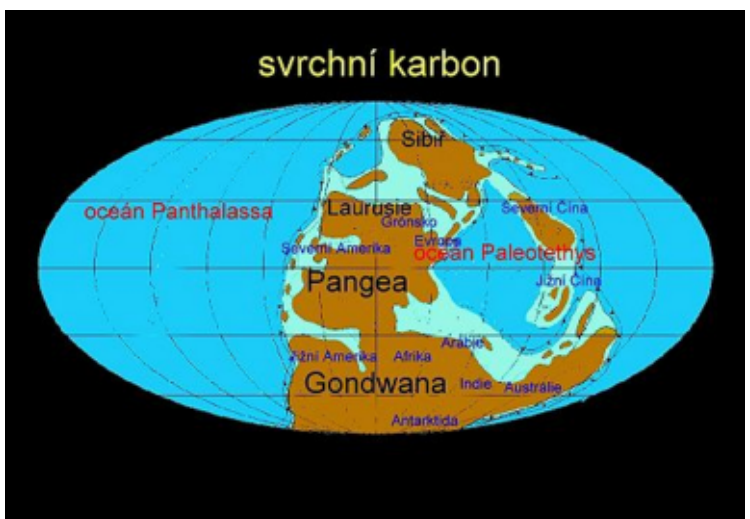
(M.Ván - Geologie Lounska 2000)

Na Libochovicku se z období karbonu neobjevilo téměř nic. Ovšem to neznamená, že zde snad byla pustina. Například vrty na Peruci potvrdily bohatá naleziště černého uhlí o síle až 2 metry, ovšem v hloubce pro nás nedostupné až přes 1000 metrů. Kladenská karbonská pánev se táhne od Lovosic, podél jižního okraje středního přes Tebenice a Tebívlice až k Havraní.

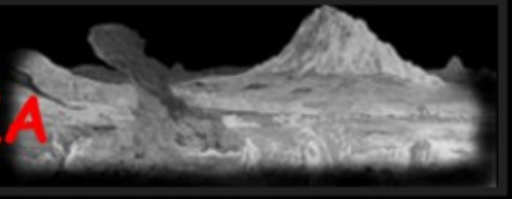
Ráz karbonské krajiny se v okolí Libochovic podobal celému tehdejšímu okolí. Bažiny, jezera, divoké řeky a bohatá vegetace pestrá životem.

Na konci karbonu se objevila velká vulkanická činnost. Například vrt u Koštic zjistil sklovitou lávu. Vulkanická centra byla zjištěna na Teplicku. Mohutné erupce lávy a vulkanického materiálu zasahovaly až do naší oblasti.

Karbon trval 74 milión let.

Prvohory - (paleozoikum)

Perm

Pro perm je charakteristické velké oteplení, což se odráží ve velkém rozsahu pouštních oblastí a v červeném zbarvení sedimentů. Na Gondwaně přetrvává v poátku permu rozsáhlé zalednění, které však již během spodního permu začíná ustupovat. V postglaciálním období dochází k vzestupu mořské hladiny a oblastech mírných pásem se vytvářejí výhodné podmínky pro vznik uhelných slojí. V průběhu permu však hladina světového oceánu celkově klesá, čímž se zvětšuje rozloha souše a začíná tzv. geokratické období.

Postavení kontinentů v permu se v porovnání se svrchním karbonem výrazněji nezměnilo. Na území dnešní Evropy probíhají poslední fáze variské orogeneze, již bez výraznějších útoků.

V uralské oblasti dochází k vyvrásnění mohutného horského pásma a tím k propojení evropské oblasti se sibiřským a kazašským kontinentem. Vzniká jediný superkontinent Pangea. Severočínský a jihočínský kontinent spolu s Pangeou obklopují zbylou východní část oceánu Paleotethys.

Spolu s krajinou se mění i živočišné. V mořském období vládly trilobity, ryby a obojživelníci se od svých předchůdců v karbonu výrazně nelišili. Celou souši však ovládli potomci karbonických plazů např. pelykosauri a archosauri.

Krajina Libochovicka získávala postupně savany. Vysychaly močály a bažiny. Začaly převládat písčité písky zbarvené do červená. Vrtky na Peruci prokázaly pískovce, červené jílovce a vápence. Tam, kde eroze potoků a koryt pronikla pozdějšími vrstvami, můžeme nalézt odkryvy permu. Například v pravém břehu Ohře na úpatí svah Šebína mezi Levousy a Poplzemí. Perm trval asi 41 milión let.

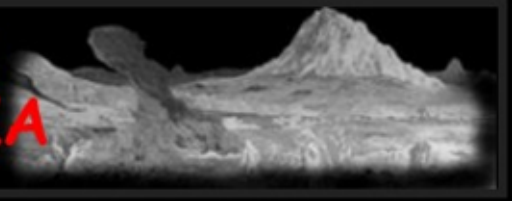
Permskou krajinu připomíná polopoušť Karroo v Jižní Africe

spodní perm

svrchní perm

Druho hory - (mesozoikum)

Trias

Mesozoikum trvalo téměř 177 milión let

Pro trias bylo typické teplé, suché (aridní) klima. Teplotní rozdíly mezi rovníkem a póly nedosahovaly vysokých hodnot a nebyly vytvořeny polární epice. Rozsáhlé subtropické pásy jsou dokumentovány červenými sedimenty. Ve spodním a svrchním (stupe Carn - Nor) triasu dochází k rozsáhlým vzestupům hladiny světového oceánu a velké části kontinent jsou zality mořem.

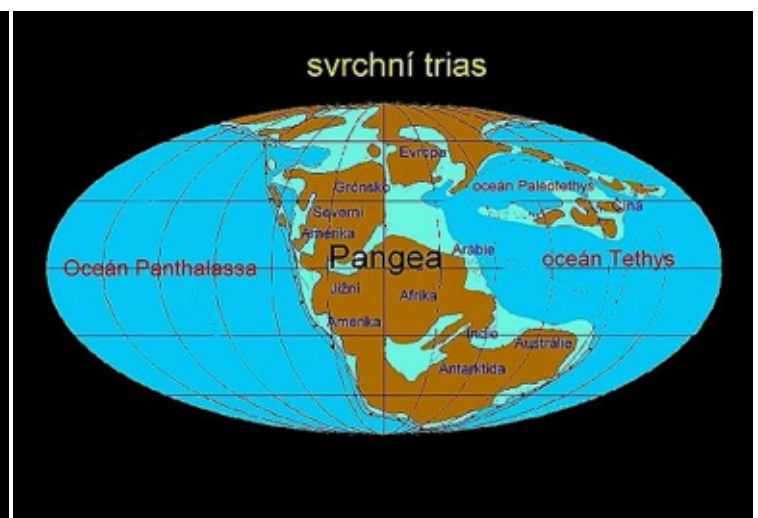
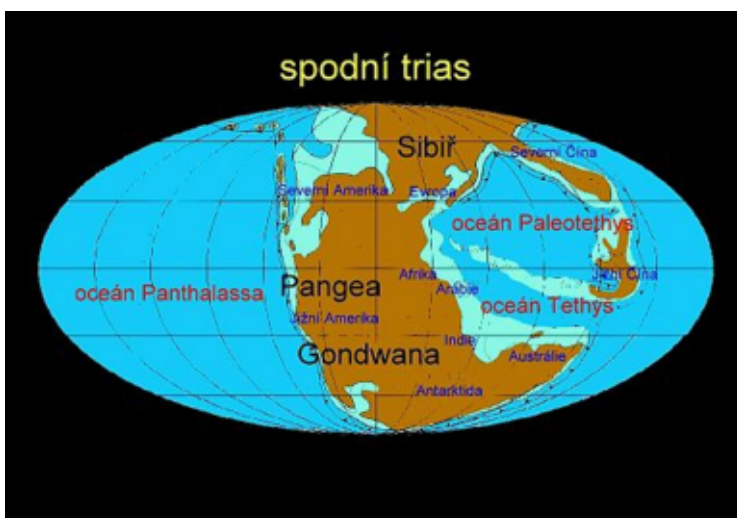
Krajina v období triasu

Trias patří k tektonicky poměrně klidným obdobím. Jediný celistvý blok představuje superkontinent Pangea, vytvořený v permu.

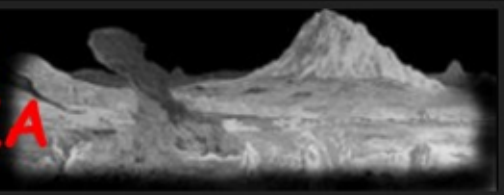
Zásadní změnou prodloužila oblast oceánu Paleotethys. Došlo k jejímu postupnému uzavírání, a to v důsledku vzniku oceánu Tethys, který se nacházela mezi Gondwanou a kontinentem Kimmerie. Na konci triasu se začala formovat oblast Mosambického zálivu, čímž byl zahájen proces vedoucí ke vzniku Indického oceánu a k oddělení Indie, Antarktidy a Austrálie od Afriky.

V tomto období nastala velká tektonická činnost. Například jihoafrické sopky pokryly 800 tisíc kilometrů čtvereční plochy lávou. Život ale nezadržely. V rostlinné říši se kromě přesliček a kapradin začínají objevovat rostliny nahosemenné, jehličnaté a cykasovité. V mořích se objevily nové druhy korálů, mezi nimiž bylo mnoho druhů ammonitů. Na souši se vrchol prožívají krytylebci a nadvlády se uchopují plazi. Například Tanystropheus, Melanorosaurus i Longisquama. Nenápadně a tiše se objevují první savci.

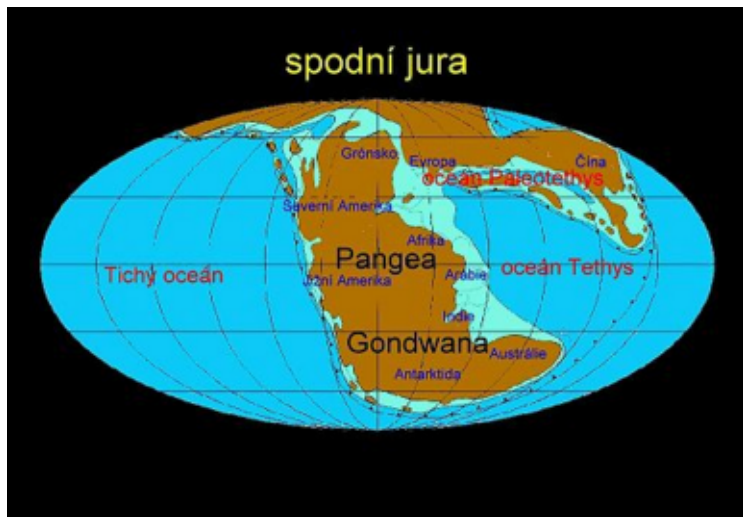
A koliv všude bujel život dorůstající do obludných rozměrů, na Libochovicku se nezachovalo nic. V geologických procesech není žádná známka o sopečné činnosti. Snad zde byla pustina nebo dno mrtvého moře.

Druhohory - (mesozoikum) Jura

V období jury docházelo ke zvyšování vlhkosti. Na pólech chybly ledové epice a rozdíly teplot mezi póly a rovníkem nedosahovaly vysokých hodnot. Jednalo se o období typicky skleníkového klimatu. Maximální výška mořské hladiny dosáhla zaplavením asi 25% rozlohy kontinent. Na konci jury došlo k výrazné regresí.

Pro jury byla typická velká tektonika. Pangea se postupně rozdělila na dva kontinenty, Laurasii (dnešní Asie, Evropa, Grónsko a Severní Amerika) a Gondwanu (dnešní Jižní Amerika, Afrika, Antarktida, Austrálie a Indie).

Blok tvořený Indií, Austrálií a Antarktidou se postupně oddělil od zbylé části Gondwany. Oceán Paleotethys se v jure úplně uzavřel a v důsledku kolize Kimmerie s Laurasií.

Prostor oceánu Panthalassa se vlivem rozpínání Atlantiku začal zužovat (tento trend pokračuje dodnes) a od jury se označuje jako Tichý oceán.

V rostlinné říši vznikají předci dnešních jehličnanů, jedlí, cypřišů a sekvojí. Plazi postupně ovládli kromě souše i vodu a vzduch. Byli mezi nimi i takoví obři jako například Diplodocus, který mohl dosáhnout až 30 metrů. Na konci Jury se objevili předci dnešních ptáků: Archaeopteryx lithographica.

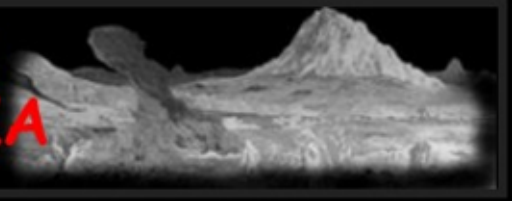
Stejně tak jako v triasu i v jure není na Libochovicku žádná známka o tomto období. Možná pustina i dno moře. Je až k neuvěření, že chybí jakákoliv usazenina i z kamenné liny.

Práskvě zachovalá kostra jednoho z prvních ptáků Archaeopteryx lithographica nalezeného v lomu v Solnhofenu.

Historie města Libochovice a okolí PRAVĚK LIBOCHOVICKA

Druhá hory - (mesozoikum) Křída

Klima na začátku kříd bylo podobné jako v současnosti, typický pro něj byl silný skleníkový efekt (průměrná teplota na Antarktidě je odhadována na 14°C). V závěru tohoto období došlo k ochlazení. Křídová transgrese dosáhla maxima ve stupni cenoman, kdy byla hladina světového oceánu o několik set metrů výše než dnes. Na konci kříd došlo k velké regresí.

V období kříd probíhala významných paleogeografických změn. Oba velké kontinenty, Laurasia a Gondwana se postupně začaly rozpadávat. Rozšiřující se rift severního Atlantiku odděloval Severní Ameriku od Eurasie a došlo také k riftingu mezi Grónskem a dnešní Kanadou. Ve spodní křídě začalo oddělování Jižní Ameriky od Afriky a vznikala tak jižní část Atlantiku. Prostor mezi Jižní a Severní Amerikou (oblast dnešní Panamské šíje) byl zalit mlokým mořem. Mezi Afrikou a Indií se otevíral Indický oceán a Indie se také oddělila od bloku Antarktidy a Austrálie (k jeho rozpadu došlo až v eocénu). Od Indie se dále oddělil ostrov Madagaskar.

Laramijskou fází bylo završeno vyvrásnění mobilní zóny Rocky Mountains na západním okraji Severní Ameriky.

Rostlinná říše se nadále vyvíjela a země začala pestrými barvami kvést. Mezi mnohé nové druhy stromů se začaly vřadit topol a dub. Nadvláda plazů kulminuje. Mezi nimi je i nejznámější Tyranosaurus rex.

Na počátku kříd před 98,9 milióny lety bylo Libochovicko, stejně jako vřšina Evropy, zalito mlokým křídovým mořem. Nesmíme si nyní ani v minulosti představit toto území, jak je známe dnes. Neexistovalo ani české středohoří, ani Krušné hory. Představme si zde téměř rovnou a nebo jen lehce zvlněnou krajinu s nízkými nevýraznými hřbety nebo mlokými údolími, s místními výškovými rozdíly řádově 10 m. Geologický povrch Libochovicka tvořil vřšinou křídový útvar, podle B.Zahálky oblast ohárecká. (Kdokoliv by se chtěl blíže seznámit s křídovým útvarem na Libochovicku a Lounsku a historií jeho výzkum, musí prostudovat práce geologů starší i novější generace. Zřady autorů jsou to dřilá zejména A.Friška, Štefka a jeho syna Břetislava Zahálky, J.Soukupa, M.Váněk - vynikající dřiló "Geologie Lounska 2000", N.Krutského et al., F.Macáka, Štefka a zejména spis J.Dvořáka "Vřvoj stratigrafie křídového útvaru vř oblasti českého masívu".

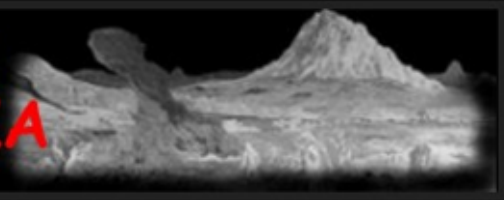
První usazeniny se na Libochovicku po začaly objevovat na počátku spodní křídě. Vznikaly především vřmořích a rozpadech zemské křry. Zř počátku to byly usazeniny sladkovodní nazvané „perucké vrstvy“, (nebo též perucko-korycanské souvrství).

Historie města Libochovice a okolí

PRAVĚK LIBOCHOVICKA

Ty jsou složeny z pestré škály hornin od slepenc , až po jílovce s p evažujícími pískovci. Klasickým terénem perucko-korycanského souvrství je p edevším úsek od Stradonic p es Peruc do okolí Smolnice a Brloha. Dále pak i v jižním okolí Budyn mezi P estavlkou a Vrbkou, v okolí lázní Mšené a odtud až do Poplzu a pod Eva . Zde všude mají sedimenty stabilizovaný vývoj a mocnost kolem 30-40 m, u Budyn a Br an až 50 m. Východn od Libochovic mocnost 60 m a severn od Roudnice až 100 m. Perucké vrstvy vypl ují reliéf p edk ílové krajiny.

Období k ídy se u nás d ílí na:

C e n o m a n

s o u v r s t v í p e r u c k o - k o r y c a n s k é

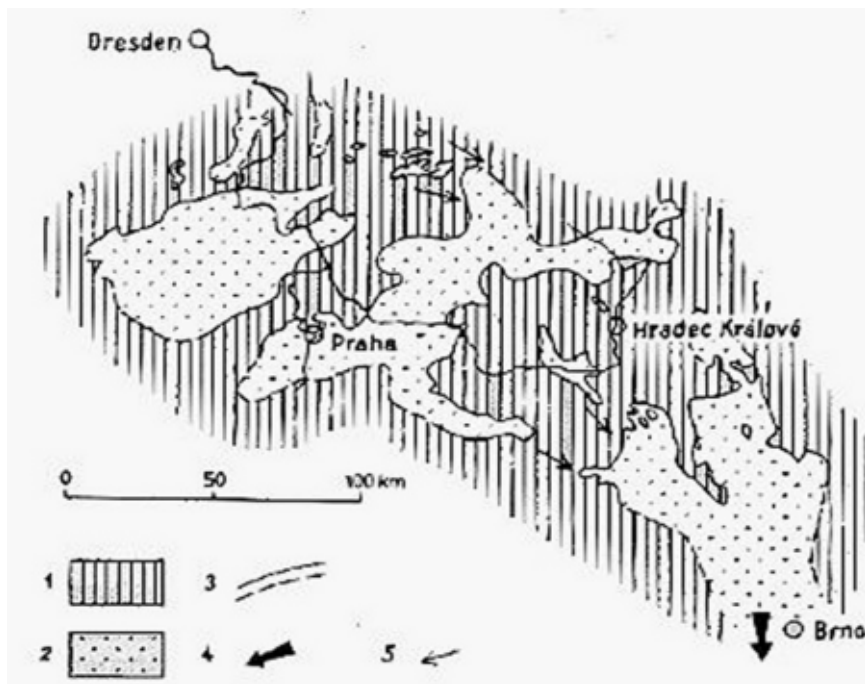
la - bazální slepenec za íná zhruba z Roudnicka až 2 metry silnou vrstvou rezavohn dých železitých slepenc , které jsou místy až hrubozrnné s valounky k emene.

lb1 - bazální pískovec je vytvo en z hrubozrnných pískovc ze sladkovodních usazenin ek a jezer. Je výhradn z k emene. Tato vrstva je nejlépe odkryta pod Perucí nedaleko Old ichova dubu.

lb2 spodní jílová poloha (obzor) – žáruvzdorný jílovec, t žený hlavn na Lounsku. Jde pravd podobn o splachy permokarbonských sediment , z ejm se ukládaly ve vodách lagun a jezírek.

lb3 podlupkový (meziložní) kvádr

lc svrchní jílová poloha (obzor) – mladší jílovec, ze kterého se pozd jí, jako z vrstvy lb2, vyráb ly žáruvzdorné materiály. Tato vrstva vznikala p í pronikání k ílového mo e do st ední Evropy. Libochovicko se tehdy nacházelo pod mo skou hladinou. Dokazují to dosti ásté nálezy k ílové fauny a flory práv ve vrstv lc. B.Pacltová (1971-SGV-P 13, str.105 až 141) uvádí foraminifery (tj.mo ské prvky ze t ídy Rhizopoda) z vložky tmavého uhelného, (název podle jeho barvy), jílovce v profilu „Velké skály" u silnice mezi Poplzemí a Evaní u Libochovic. Ráz krajiny bychom asi t žko mohli porovnávat s dnešním. Byla rovinnatým územím, z ásti zatopeným mo em a z ásti sladkou vodou z p ítékajících k ílových ek. Na písenných b ezích rostla bujná vegetace, na dn poklidných zátok se usazoval jílovitý kal. Mezi vegetací p evládaly sekvoje, Araucarie, Myrtaceie, Crednerie a platany a ze stepní flóry r zné byliny a ke e. Je však záhadou, že se mezi zkamen lými nálezy nenašly žádné kosterní poz statky ryb, í dokonce druhohorních ješt r , nebo obratlovc v bec.

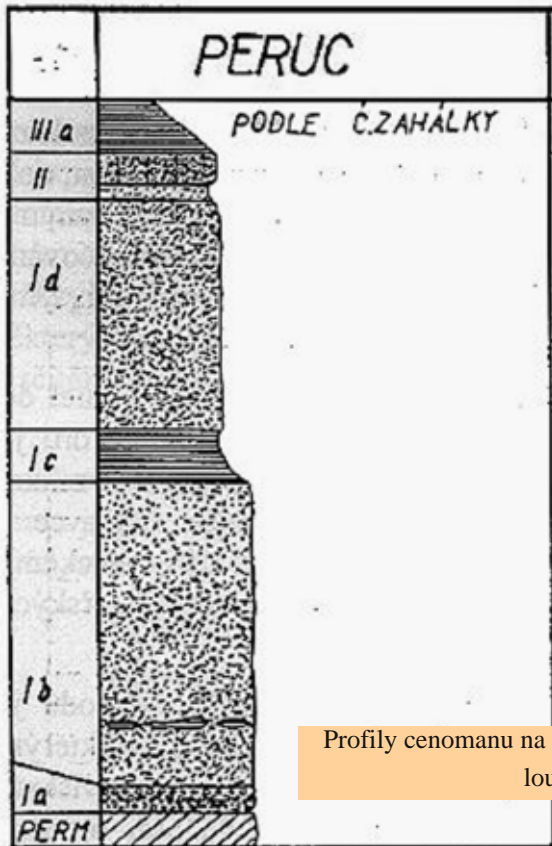
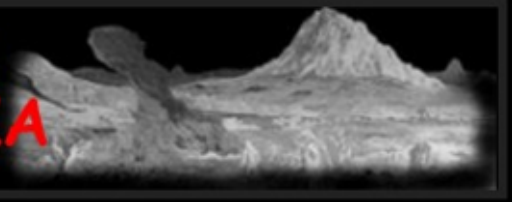
P edpokládané rozmíst ní sladkovodních pánví ve spodním cenomanu p ed nástupem transgrese k ílového mo e.

M.Ván -Geologie lounska 2000-

Historie města Libochovice a okolí

PRAVĚK LIBOCHOVICKA

Id horní kvádr (nadlupkový) v brakickém, lagunárním, mo ském a nebo ve vývoji písk pob ežních dun, vytvo ený z kaolinického pískovce o síle až 4,5 metru.

II svrchní část nadlupkového kvádru - vznikla p evážn v mo ských záplavách. Je tvo ena z hrubozrnného pískovce. Nejvyšší vrstvy obsahují velké množství krásných otisk mo ských m kkýš . V celém východním úseku od P estavlky po Peruc je pro mo ský cenoman II typické spole enstvo zkamen lin (J.Soukup in Zoubek-Škvor 1963, str.106):

Mantelliceras mantelli (SOW.) - vz. Turritella granulata SOW. - h. Protocardia hillana (SOW.) - vh. Pectunculus (Glycymeris) lens Nilss. - z . Alectryonia (Lopha) carinata (Lam.) - z . Trigonía sulcataria Lam. - z .aj.

Pískovcový kvádr nad Poplzy, Stradonicemi a pod Perucí obsahuje v nejvyšší poloze kvádru v rozp tí asi 3 m hojně zkamen liny a glaukonit, tento pískovec bývá hrubozrnn jší.

.Zahálka (1914, str.44) popisuje ve stráni „Lyz " nad Poplzemí v nejvyšší poloze kvádru krásn patrné fosilní e iny.

Profily cenomanu na Peruci. ---- M.Ván -Geologie lounska 2000-

Spodní turon

souvrství b lohorsko-malnické

IIIa – b vanská – šedý, jemn pís itý, jílovec vložený mezi perucko-korycanské a b lohorsko-malnické vrstvy. Tuto p echodnou vrstvu mezi cenomanem a turonem m žeme nalézt severovýchodn od Peruce, ve stráních jihovýchodn od Libochovic mezi P estavlky a Poplzemí. Vrstva je velmi bohatá na zkamen lou faunu, zejména na ammonity - Metoicoceras geslinianum , charakteristického pro nejvyšší cenoman, nebo z další po etné fauny stojí za zmínku pelecypod Pseudoptera (Avicula) anomala, který byl pro vrstvy IIIa typický.

IIIb – b lohorská – je tvo ena slínovcem, tedy jílovcem s prom nlivým podílem vápnité složky, který známe pod názvem opuka. Opuky b lohorských vrstev byly v minulosti v širokém kraji prakticky jediným stavebním kamenem univerzálního použití. Skoro všechny stavby starší zástavby, od kostel , p es obytné domy, až po stodoly a zdi, jsou z opuky. Vyplyvalo to i z tehdejší ekonomické situace, kdy lomový kámen byl nejlevn jší stavební surovinou. B hem války v létech 1938 - 1945 se stav lo minimáln a po válce se ekonomické pom ry zásadn zm nily. Asi od r.1950 za aly všechny lomy zanikat a dnes jsou již p evážn zcela zlikvidovány a zavezeny odpady.

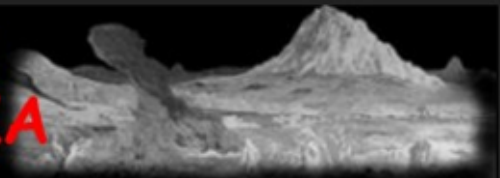
Opuková vrstva IIIb je v tšinou velmi chudá na zkamen liny. Její výstup m žeme nalézt u T ebenic a T ebívic.

IVa – kallianasový pískovec – je tvo en jemnozrnným, vápnito-glaukonitickým, pískovcem sv tlešedé barvy. Velice t sn navazuje na vrstvy IIIb. Sv j název dostaly podle asto se vyskytujících otisk klepet mo ského korýše Callianassa bohemica.

Historie města Libochovice a okolí PRAVĚK LIBOCHOVICKA

Lesnatá stráň Šebína mezi Levousy a Poplzemí v pohledu z Rohatce. (řeka Ohava protéká podle spodního okraje lesa). Stráň utváří oharský zlom, který prochází pod jejím úpatím. Spodek strání tvoří sedimenty permokarbonu, uprostřed pískovce cenomanu a vršek spodnoturonské opuky. Pole v popředí jsou již ve svrchním turonu a povrch opuk je zde pod zlomem v hloubce asi 50 metrů. ----- foto M.Ván 25.5.1957

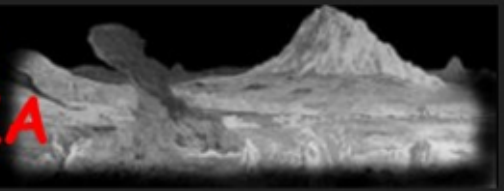
Vrstvy IVa vycházejí na povrch v hrásové tektonické kladě východně od Libochovic u Radovesic a Běžan. A také v Radovesicích, kde byly dříve odkryty ve velkých lomech na stavební kámen, dnes již ovšem dávno mimo provoz.

Pískovce vrstev IVa jsou bohaté fosiliemi, zvláště ve srovnání s chudobou fauny v podložních opukách IIIb. Bohaté seznamy zkamenelin jsou citovány v dílech A.E.Reusse, J.Krejčího, A.Friese, Zahálky i J.Soukupa (in V.Zoubek-V.Škvor 1963, str.115). Je zde hojná ústice *Rhynchostreon suborbiculatum* (Lam.), výšky 10 až 15 cm, ramenonožec *Cretirhynchia bohemia* (Schloenbach) a mnoho dalších.

IVb – asák – je nejtypičtější horninou kladového útvaru pro Lounsko - středně zrnitý až hrubozrný pískovec s vápnitým tmelem, velmi silně glaukonitický, pevný a tvrdý. Výrazný podíl zelených zrněk glaukonitu velikosti 0,1 až 1 mm připomíná dlník m v n kdejších lomech asy, a proto jej pojmenovali „asákem“. Na Roudnicku a Libochovicku již není vyvinut. Ve vrtu u Koštic byl nalezen v hloubce 110,5 až 113,0 m ekvivalent asáku v podobě vrstvy velmi jemnozrného a tvrdého pískovce.

Vznikl při zmolení moře, nebo dokonce při vynoření mořského dna. Je velmi bohatý na zkamenliny. Za typické pro asák můžeme považovat výskyt schránek velkých hlavonožců - ammonit velikosti 20 až 70 cm, někdy i více, zvláště druhu *Lewesiceras peramplum*, lodnky „Nautilus“ *sublaevigatus*, a dále (viz V.Zoubek-V.Škvor et al.1963, str.115):

Pleurotomaria seriatogranulata, *Perna* (*Isognomon*) *cretacea*, *Pecten dujardini*, *Eriphylla lenticularis*, *Pectunculus Glycymeris* *geinitzi*, *Protocardia hillana*, *Cardium pustulosum*, *Lima canalifera*, *Lima multicostata* a mnoho dalších - viz A.Friese 1879

Střední turon souvrvství jizerské

Po úbočích vrstvami Va se v oharské kíd zásadně mění podmínky v kídovém moři, které se podstatně rozšiřuje a prohlubuje. Na severovýchodě byly jeho břehy při lužickém žulovém masívu, na jihu v oblasti středněeského plutonu, ve zbývajících směrech byly jeho hranice velmi vzdálené. Po předchozím komplexu převážně písitých sedimentů cenomanu a spodního turonu nastupuje nyní v oharské oblasti komplex slínovců s vrstvami jílovitých vápenců.

Va – lenešická – je tvořena pevnými a měkkými vrstvami slínovců složených 5 – 6 lavičkami, které jsou velmi bohaté na pozůstatky fauny. Mimo jiné zde můžeme nacházet:

Nautilus sublaevitagus, *Turritella multistriata*, *Dentalium medium*, *Lima elongata*, *Pectenodonta canaliculata* a jiné.

Východ této vrstvy můžeme nalézt v Běžanech u Budyně. Ve velkém slínovišti při sv. okraji obce byly na jeho dně patrné souvislé vrstvy pevných jemně písitých glaukonitických slínovců. V břehu samotného slínoviště vycházely vrstvy měkkých slínovců s lavičkami pevných slínovců. Tytéž vrstvy se opakovaly asi o 50 m výše za kapličkou, ale v poloze asi o 15 m: vyšší v důsledku běžanského zlomu, který probíhá mezi slínovištěm a kapličkou.

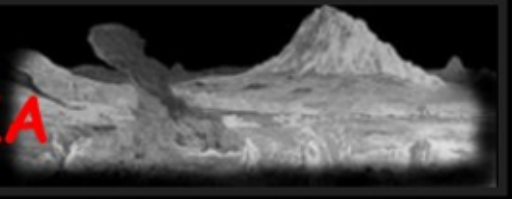
Vb – IX – kysterský opukový slín (jizerské souvrství) – jedná se o velmi silný komplex slínovců. Ve vrstvách Vb je fauna chudá, ale na jejich povrchu lze nalézt hojně jedince velmi charakteristické skupiny fosilií:

Pecten pulchellus, *Terebratulina lata*, ("*T. gracilis*"), *Lophosiphonia* ("*Ostrea*") *semitrilineata*, *Pleurostoma bohemicum*, *Achilleum rugosum*, "*Achilleum bisquitiforme*" a další. Další pásma vrstev VI až VIII se mezi Roudnicí a Libochovicemi mění ve slínovce a spojují v jeden celek. Jihozápadně od Radovesic lze nalézt zkamenělou faunu podobnou vrstvám Xb. (viz Xb). Poblíže západního okraje Libochovic měří střední turon mocnost 45,3 metru, (v Košticích již 52 metrů). Nejasný je odchýlný vývoj středního a spodního turonu mezi Křišínem a Dubany, kudy má probíhat od severu k jihu tzv. „milešovský proužek“. Zahálky (1914), představující pravděpodobně pokračování teplického trhlínového vulkánu paleoryolitového komplexu. Nasvědčuje tomu zvláštní charakter tektoniky v lesnatých stráních Šebína a přítomnost v těchto valouncích „porfyru“ v cenomanských vrstvách. Horniny paleoryolitového komplexu zde mohly tvořit jiný práh. Ukazuje na to nálezy xenolitů balvanovitých pískovců v neovulkanickém ediovém proniku Viselce s. od Křišína (viz M. Ván 1964, str. 122). Balvany velikosti až přes 1 m tvořily velmi tvrdý pískovec s ojedinělými hrubšími valounky křemene o velikosti až 15 mm, s hojnou zuhelnatělou rostlinnou drtí a s četnou faunou, zvláště druhů *Neitheia* a *Pectenodonta* "*Ostrea*", *Amphidonta canaliculata*. Podobná hornina a společenstvo fosilií nemá obdobu v žádném ze známých souvrství kídového útvaru v Poohří. Vyskytuje se však v jizerském souvrství jiných oblastí střední kídě. Mocnost slínovců středního turonu od Křišína a Koštic k západu soustavně a plynule klesá.

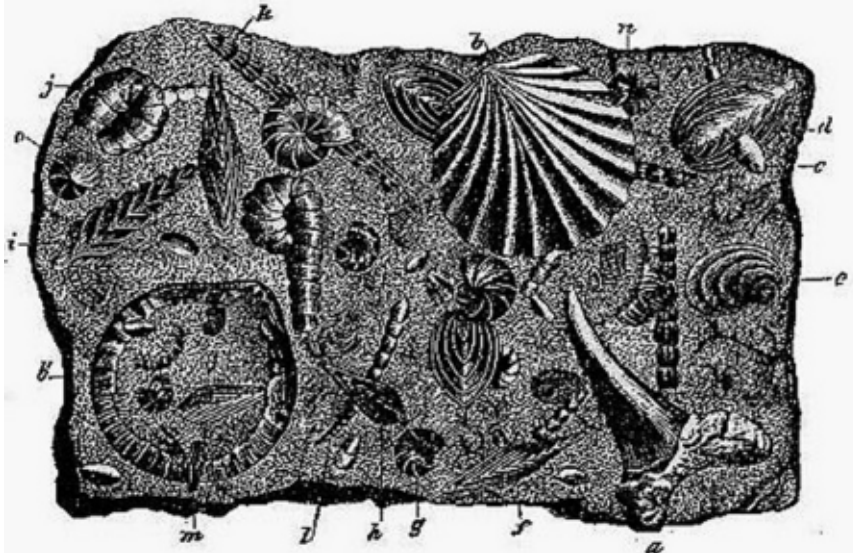

Pohled z Visálky na slínoviště v jižním úbočí Viselce u Křišína ve vápencích a slínovcových coniacích Xd. Vrchol Viselce je ediový, s výskytem enolitických kídových pískovců. ----- Foto M. Ván 1.7.1944

Svrchní turon souvrství teplické

Koštická ploška 4x zv. tšná (kresba K. Neumann 1876 - Vesmír - ročník V, str. 240).

- a - zub žraloka *Oxyrhina angustideus*
  - b - *Terebratulina gracilis* - b' - h betní skoápka
  - c - *Bairdia subdeltoidea*
  - d - *Flabellina elliptica*
  - e - *Flabellina Cordai*
  - f - *Frondicularia inversa*
  - g - *Cristellaria* sp.
  - h - *Frondicularia Cordai*
  - i - *Frondicularia striatula*
  - j - *Haplophragmium irregulare*
  - k - *Nodosaria Zippei*
  - l - *Nodosaria annullata*
  - m - *Nodosaria obscura*
  - n - *Planorbulina polyraphes*
- (M. Ván - Geologie lounska 2000-)

Xa – koprolitová vrstva Xa1 – je vytvořena vrstvou pevného, silně vápnatého, slínovce s jemnou písitou písitostí. Slínovec obsahuje sv. tlehn. dé fosfátové částice, množství drobné fauny foraminifery, malé ústice, brachiopoda *Terebratulina lata*, „*Cardita*“ *geinitzi*, dále také zlomky fauny, zlomky misek velkých inoceram, zuby žralok a hojně jsou rybí exkrementy (fekální hlízky vejíitého tvaru velikosti zpravidla 1 až 3 cm a hn. dé barvy), zvané koprolity. Celá koprolitová vrstva není silnější než 10 cm a vymezuje zaátek svrchního turonu. Tehdy došlo k ústupu křídového moře a pokračování usazování sedimentů.

Nad koprolitovou vrstvou následuje vrstva šedého vápnatého jílovce označeného Xa2, která je místy až 1 metr silná. Tvoří vodonosný horizont a na jejích výchozech vyřážejí prameny vody. Kupříkladu na úpatí strán po západní straně Koštic.

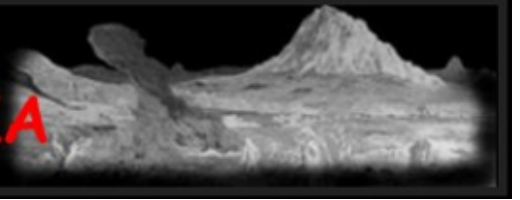
Na rozhraní vrstev Xa a Xb se vyskytují na úpatí strán západně od Koštic známé „koštické plošky“. Jedná se o lokální nahromadění drobné fauny, které se v tenkých vrstvách vyskytují místy v různých polohách vápenců Xb. Jsou dokladem proudění písků na skloněném dně ve svrchním turonu oharské oblasti. Koštické plošky tvoří vrstva šedého slínovce, silná asi 1 cm, která se odlupuje z nejspodnější lavice jílovitých vápenců Xb a vyskytuje se jedině v koštické stráni. Nemají ve skutečnosti žádný stratigrafický význam, je to jen místní kuriozita. Obsahují velké množství drobné fauny, zvláště foraminifer a brachiopoda *Terebratulina lata*, také jsou i drobné rybí zoubky a jiná fauna. Její bohatý seznam uvádí A. Friš. Koštické plošky jsou nyní špatně přístupné, zakryté sutí a zarostlé vegetací.

Koštická ploška na povrchu vyplněná drobnou faunou. Vpravo 3 koprolity typu *Otodus appendiculatus* AG. - M. Ván - Geologie lounska 2000-

Historie města Libochovice a okolí PRAVĚK LIBOCHOVICKA

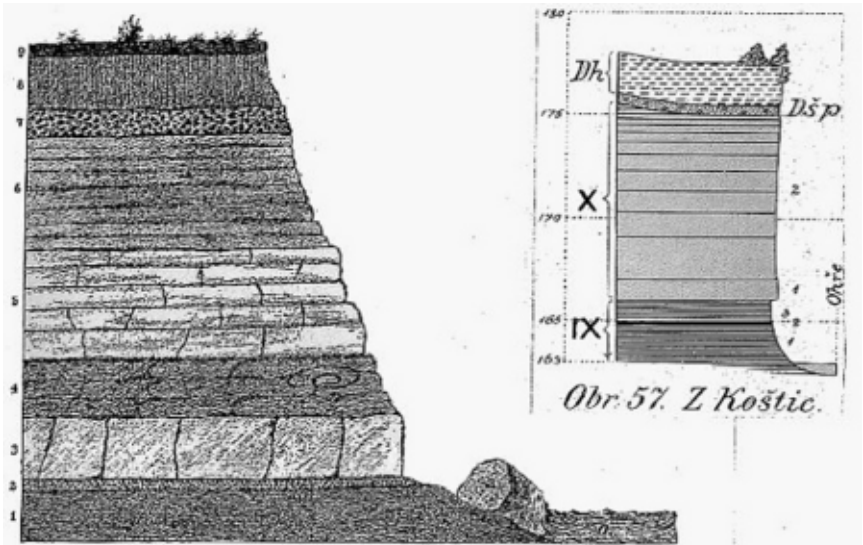

Xb 1 a 2 – Nad horizontem koštických plošek následuje první stolice pevného jílovitého vápence, který spolu s další vrstvou tvoří „ammonitové vrstvy“ Xb, v síle asi 3,6 m. V této vrstvě se často vyskytují exempláře ammonitů velikosti 30 až 80 cm *Lewesiceras mantelli*. Častá je zde i loďka *Nautilus sublaevigatus*, později jako *Eutrephoceras sublaevigatus*.

Nad ammonitovými vrstvami Xb, následuje vrstva Xb2 zvaná „terebratulová“, již se tvoří souvrství několika pevných a měkkých laviček jílovitého vápence o celkové síle asi 3,1 metru, která se na Libochovicku těžila jako surovina pro výrobu cementu a vápna a jako pídná složka v cihlářské výrobě v Libochovické cihelně. Ložisko jílovitých vápenců je obrovské. Táhne se od Teplic, přes eské stědohoří, Milešov, Tebenicko, až do okolí Libochovic.

Úpatí strán v Košticích. Dobývání koštických plošek. Foto M.Ván 1944

Svah na levém břehu Ohře u Koštic.

1. - opukový slín
2. - poloha koštických plošek
3. - mocná, pouze fukoidy obsahující laviče
4. - opuka s obrovským *Ammonites peramplus*
5. - vrstvy s *Terebratula semiglobosa*
6. - *Rhynchonellové* vrstvy
7. - pyropový písek
8. - žlutá, cihlářská hlína
9. - ornice

(Ukázka z díla A.Friče - Vrstvy teplické - str.33 1889. - Vpravo též profil od Zahálky 1899)

M.Ván - -Geologie lounska 2000-

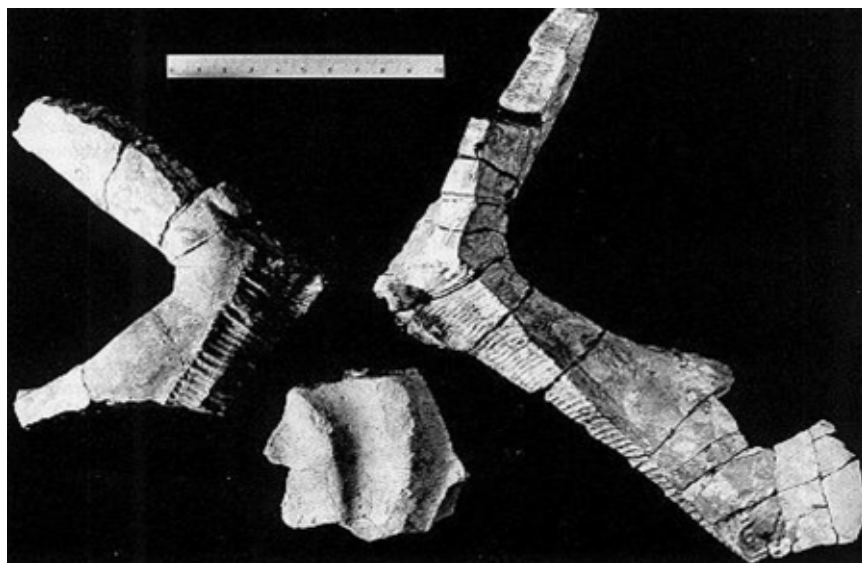
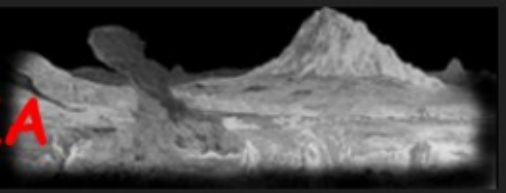
Vrstva Xb2 obsahuje bohatou faunu, například:

Lewesiceras mantelli, *Eutrephoceras sublaevigatus*, *Scaphites geinitzi*, *Hyphantoceras reussianum*, *Actinocamax bohemicus*, *Inoceramus cuvieri*, *Heroceramus hercules*, *Inoceramus costellatus*, *Inoceramus inaequalis*, *Mytiloides labiatoidiformis*, *Mytiloides incertus*, *Mytiloides striatoconcentricus*, *Pyenodonte canaliculata*, *Cardita tenuicosta*, *Spondylus spinosus*, *Cretirhynchia minor*, *Cretirhynchia aff. Cuneiformis*, *Orbirhynchia reedensis*, *Gibbithyris semiglobosa*, *Terebratulina lata*, *Micraster leskei*, *Ventriculites angustatus*, *Ventriculites radians*, *Pleurostoma scyphus*, *Plocoscyphia pertusa* a další preetná fauna - viz seznamy A.E.Reusse, A.Friče a Zahálky.

Historie města Libochovice a okolí PRAVĚK LIBOCHOVICKA

Zámková ramena obrovitého inocerama *Inoceramus cuvieri* Sow (velká forma) - vrstva Xb2 Koštice --- (sb r M.Ván)

Xb3 – vrstvy rhynchonellové – jsou tvořeny ze světlešedých, vápnatých slínovců. Jejich fauna je méně pestrá nežli v předchozích vrstvách. Hojně zde nalezneme nápadnou skupinu ramenonožců (brachiopoda), *Cretirhynchia minor*, *Cretirhynchia aff. Cuneiformis*, *Orbirhynchia reedensis*, *Terebratulina lata*, *Gibbithyris semiglobosa*. Poslední jmenovaný druh se vyskytuje často ve velkých a vyvinutých exemplárech na východ od obce Pátka. Uvedení ramenonožci tvořili součást svrchnokřídového moře, kde žili na bahnatém dně na pevnějším stvolem k pevným oporám mořského dna.

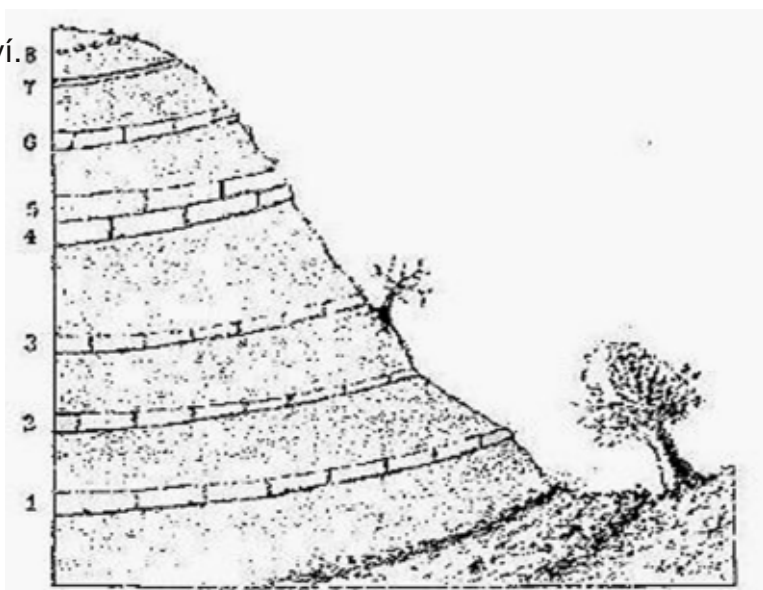
Šedé slínovce s častými cretirhynchiemi můžeme nalézt ve strání nad ekou po východní straně Pátka.

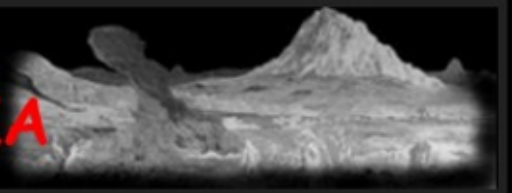
Xb4 – kote ovská vrstva – je složena z měkkého vápnatého slínovce. Na Libochovicku ji můžeme nalézt v horní části strání nad ekou Ohře východně od Pátka a neméně důležitá je i lokalita v rokli po východní straně Poplza.

Xb5 – pátecká vrstva – je tvořena souvrstvími jílovitých vápenců a vápnatých slínů. Nejbližší výstup této vrstvy nalezneme v rokli na východní straně Poplza. Další můžeme nalézt ve strání „Na Lahov“ na pravém břehu Děbešského potoka východně od Pátka. Slínoviště vrstvy Xb5 nalezneme, již značně zarostlé, pod vrchem Viselec a u Vojnické ek. Postupem dále k západu vápnatost slínovce klesá. Přes vzájemnou podobnost se liší množstvím obsahu fauny. Z této můžeme v Xb5 nalézt tyto druhy: *Inoceramus sp.*, *Spondylus sp.*, *Gastrochaena amphisbaena*, *Plicatula barroisi*, *Terebratulina chrysalis*, *Pycnodonte canaliculata*, *Lopha semiplana*, *Ventriculites radians*, *Ventriculites angustatus* a mnohé další.

Následuje nejasný přechod do dalšího souvrství.

Profil strání po východní straně Poplza z prvního německého vydání Teplických vrstev. Fri 1889 ----- (M.Ván -Geologie lounska 2000-)

Coniak souvrství bezenské

Viselec - slínoviště v jižním úpatí. Souvrství silně vápnatých slínovců a jílovců Xd vlevo na spodu s bohatou faunou zvláště inoceramů a ježovek.
Foto - M.Ván 1944

Slínoviště v jižním úbočí Viselce ve vápencích a slínovcích coniaku Xd. V lavici vápence naspodu sbírána bohatá fauna zvláště inoceramů a ježovek.----
- Foto - M.Ván 1944

Xc – nuculová vrstva – tvoří jí m k í šedé slínovce štípatelné po vrstvách, dosti bohaté na faunu a to zejména : Prionocyclus ("Schönbachia") germari, Placenticeras orbignyianum, Phylloceras bizonatus, Lewesiceras lenesicenze, Scaphites geinitzi, Hamites geinitzi, Sciponoceras ("Baculites") bohemicum, Nuculana semilunaris, Nucula Pectinala, Cardita tenuicosta, Turritella sp. Scala decorata, Nemocardium semipapillatum, Natica vulgaris, Cerithium pseudoclathratum, Turbo decemcostatus a jiné.

Bohaté seznamy fauny z vrstev Xc uvádí zejména A.Fri , Zahálka a také S. ech et al.(V st.1992/5, str.311 až 326).

Dále zde můžeme nalézt zvláště hojně a typické cephalopodi Scaphites geinitzi a Sciponoceras bohemicum, Z inoceram typické Didymotis costatus, Cremnoceramus waltersdorfensis, Cremnoceramus rotundatus, Mytiloides striatoconcentricus carpathicus a Mytiloides lusatie.

Zvláštní charakter této fauny i zřejmě její fosilace byl podmíněn životními podmínkami v málo v traném moři tohoto období s nedostatečným přísunem kyslíku. V období ukládání vrstev Xc bylo v této oblasti moře s nejvšší hloubkou za celou svrchní křídou.

Xd - rohatecká vrstva – je složena z jemných emitivních jílovců a používala se jako stavební kámen. Ve slínovišti pod Viselcem (v jižním boku Viselce severně od Káseje, východně od silnice do Klapého.

Vrstvy zde bývaly ideálně odkryté, dnes je zavezené a zarostlé) bylo odkryto souvrství střídaných se pevných a jemných poloh slínovců a jílovitých vápenců v průměrné síle 12 m. Asi 2 metry nad dnem slínoviště je lavice jílovitého vápence o síle 0.5 metru obsahující bohatou faunu zvláště inoceramovou a velkých ježovek typu Micraster de Lorioli a cf.Holaster placenta.

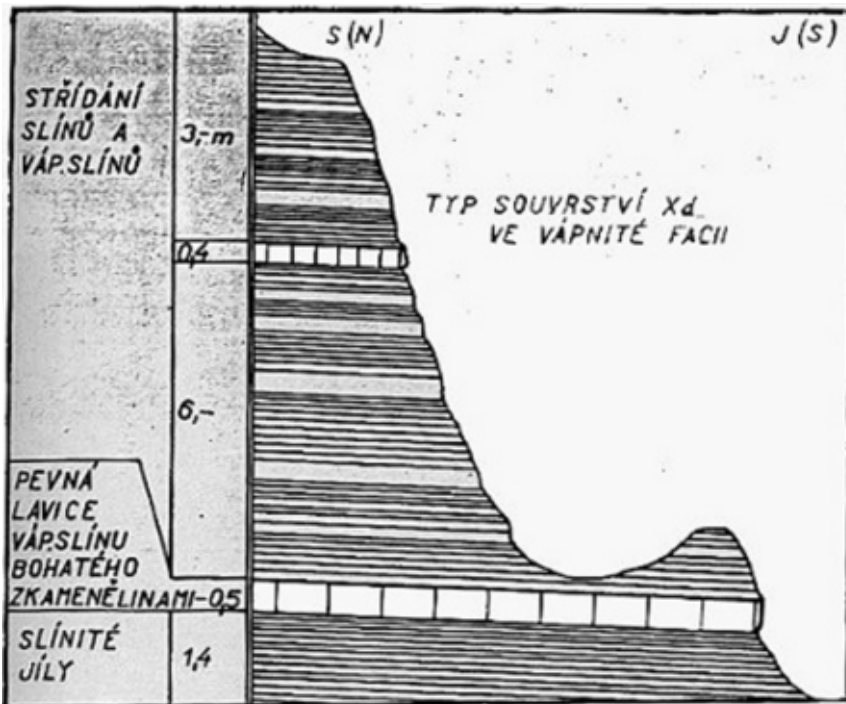
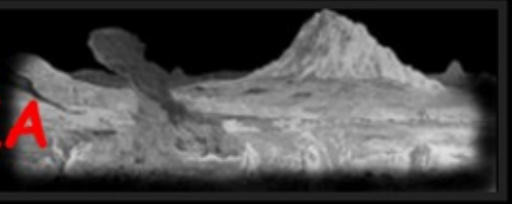
Tuto vrstvu můžeme též nalézt hluboko pod Košálovem u Těbenic a u Solan. K typické fauně vrstvy Xd patří zejména inocerami a ježovky: Cremnoceramus crassus, Cremnoceramus inconstans, Cremnoceramus deformis, Inoceramus brongniarti, Micraster de lorioli a Holaster cf.placenta.

Historie města Libochovice a okolí

PRAVĚK LIBOCHOVICKA

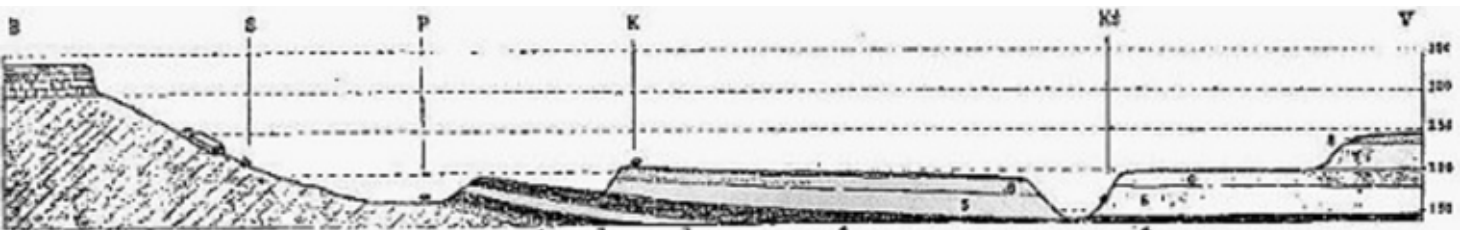

Profil slínovišt pod Viselcem z p vodního originálu práce M.Ván -Geologie Pooh í-

Xe – jsou tvořeny z m k ích vápnito-jílovitých slínovc . Protože se jedná o nejmladší usazeniny k ídového souvrství, nejsou na Libochovicku v d sledku dalšího vývoje zem tém patrné. K typickým druh m fauny v této vrstv pat í:

Placenticerias orbignyanum, Barroisicerias haberfellneri, Peromicerias tridorsatum, Cremnoceramus inconstans, Cremnoceramus schloenbachi a Inoceramus kleini.

Vrstvami Xe kon í sled zachovalých svrchnok ídových usazenin. Další k ídové stupn santon, campan a maastricht zde již nenalezneme, protože na p echodu druhohor a t etihor, p ed 67 milióny lety, bylo již naše území souší. Svrchnok ídové mo e bylo posledním, které zaplavilo naše kraje, a zanechalo zde p ibližn 260 metr usazenin bohatých na fosílie. P ibližn 13 milión let trvala tato sedimentace.

Profil výšiny u Peruce, p es Slav tín, Kystru a Košnice k vinici u Vunic.

- 1.- asák Malnických vrstev
- 2.- vrstvy odpovídající Lounským koulím
- 3.- ostrá vrstva Spongiová
- 4.- vrstva s Terebratulina gracilis (tzv.opukový slín)
- 5.- opuky s velkými Ammonity Teplické vrstvy
- 6.- Opuky bílé Teplické vrstvy
- 7.- Bakulitové jíly B ezeneckých vrstev
- 8.- pevn jší lože B ezeneckých vrstev

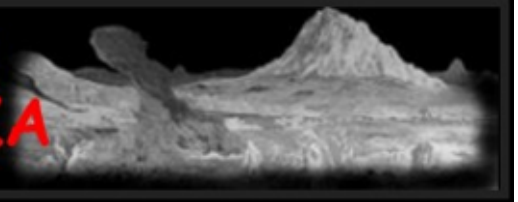
M.Ván - -Geologie lounska 2000-

Jak asi vypadalo Libochovicko po ústupu k ídového mo e. P edstavme si jej jako rovinu sahající p es polovinu eských zemí daleko do Polska a N mecka, p ibližn ve stejné nadmo ské výšce.

Na rozhraní druhohor a t etihor došlo k významné události, která m la nejpravd podobn jší vliv na vývoj nejenom u nás, ale i na celém sv t . P ibližn p ed 65 milióny lety dopadl do dnešního mexického zálivu u Yucatanu na Zemi velký asteroid (planetka), který vyhloubil kráter o pr m ru 300 kilometr . Následkem st etu došlo k zahalení Slunce obrovskými mra ny prachu a v d sledku ochlazení planety vyhynula velká ást rostlinstva a nedostatkem potravy i velká ást živo ích , všichni druhohorní plazi a ješt í. Touto katastrofou se po íná nová éra vývoje zem .

T etihory.

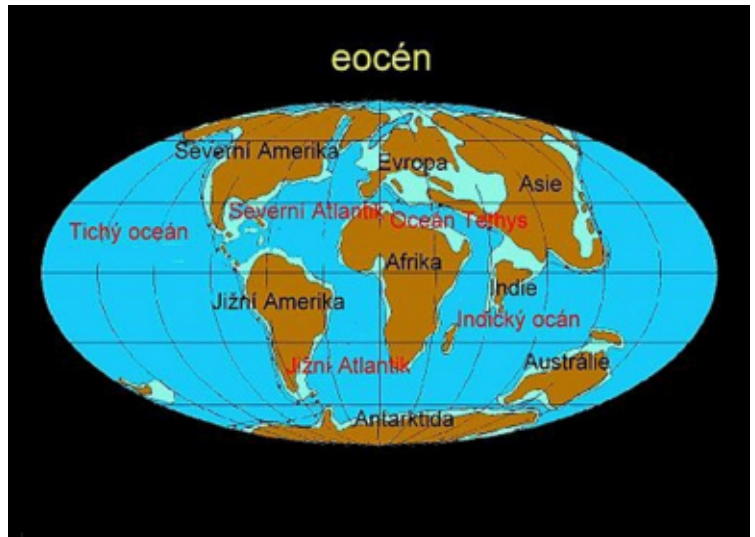
T e t i h o r y - t e r c i é r - k e n o z o i k u m

P a l e o g é n

T etihory trvaly bezmála 67 milión let.

Teplé a mírné klima p etrvává až do eocénu. V oligocénu se vytvá í zaledn ní na Antarktid a výrazn se ochlazuje. Ke konci oligocénu znovu nastává pozvolné oteplování. Výška hladiny sv tového oceánu b hem paleogénu zna n osciluje. Na po átku paleogénu již byly vy len ny sou asné kontinenty. Pouze Antarktida a Austrálie se rozd lily až b hem eocénu.

Probíhalo intenzivní rozpínání mladých oceán vyjma oceánu Tethys, který se postupn uzavíral. V oligocénu se za íná vytvá et i Severní ledový oceán (vzniká spojením p vodního Arktického oceánu se severní ástí Atlantiku. Mezi Evropou a Asií, v p edpolí Uralu, se nacházelo Turgajské mo e. Asií a Severní Ameriku spojoval b hem celého terciéru kontinentální most v oblasti dnešní Beringovy úžiny. Jižní a Severní Ameriku stále odd lovalo m lké mo e.

Alpínská mobilní oblast se uzavírá, vrcholí divergentní pohyby a ukládají se mocné vrstvy flyšových sediment .

Indický subkontinent se posunuje k severu a v oligocénu dochází ke kolizi s euroasijskou deskou za vzniku himalájského poho í.

Pravd podobn vlivem kolize Zem s asteroidem se v eském masívu po átkem paleogénu obnovila tektonická a vulkanická innost. V této dob vznikl podkrušnohorský a oharský zlom.

Podnebí bylo tehdy tropické, místo zimy byla jen krátká chladn jší a deštivá jara, která se st ídala s dlouhými a horkými léty. D sledkem takového po así byl úplný chemický rozklad hornin, vzniklý p sobením slune ního zá ení a vody. Odolával jedin k emen, z jehož drobných zrní ek vznikal písek a z v tších úlomk valounky. Chemicky rozložené živce se m nily v jíl - kaolinit. Koloidní kyselina k emi ítá, uvoln ná p i tomto procesu, prosakovala do propustné pís íté p dy a tmelila ji v pevné k emence, které se pozd ji staly surovinou k výrob prav kých kamenných nástroj a zbraní. Nejstarším d kazem z dob paleocénu, eocénu a oligocénu jsou nyní již málo hojné k emencové balvany a kameny, ve kterých se našly otisky šišek t etihorních borovic Pinus Laricio, a jiná pestrá t etihorní flóra. Balvany se dají, i když dnes velmi obtížn , nalézt i v okolí Stradonic a Peruce.

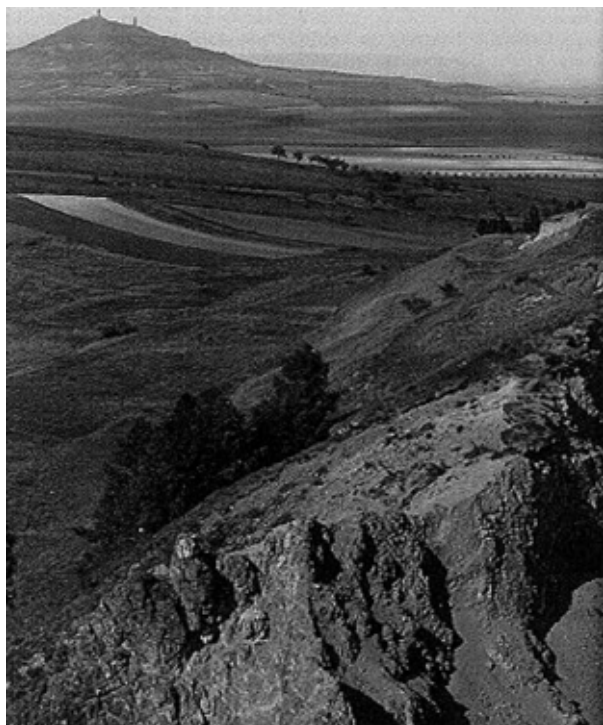
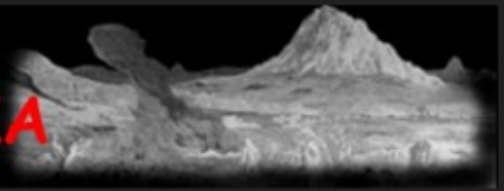
eské st edoho í v t etihorách - J.Mikula

Historie města Libochovice a okolí

PRAVĚK LIBOCHOVICKA

Pohled z vrcholku Rohatce k severovýchodu.

Vpředu patrná vulkanistika vnějšího obalu sopky; v pozadí ediční Házmburk, svahová místa v polích prozrazují výchozy slínovcového útvaru. -----

Foto - M.Ván 1.7.1944

Mate horninou k emenc byly písčité a štěrky krásnodvorského souvrství. Jsou to usazeniny toků a etihorních tekoucí a potoků, které se v ní nem nepodobaly nyníjší síti. Vulkanickou činností byly později zničeny a nahrazeny jinými sedimenty.

Po tektonických změnách v paleocénu, byla v eocénu opět obnovena rozsáhlá parovína, takže ráz krajiny byl již sice zvláštní, ale bez kopců a horského stědohoří a Krušných hor. Vládlo zde velmi teplé subtropické až tropické podnebí, které vyhovovalo rostlinám typu stromovitých kapradin, palm, vavřínů, borovic, mastixů, sequoí, magnolií a vždy zelených dubů. Po velmi suchém období ve středním oligocénu následovalo ve svrchním oligocénu tropické dešivé podnebí.

Od konce eocénu a během oligocénu se obnovila vulkanická činnost, která zcela změnila ráz krajiny, až doposud rovinatou. Libochovicko se stalo dříve intenzivní sopečnou činností, ve kterém po dobu 10 milionů let desítky sopečných jíců zasypávaly zdejší krajinu popelem a zalévaly lávou. Příčinou toho byl tlak alpsko-karpatského vrásnění na český masív. Zbytky eocenní paroviny můžeme nalézt na Slánsku a Roudnicku. Jednotlivé vulkány českého stědohoří vznikaly v průběhu od 37 až 21 milionů let.

Hlavní vulkanickou horninou v českém stědohoří je ediční – bazalt.

V prvním stadiu vulkanické činnosti vznikala explozí plynových výbuchů hrdla. Vyvrhovala sopečný popel a rozdrčené horniny z vrstev, kterými pronikala na povrch. Takovým příkladem je nedaleká hora Košálov, proražená výlevem ediční (bazanit), kde se vyskytují i u nás neobvyklé horniny vytržené erupcí z hlubokého podloží. Další velmi známou diatrémou jsou nedaleko na Lounsku takzvaná „Kamenná slunce“ v údolí asi 1 km jihovýchodně od Hnojnic, severovýchodně pod silnicí do Koštic. Jsou zde odkryty vulkanické brekcie, menší diatrémy, s četnými xenolity hornin křídového útvaru. Mezi nimi jsou nápadné v těsnosti bloky tepelně postižených písčitých slínovců (opuk), které tvořily mezi ostatním materiálem brekcií chladnější a pevnější jádra. Kolem nich je hornina paprskovitě rozpučaná do podoby „paprsk slunce“.

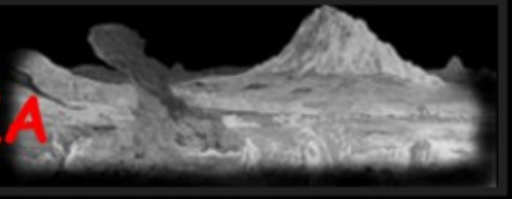
Výhled nížiny sopky Rohatec mezi

Košálovem a Dubany. Výplň sopky, tvořená ediční byla vytvářena lomem. ----- Foto - M.Ván 1.7.1944

Historie města Libochovice a okolí PRAVĚK LIBOCHOVICKA

Kamenná slunce - v údolí asi 1 km jihovýchodně od Hnojnic, severovýchodně pod silnicí do Koštic. Jsou zde odkryty vulkanické brekcie, menší diatrémy, s četnými xenolity hornin křídového útvaru. Mezi nimi jsou nápadné v tšší bloky tepelně postižených písčitých slínovců (opuk), které tvořily mezi ostatním materiálem brekcií chladnější a pevnější jádra. Kolem nich je hornina paprskovitě rozpuštěná do podoby -paprsk slunce-. Foto J.R. zha

Pohled do jámy sopky Rohatec mezi Křešínem a Dubany. Jednová láva, tvořící výplň jámy, byla vytvořena lomem, takže zůstal zachován obal vulkanoklastik a otevřený výúst jámy je tak patrný v podobě vodní díry. Sopka byla v činnosti asi před 30 milióny lety. Foto - M.Ván 1.7.1944

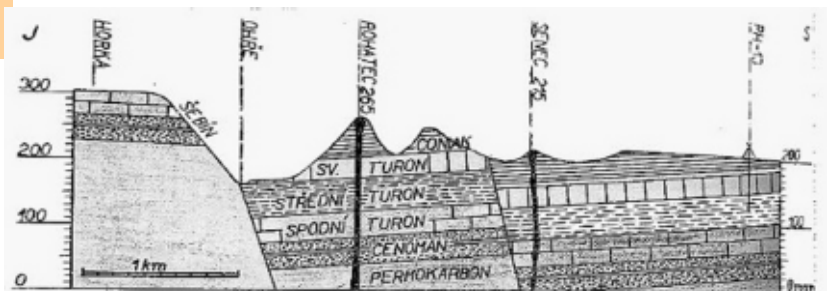
Geologický řez Šebíňou přes oharský zlom, jednová Rohatec a Senec a zlom dubanský. M.Ván - kresba ze Sborníku k XV.sjezdu Československé společnosti pro mineralogii a geologii v roce 1964 str.123.

Zajímavý je i vrch Rohatec mezi Dubany a Křešínem. Zde byla jednová výplň jámy kamenolomem vytvořena, takže při pohledu z vrcholku kopce dolů do bývalého lomu se vlastně díváme do podobě vodní díry, jehož zachovaný obal tvoří tefra.

Sopkou byly i kopce Klapý, Viselec a Vrcha.

Karel Žebera ve své knize 'Vápno, hora v jezeru', popisuje vznik hory Vápno. „V oblasti dnešního soutoku Labe s Vltavou začaly na počátku mladších třetihor v místech pramenech probublávat plyny z hlubokého podzemí. Jiné prameny, u nichž se napájela voda a k nimž přilétali pro osvětlení ptáci, zmizely. Ryby ve vodních tocích a jezerech zneklidily. Zem se zavlhčila, koruny stromů se zachvěly. Pohodu v přírodě vystřídal zvláštní neklid. Pak se zachvěla sama země. Za velkého rachotu a vzdáleného dunění se rozevřela a ze vzniklé trhliny vyrazil do obrovské výšery kouř ve tvaru pinie. Trhlinka se rozšířila ve válcovitý komín, z jehož hrdla začala Země chrlit úlomky hornin, sopečné bomby, lapilli, strusku a popel. Posléze se z jeho útrob vylil oranžový proud jednové lávy. Vyvrženiny a vytékající roztavené horniny vytvořily kolem hrdla typický sopečný kužel. To byly počátky legendární hory Vápno na někdejší středověké parovině.“

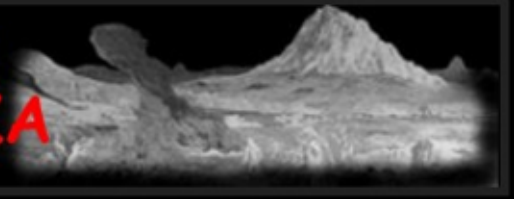
Středověké paroviny tvořily nejen kupy jedové, ale je zde zastoupena celá řada typických vulkanických hornin - láv, jako jsou tefrity, trachyty, fonolity (žalce) a mnoho dalších. Krajina Libochovická začala mít svůj osobitý ráz. Tropické klima, časté deště přispěly na rozpad vulkanických hornin, které postupně ztrávaly v štěrky a jíly. S typickým rozpadem jedové v šestiboké útvary se můžeme setkat na vrchu Klapý. V údolích vlivem tektoniky začala vznikat první prvořadá sladkovodní jezera. Takovým způsobem vznikla prvořadá jezera pod Krušnými horami a později i v jižních a středních částech. Od tehdy již existujících Západních Karpat byl český masív oddělen od Alpso-karpatské předhlubně. Jihočeská jezera spojoval s tímto masívem prvořadivě jihovýchodní částechy, středověké tzv. Kobylišké jezero pak prvořadivě dva: první ve směru dnešních toků Sázavy-Jihlavy a druhý ve směru Orlice-Svitavy.

Historie města Libochovice a okolí PRAVĚK LIBOCHOVICKA

T e t h o r y - t e r c i é r - k e n o z o i k u m N e o g é n

V miocénu bylo podnebí i přes zalednění jižního pólu relativně teplé. Klima v pliocénu bylo obdobné jako dnes. Postavení kontinentů v neogénu se podobalo dnešnímu stavu. V tethydní oblasti probíhala značná tektonická aktivita. Došlo k finálním fázím alpínské orogeneze a k uzavření oceánu Tethys. Spojení Atlantiku a Indického oceánu bylo přerušeno již v miocénu. V mnohých pávních rozmlstných kolech alpínské orogénu, souhrnně označovaných jako paratethys dochází k ukládání klastických kontinentálních sedimentů (tzv. molasy). Za pozůstatek paratethydního prostoru je dnes považováno černé a Kaspické moře.

V alpínské orogenezi vzniklo obrovské horské pásmo, které se táhne od atlantického pobřeží přes Malou Asii až do jihovýchodní Asie. Alpínské pohorie dnes tvoří Atlas a El Ríf v Africe, Sierra Nevada, Pyreneje, Apenniny, Alpy, Karpaty, Dinaridy a další pohorie až po Himaláje.

Na konci neogénu se v důsledku karibského vrásnění vytvořila oblast panamské šíje a spojují se tak obě Ameriky. Severní Amerika je stále spojena s Asií v oblasti dnešní Beringovy úžiny. Vrásněním jsou dotvářena pásemná pohorie na západě Severní i Jižní Ameriky.

Vlivem alpínské vrásnění ve středomořské oblasti je přerušeno spojení Atlantického a Indického oceánu a oceánské proudy nabývají dnešních směrů.

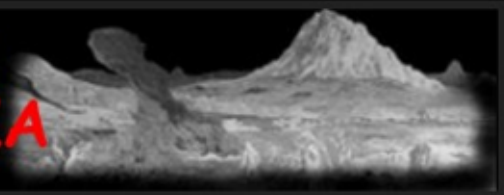
Od počátku miocénu nastala nová velmi významná etapa vývoje podkrušnohorského prolomu, při které byly obnoveny pohyby zejména podél okrajových zlomů, krušnohorského a oharského, (od Roudnice pokračuje oharský zlom k západu přes Vrbku a Poplze u Libochovic. Je velmi nápadný ve vysokých lesnatých stráních Šebína mezi Poplzem a Levousy, kde je pokles severní tektonické krychle oharské křídly se svrchním turonem a coniakem zhruba 200 metrů. Vlastní průběh oharského zlomu je nejasný, protože je skrytý pod nivou Ohře. Od Vrbky u Budyně na východ má směr severovýchod - jihozápad, od Vrbky k Poplzu se lomí do směru východ - západ, od Levousy opět směrem severovýchod - jihozápad. Za Libochovicemi je křížen zlomem dubanským a stradonickým. Do zajímavého obrazu tektoniky Šebína vstupuje výjimečný jev. Všechny zlomy při jižním okraji prolomu (bytinský, perucký) přecházejí u Šebína nebo se slučují se zlomem oharským, na východ od Šebína u Poplze a Kostelce se opět rozbíhají. (Zahálka - 1911) Od Levousy pokračuje oharský zlom do Stradonic), vznikaly ovšem i mnohé další zlomy, (mimo Libochovice a jeho široké okolí náleží k hrásové krasu středním turonem, u Radovesic i se spodním turonem. Tato krajina je na jihu omezena březanským zlomem a na severu méně zřetelným zlomem hostnickým. Libochovicemi a okolím Slatiny prochází dvojice zlomů, dubanský a krasínský. V okolí Černiva se spolu s dalším zlomem košťickým stáčí ze směru a křídla. Krasínský zlom je velmi dobře patrný v sedle mezi Viselcem a Vrchou severně od Krasína. Mezi Libochovicemi a Třebenicemi existují další podélné zlomy, například zlom úpohlavský a vojnický. Menší podélné zlomy se nacházejí mezi Úpohlavou a Vrbovými).

Celé území mezi okrajovými zlomy započalo zvolna klesat, v údolích se tvořila jezera, směrovaly sem vodní toky z okolí a docházelo k ukládání nových sedimentů miocénního stáří. Moře obepínalo souš českého masívu z alpsko-karpatské předhlubně od severního Rakouska přes Moravu, zaplavilo Znojensko i okolí Brna, Moravské i české Těbové, Dražanskou vysočinu. Nízký Jeseník, okolí Hranic, Lanškrouna a odtud na Ostravsko.

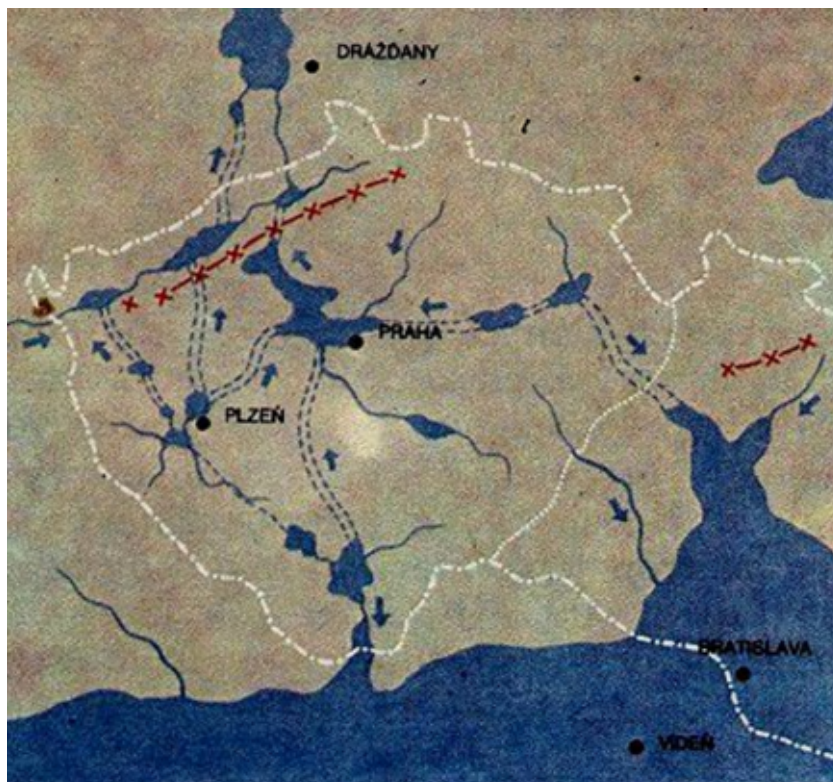
Historie města Libochovice a okolí

PRAVĚK LIBOCHOVICKA

Ovšem nejznámější usazeninou miocénu je hnědé uhlí v mostecké hnědouhelné pánvi. Ve zvolna tektonicky klesajícím území podkrušnohorského prolomu mezi krušnohorským a oharským zlomem se uprostřed spodního miocénu vytvořily geologické, ekologické a zejména klimatické podmínky pro vznik mocných uhelných slojí. Předpokládaly dlouhodobou existenci vhodných uhlotvorných močálů, ve kterých se vodní hladina udržovala přesně na patřivé úrovni, tudíž ani příliš mělkou, ani příliš hlubokou. Z rostlinných druhů na tvorbě hnědouhelné slaje nejvíce podílely v přiběžených bažinách, rašeliništích i na volné vodní hladině druhy *Stratiotes kaltennordheimensis*, *Potamogeton* sp., *Carex* sp. a *Sparganium chomutovense*.

Rozsah miocénních jezer v letech

Vlastní bažinný les tvořily především rody *Glyptostrobus* a *Nyssa*, místy se zde prostírala myriková krovina, relativně hojná byla palma *Calamus daemonorhops* a jiné. Nejdominantnější uhlotvornou jehličnatou byl rod *Glyptostrobus europaeus*. Pro tehdejší podnebí byly charakteristické malé rozdíly mezi letními a zimními teplotami. Nebylo to podnebí tropické, spíše teplé subtropické.

Přeměna rostlinných zbytků v uhlotvorných močálech v uhlí probíhala neustále rychle. Vrstva rostlinného substrátu byla 6 x vyšší nežli je dnes síla hnědého uhlí. V době sedimentace byl celý mostecký zónou Hnědouhelné pánve ponořen v uhlotvorném močálu. Vodu do tohoto močálu a vlastní jezera přiváděl mohutný veletok, předchůdce dnešní Vltavy a Berounky, jehož přítokem je dnes jezero z etelny u Rakovníka.

Libochovicko se v miocénu, (zhruba před 14 milióny lety), také pozvolna měnilo. Jarní deště a letní lijáky splavovaly horniny, zvaly je prudkým tropickým slunečním zářením a vodou, ze svahů hor do koryt potoků a řek, kde je ukládaly v podobě potočních a říčních náplavů, ostatek odnášela voda dále do jezer. S hrubými úlomky, jež zůstaly ležet v deltách toků a březích jezer, si pohrávaly vodní vlny a opracovávaly je zvolna v dokonalé oblázky a valounky. K jemné písčitému písku uloženému u pobřeží jezer vytvářely mírně ukloněné pláže, dále od břehů se pak usazovaly jemné písčité písky a v jezerních hlubinách jílovitý kal, bahno. Libochovice samotné ležely pod vodami Středosaského, „Kobyliského“ jezera. Mohutná vodní síť jezer byla vzájemně propojena praplyvy. Ovšem marně bychom hledali jezero, které známe dnes.

Beze jezer byly zhusta porostlé dubovými pralesy s enklávami sekvojí, taxodií, dále porosty několika druhů palm, magnóliemi, jinany, ambronmi, závorovými kejkami, velkolistými břízami, různými borovicemi, jalovci a celou řadou vrb, olší, habru, javoru a dalších i dnes známých dřevin.

Faunu zastupoval mastodont, deinotherium, tapír, několik druhů nosorožců, aligátor, hroch a ještěři. Z šelem to byl šavlozubý machairodus, medvědovitý dinocyon a amphicyon; plazi a ptáci se již podobali dnešním. Dále žili na našem území také primáty *Pliopithecus* a *lidoopi Dryopithecus*. Není však dokázáno, zda již tenkrát žil hominid – miocénní lovce. Ovšem je málo pravděpodobné, že by se zde z nich někdo v pliocénu objevil. Tato otázka je stále otevřená.

Asi před 16 milióny lety začaly nové tektonické pohyby, které znovu změnilý ráz krajiny. Zanikla velká miocénní eka a středosaská říční síť pomalu dostávala dnešní podobu.

T e t i h o r y - t e r c i é r - k e n o z o i k u m P l i o c é n

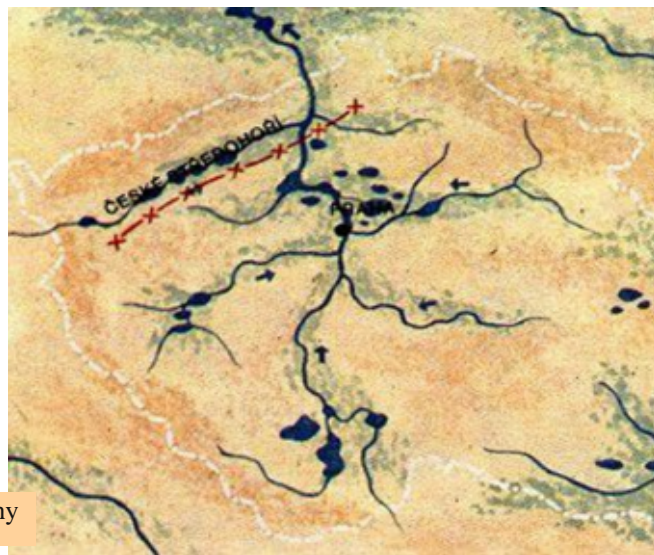
Hominidi na pokrajích českého středohoří - J. Mikula

V poslední části Neogénu – pliocénu se pokračovaly, podle krušnohorského zlomu, zdvihaly Krušné hory, které do té doby téměř neexistovaly. Pomalu se začala zvedat hraničná Česká tabule a ostatních pohorí. Protože Český masív se nadále periodicky zdvihal, zmnížil se posléze téměř v celém rozsahu v souši. Hladina protočných jezer, tedy i Kobyliškého, klesala, až se konečně objevila koryta protékajících řek. Zůstala jen malá jezera v jižních a severozápadních částech. Vznikla tak úrodná nížina, která se pak již nikdy v základních rysech nezměnila. Na některých žlutavobílých jezerních štěrbovitopísčité usazeniny zaniklého Kobyliškého jezera se pod tropickým nebem zbarvily opět do rudě červeně. Objevil se první předek člověka, který ještě nesměl na Louny a Libochovice, ale u Postoloprta v té době existoval vodní předek tekla na Mostecko a Bílinsko. Libochovicko mělo svůj vlastní vývoj, začaly se zahlabovat potoky směřující od Loun (Hasina), kde se napojovaly na vznikající Vltavu.

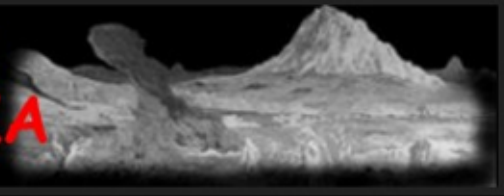
Opožděný výzdvih kotlin uvnitř českého masívu za pohraničními horami v nejmladších tertiálních (pliocénu) vedlo opět ke vzniku nových protočných jezer. Štěrbovitě písčité, popelavé a jílovité jezerní usazeniny pokrývaly a pohřbívaly tropické červenozemí minulých období. Tak před tisíci milióny let, na přechodu z tertiálních do čtvrtohor byly celé střední části zatopeny vodami tzv. Ladevského jezera, z jehož hladiny nula kilometrů pouze vysoká strmá hornatina jako podivuhodný ostrov.

Rostlinné ani živočišné paleontologické nálezy z Ladevského jezera známy nejsou. V tropickém i subtropickém klimatu podléhaly totiž odumělé rostliny rychlému chemickému rozkladu. Rovněž skořápky a kostry ryb a živočichů, tvořené převážně uhličitánem a fosforenanem vápenatým, se velmi rychle v kyselém prostředí rozpouštěly, až vymizely docela.

Díky industrii, (opracovaný kamenný nástroj), která byla nalezena v nejstarších terasách, můžeme usuzovat o nejstarším pliocenním zástupci rodu Homo u nás. Jeho existence však není zcela prokázána. Tento hominid používal různé dostupné „domácí“ kameny – edy, křemenné valounky a hrance.

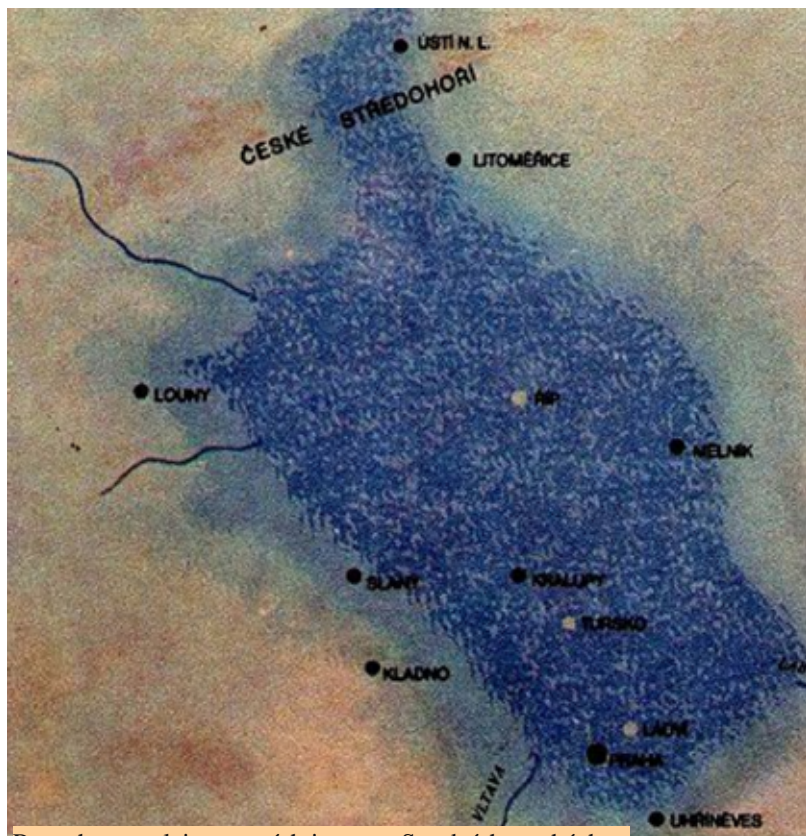

Pleistocenní části

tvrtohory - kvartér antropozoikum Pleistocén

tvrtohory zatím trvají tém 2 milióny let

Rozsah staropleistocenních jezer ve Středních Čechách

Na počátku antropozoika se začalo klima na Zemi postupně ochlazovat, ledovce vzniklé na pólech postupovat. Začalo pravidelné střídání dob ledových a meziledových.

Rozložení kontinentů z počátku tvrtohor odpovídá, až na malé výjimky, nynějšímu stavu.

Na počátku pleistocénu došlo z dosud neznámých příčin k prudkému ochlazení, dosavadní tropické a subtropické podnebí se změnilo na mírné. Ke změně nám docházelo i v rostlinné a živočišné říši. Tropická fauna a flóra ustoupila flóře a fauně mírného pásma.

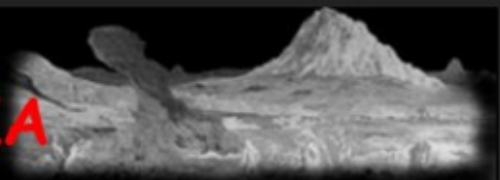
Protože se krajina českého masívu i v tomto období trvale zdvihala, Ladevské jezero zanikalo, až se postupně z jeho vod vytvořily vrcholky vyšších kopců. Jezerní vody odtékaly pozvolna do moře v oblasti dnešní severoněmecké nížiny. Z jihu se do takto vzniklé jezerní plochy vlévaly vody Vltavy a z východu Labe.

Na Libochovicku z vody Ladevského jezera vyčnívaly četné sopečné ostrovy (Klapý, Rohatec, Jiřetín a Košálov) a do českého středohoří pronikalo jezero mnohými zálivy. Odtok jezera byl stejný jako v terciéru českou branou (Porta bohemica).

Protože zdvihání českého středohoří neustávalo, ustoupilo Ladevské (Podlipské) jezero až ke Klímanu. Vody Labe a Vltavy získaly v této spád a zahluhovaly svoje koryta. Ohně tehdy u Postoloprta uhýbala, napojovala se na Bílinku a tekla směrem na Ústí nad Labem. Libochovickem protékala pouze malá potok, které se postupně spojovaly a daly vzniknout říci s pozdějším názvem Hasina, (nebo také Brozanka). Usazeniny tohoto potoka nazýváme štěrkořísky. Pískovna snad byla v každé vesnici. Štěrkořísky z potoka Hasina se táhnou od Pátku k Levoušům a dále k Šebínu. Starší usazeniny štěrkořísk pocházejí z Ladevského jezera.

Příroda na Libochovicku se pozvolna změnila. Objevily se první malé tlupy lovců a sběratelů, především člověk, Homo erectus. Z počátku pleistocénu zde byly ještě hojné pralesy, v nichž rostly v tšinou duby, habry, vrby, olše, břízy, borovice, platany, jalovce, ořešáky, jírovce a další dřeviny, známé i dnes. Mastodonti i machairodi byli svědci obřasných erupcí v českém středohoří. Podnebí se zhoršovalo.

t v r t o h o r y - k v a r t é r
a n t r o p o z o i k u m
1. d o b a l e d o v á - D o n a u

Zálivy Pod ipského jezera v eském st edoho í. Pohled z ípu. (donau-günz p ed 1,2 miliony lety) - J.Mikula

Nastala první doba ledová - donau – zima byla tehdy ještě bez snhu a mrazu. Vlivem těchto podmínek se začaly z hornin vytvářet spraše a písky. Z dřívější zelené krajiny se stala bažinatá tundra řídkě porostlá zakrslými vrby, břízami a borovicemi, mechem a lišejníky. Faunu zastupovali srstnatí nosorožci, především mamuta, bizoni, koně, sobi, vlci a polární lišky.

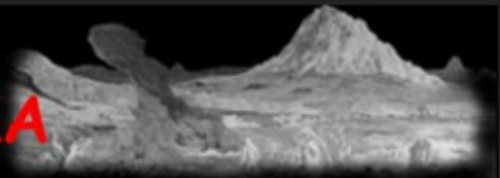
Na konci první doby ledové pokročil zdvih českého masívu natolik, že jezero ustoupilo až na úroveň dnešního Podipska, až se ztratilo nadobro.

V první době meziledové – donau/günz - se na Libochovicku objevil především člověk Homo erectus heidelbergensis. Své nástroje vyráběl z křemene a jíle. Jílové skály hory Klapý byly jen nepatrný porost. Rostlinstvo mělo stepní charakter a bujněji rostlo pouze na březích a nivách tehdejších tek. Izvířata se změnila. Pevně vládla stepní vysoká zvěř, především koně, mastodonti a jiní.

Nálada z jižního úpatí českého st edoho í v údolí Hasiny. (günz p ed 800 000 roky) - J.Mikula

tvrtohory - kvartér antropozoikum 2. doba ledová - Günz

eské st edoho í v p iledovcovém jezeru günzu 2. Vpravo na obzoru nordický pevninský ledovec. - J.Mikula

Druhá doba ledová – gūnz – nastoupila s nebyvalo intenzitou. Silný mráz rozrušoval, drtil a ulamoval edí ové skály hornin v oblasti celého eského st edoho í, které se dále obušovaly a rozpadaly v prudce tekoucích ekách. V celé krajin op t p evzala vládu tundra.

Teplý výkyv rozd lil druhou dobu ledovou na dv období. V prvním chladném období teklo Labe zhruba jako dnes. Vltava se však u Led ic d lila na dv ramena. Západní rameno teklo p es dnešní Straškov, P estavky a Dušníky na Lovosice. Mezi Dušníky a Lovosicemi se do ní vlévala í ka Hasina, která tekla od Loun a Libochovic. í ní nánosy z tohoto období pat í na Pod ípsku k nejhrubším.

Tvarov bohatá, výrobn dokonálá k emencová industrie z p íravených jader a hrub retušovaných úšt p sv d í o rozvinutých pracovních schopnostech a úsilí zdejších paleantrop , i o mnohou elovém používání, nap .drásání a ezání k ží, štípání kostí, ohlazení a vrtání d eva, hloubení jam a hrabání v zemi, drcení pecek, rostlinných semen a pod.

V druhém chladném období druhé doby ledové postoupil severský pevninský ledovec až na severní úpatí eského masívu a zamezil odtoku labským vodám. P íbývající vody postupn zaplavovaly í ní údolí, až zatopily velkou oblast okolo ípu.

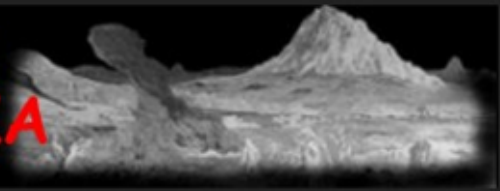
Libochovicko se znovu ocitlo na dn jezera tentokráte p iledovcového. Z vod vy nívaly pouze ostrovy tvo ené horami eského st edoho í.

Jak ledovec postupoval k jihu, za aly se na dn p iledovcového jezera, v nejuv tších hloubkách, ukládat í ní št rkopísky.

Historie města Libochovice a okolí PRAVĚK LIBOCHOVICKA

Když zalednění dosáhlo maxima, ustala téměř činnost vodních toků. Pokračující rušivá činnost vody v tomto období nadále snižovala vrcholy sopek v českém středohoří. Po obvodech hor a kopců se hromadily mrazem uvolněné ledové bloky, suť a drůzda. Tak pomalu kopce získávaly dnešní vzhled.

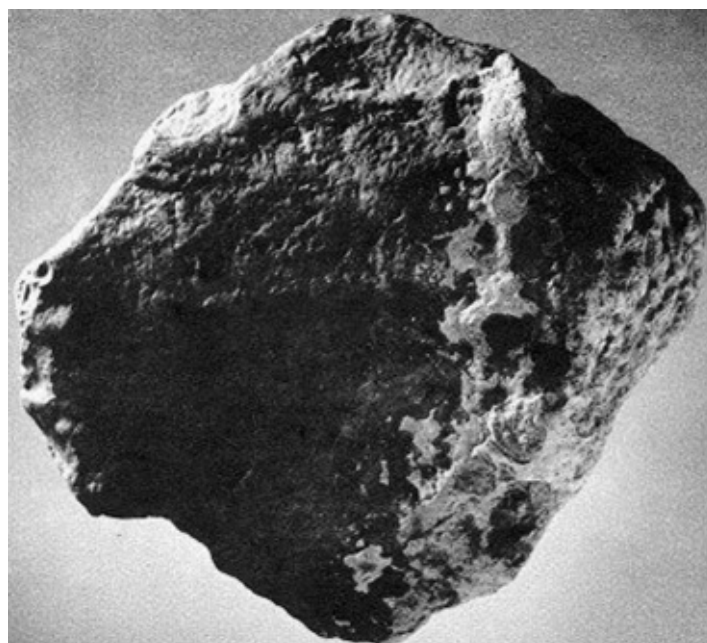
Na konci nejstaršího paleolitu jsou známy nálezy lovků Homo erectus heidelbergensis staré až 800 000 let. Tehdy vyráběli sekáky, mlaty a jiné nástroje z křemene. Některé se našly i na Libochovicku.

Zamrzlá Hasina se srstnatými nosorožci. (mindel před 500 000 roky) - J.Mikula

Nástupem teplého klimatu doby meziledové - günz/mindel – začal pevninský ledovec ustupovat, uvolňovat cestu labským vodám a předlovcové. Pod lipské jezero se pomalu snižovalo, až zaniklo a rybníky se mohly vrátit do svých koryt.

S ustupujícími vodami se do naší oblasti vracel život. Příroda se zazelenala stepním rostlinstvem a začala přilétat ptactvo a přišla zvířena. Na březích se usídlil heidelberský lovek (Homo erectus heidelbergensis). Tento lovek v nejstarší době kamenné znal již deset nástrojů. (Jejich stáří činí asi 600 000 let.) Váha nástrojů se pohybovala mezi 1 a 2 kg. K pracovním úkonům používal heidelberský lovek i odražené ústřední vodní s velmi ostrými hranami, protože je nejprve zhotovoval z tvrdých valounů křemene a jemnozrnného křemence. Z toho důvodu bývají někdy tyto prastaré výrobky označovány jako industrie ústřední pově, na rozdíl od mnohem pozdějších epelových industrií mladého paleolitu.

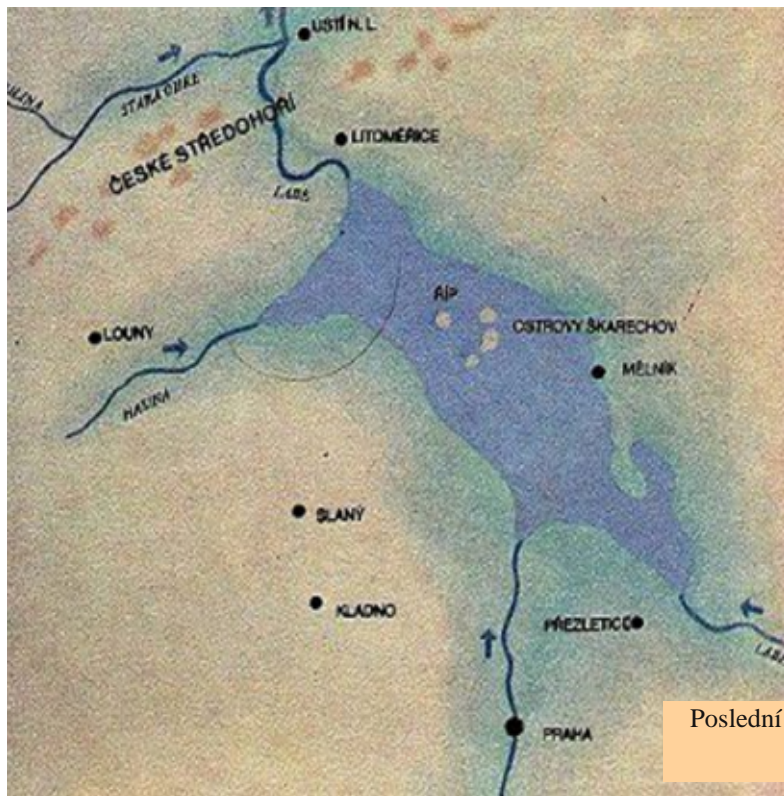
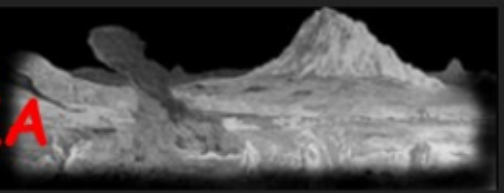
V ostrém bočním světle se rýsuje výrazný profil muže-lovce. Podle souvislostí s industrií v pásmu Hasina - Smolenický potok se odhaduje stáří této praplastiky na 700 000 let (výška 9,8 cm) - J.Mikula

Dílna heidelberského lovků na výrobu valounových nástrojů a zbraní byla vybavena zcela jednoduše. Velký oválný kamenný blok sloužil jako podložka, pak několik tvrdých valounů. To bylo vše. Jednotlivé typy nástrojů a zbraní vyráběl heidelberský lovek tak, že valoun, který držel oběma rukama, úderem shora otloukal o kamennou podložku.

Historie města Libochovice a okolí PRAVĚK LIBOCHOVICKA

Odražením vrchlíku valounu získal ostrý vyduť valounový drasák, odražením dvou úšť p z jedné strany blízko sebe vznikl noscovitý drasák, st ídavým odražením úšť pu zp edu a zezadu p í ný hoblík. Jsou to nejb žn jší typy kamenných nástroj , které se na eských nalezištích vyskytují ve stovkách kus . Odražením n kolika úšť p pravideln vedle sebe z jedné strany vznikl valounový seká . St ídavým otlu ením úšť p z celého obvodu valounu vznikl disk a st ídavým sbitím do hrotu u nás pom rn vzácný p stní klín. U p stního klínu bývá zpravidla spodní ást valounu neopracována.

Poslední jezero v echách m lo jen omezený rozsah.Vzniklo v záv ru druhé doby ledové gúnzu 2.

t v r t o h o r y - k v a r t é r a n t r o p o z o i k u m 3. d o b a l e d o v á - M i n d e l

Slibn se rozvíjející heidelberskou spole nost zpomalil p ed 430 000 lety pohyb skandinávského ledovce a nastupující t etí doba ledová – mindel. Ledovec tehdy nedosp l až k eskému masívu, a tak nebyly p írodní podmínky v echách tak kruté jako v p edchozí dob ledové.

eka Labe tekla nadále p ibližn dnešním sm rem. Vltava byla dosud rozd lena na dv ramena, z nichž západní teklo od území dnešních Nových Ouholic p es Novou Ves, Vodochody, Straškov na Dušníky. U Budyn se do ní vlévala p edch dkyn Oh e, í ka Hasina. Záhy po tom se Vltava vlévala severozápadn od ípu do Labe.

Následovalo p erušení t etí doby ledové teplým výkyvem. Tehdy došlo k tektonickému zdvihu eského masívu, které se projevilo zm nou í ní sít .

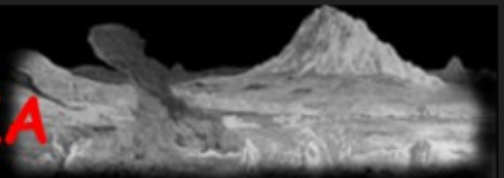

Mapka p eložení tok Oh e a Vltavy v mindelu I.

Historie města Libochovice a okolí PRAVĚK LIBOCHOVICKA

Soutok západního ramene Vltavy s dolním tokem říčky Hasiny na území Budyně a Chotšova. (mindel před 435 000 roky) - J.Mikula

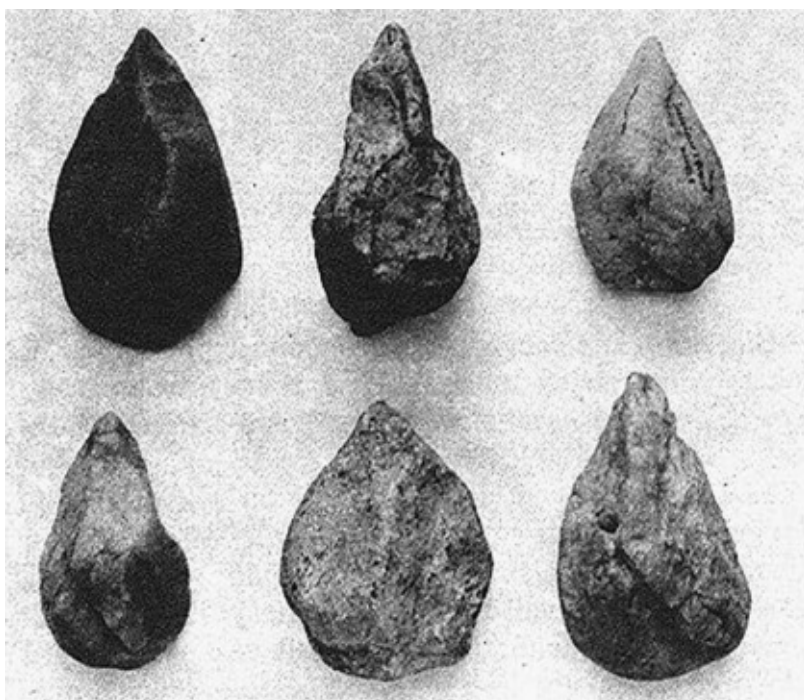
Dle ležícího zmapování zaznamenalo Libochovicko. Zhruba před 400 000 lety na konci druhé fáze této doby ledové – mindel – se v okolí Ohrovnice vytvořila široká údolní niváda, která pronikla do Lounské kotliny, což dokazují nánosy štěrku. Na Libochovicku Ohrovnice „zdělala“ užší koryto své předchůdkyn, říčky Hasiny. Tekla zde tedy rychleji a štěrky se zde zpočátku neusazovaly. Díky této události získala říčka sílu v základních rysech dnešní tváře.

Mechanické zpracování eského štěrku pokračovalo i v této době ledové. Těmto každé jednotlivé hory vznikla obruba z kamenných bloků a drt. Vetry pomáhaly rozšířit sprašové písky. Značná část sopek ve štěrku má vnitřek tvořený pevným tefitickým edem a obvod je z volně nakupených jednotlivých balvanů, úlomků, drtí a z navátých, převážně křemenných písků a vápnité spraše.

V údolích jsou různé typy hlín a splachových hornin, které se nazývají deluvio-fluviální sedimenty. Vznikly jako produkt rozpadu hornin při stěpání ledových dob s meziledovými zápisnými srážkovými vodami. Typickým představitelem jsou nánosy povodňových písků a hlín a stejného ražení jsou i hlíny na svazích, na kterých kope.

Po této ustoupil pevninský skandinávský ledovec na sever a roztály i místní ledovce v Krkonoších a na Šumavě. Nastala **tato doba meziledová – mindel/riss**. Zavládlo teplo po asi, které vedlo k bohatému rozvoji rostlinstva a živočišna. Ve **starším a středním paleolitu (starší a střední doba kamenná)** nastal i velký vývoj předchůdků lovce.

I na Libochovicku se z této doby nacházejí kamenné výrobky, nástroje a zbraně vyrobené především z křemence a křemene.

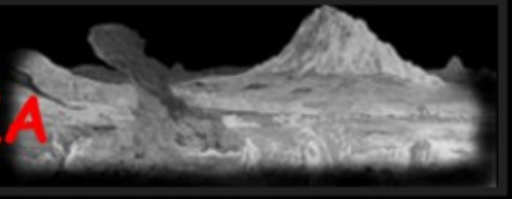
Přední hroty pro lovce druhu Homo erectus z Povltaví a Poohří. ---

Historie města Libochovice a okolí

PRAVĚK LIBOCHOVICKA

Postupem let dostal tento předchůdce člověka název Bohemienec – **Homo erectus bohemiensis**. Své nástroje a zbraně vyráběl stejným způsobem jako člověk heidelberský, tedy otloukáním kamene o kámen. Výrobky však byly dokonalejší. K typickým kamenným nástrojům z této doby patřil valounový sekáč – valoun otlouklý z jedné strany do ostří, a dvouhlavý valounový sekáč, který měl ostří souměrně z obou stran. Tyto dva nástroje nahradily předchůdcem člověka na území našich státních klínů, známé ze západní Evropy. Ty jsou u nás poměrně vzácné.

Oboustranným otloučením plochého valounu vznikl disk, který, připevněn po dvou i třech kusech na šlachách, pravěký člověk používal jako bolas (vrhací kameny). Kromě těchto základních nástrojů Bohemienec vyráběl i sekáče s tupým štívkovitým ostřím, sekáče z rozplavených valounů a sekáče z valounů tvrcených. Později začal vyrábět nástroje i z ústí, které byly dříve odpadem při výrobě nástrojů. Ústí po úpravě sloužily jako kamenné nože, rydla, škrabadla a hroty. Své nástroje dokázal dělat nejen z velkých valounů, ale i z valounků podstatně menších. Podle nálezů, hlavně z Mlázovic u Mlčíka, je dokázáno, že Bohemienec znal a používal oheň.

Doba meziledová trvala téměř 150 000 let.

Sídliště pravěkých Homo erectus pod Házmburkem (mindel před 435 000 roky) - J.Mikula

tvrtohory - kvartér

antropozoikum

4. doba ledová - Riss

Po této poměrně dlouhé době meziledové přišla neméně dlouhá tvrtá doba ledová - riss. Kromě náporu nordického pevninského ledovce obklíčil český masív i ledovec alpský a místní ledovce na Šumavě a Krkonoších. Léta byla krátká a zimy dlouhé a kruté. Podařilo se promrzala do velikých hloubek a ani v létě v celé síle neroztávala. Na povrchu se vytvářela kašovitá hmota, která stékala i po mírných svazích a vytvářela předotoky – soliflukce. Podařilo se odnášena mohutnými lžijáky do potoků a řek, kde se pomalu motala v nánosy štěrku. Předotok měl největší podíl na modelování krajiny ve tvrtohorách. Česká Ohře má ještě v polopevných tvrtohorních a tvrtohorních horninách, které předotok rozrušil, a proto má ve svých tšínách předotok široké, rozvětvené údolí. Oproti Vltavě, která teče povětšinou horninami prvohorními.

Předotok též vytvářel nakupené pokryvy – proluvia – okolo vulkánů českého středohoří (Házmburk, Špí).
tvrtou dobu ledovou – riss – rozdělily dva teplé výkyvy na tři chladné fáze.

Historie města Libochovice a okolí

PRAVĚK LIBOCHOVICKA

elo severského pevninského ledovce v Jitranském sedle. (mindel před 480 000 roky) - J.Mikula

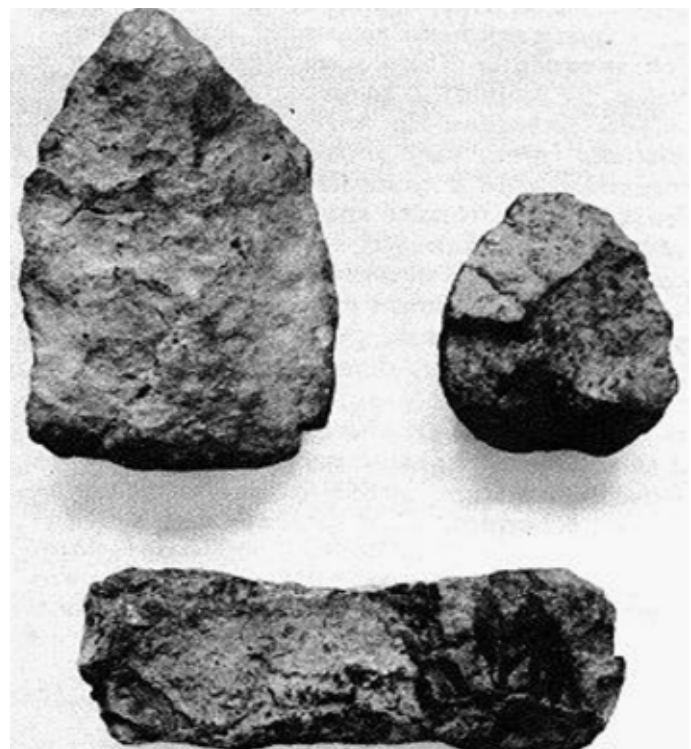
Postupně vymrzalo teplomilné rostlinstvo, až zaniklo úplně. Vznikla tak tundra s velmi nízkou zmrzlou půdou. I zvířata se změnila. Přicházejí živočišné druhy zvyklé na chlad. Poprvé se v českém masívu objevují mamuti. Přicházel i Bohemienec, oheň a přirozené podmínky mu dovolily přežít. Díky Jiřímu Mikulovi máme ucelenou představu v celku „hustého“ a hlavně osídlení Libochovicka, v kotlině poblíž Házmburku, pralidmi druhu *Homo erectus*, pocházející asi před 300 000 lety, z jeho nálezy přelidů, dále sekáček, zakalených širokých hrotů s hrubou retuší, otloukač, mlat, seker, drásadel a štípač.

Velice hojné jsou zde praplastiky, sádkové potisky umění lovce. Jde o zachycené podoby tlustokožců, koní, antilop, lvů, bizonů, vlků, medvědů, hyen, laní, ryb a vodních ptáků, zvířata a jejich mláďata odrážejí ve svém souhrnu život bohatý na přírodní výjimy a lovecké zážitky.

Asi před 120 000 lety se teplota začala postupně zvyšovat, severský pevninský ledovec ustoupil do Skandinávie, krkonošský a šumavský ledovec roztály a alpský ustoupil vysoko do hor.

Nastala čtvrtá doba meziledová – riss/würm. Tundra vysychala a po dlouhé době se země opět zazelenala stepním rostlinstvem, které za sebou přelidkalo stepní živočišstvo. Kamennou kulturu Bohemienec nahradila kamenná kultura mousterien – podle francouzského naleziště Le Moustier. Tvary a typy nástrojů zůstávají stejné, ale jsou menší a hlavně lépe zpracované. Tuto kulturu k nám přinesl *Homo sapiens neanderthalensis* – neandertálec. Ten byl již usedlejší a zakládá stálá sídliště, zatímco pracovní nástroje jeho předchůdce Bohemienec nacházíme na mnoha tureckých kilometrech.

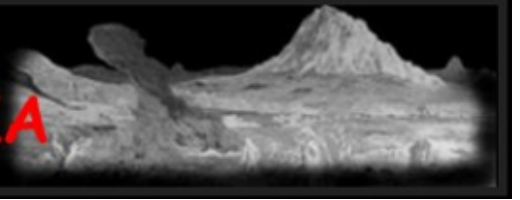
Neandertálec byl mnohem vyspělejší a zručnější. Jeho kamenné nástroje jsou již přivedeny k dokonalosti. Nejbližší sídliště neandertálce bylo na Mlýnsku, nedaleko Hrádku.

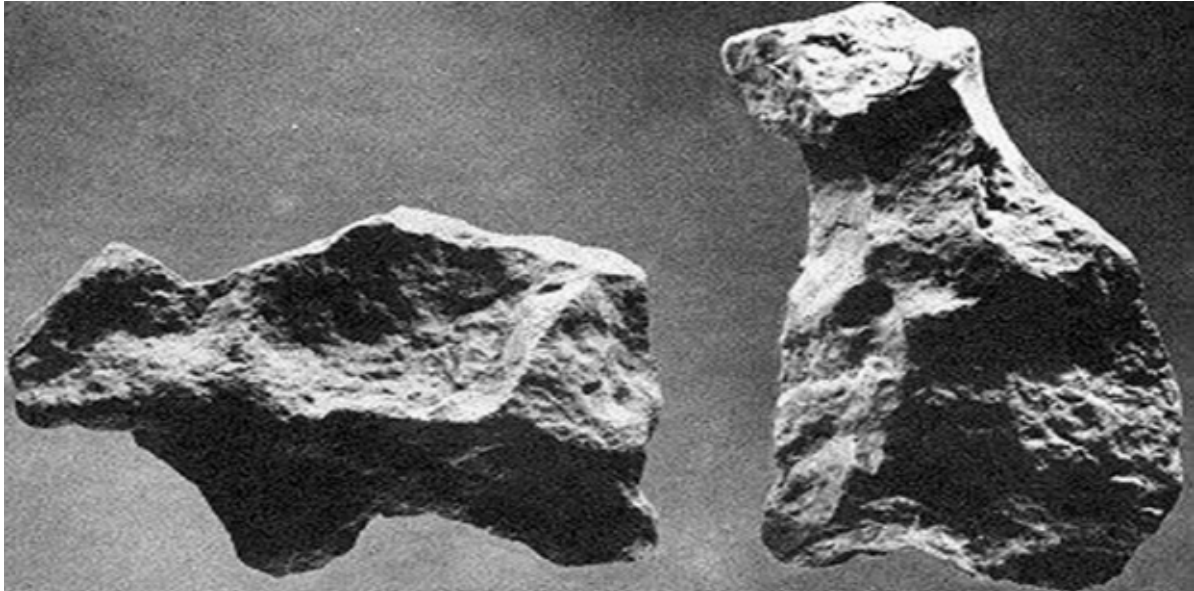
Dva přelidové klíny a kamenný mlat z libochovického naleziště lovce druhu *Homo sapiens neanderthalensis*. - J.Mikula

Historie města Libochovice a okolí PRAVĚK LIBOCHOVICKA

Ovšem podle nález Jiřího Mikuly bylo i Libochovicko neandertálci dosti hojně osídleno. Neandertálec byl pravděpodobně vyznavač kultu medvěda a své zesnulé nebo tragicky zahynulé přetně pochovoval a do hrobu jim vkládal milodary. Neandertálci vytvořili první pravěkou kulturu obohacenou o nový prvek, pohřební ritus. Díky veliké kyselosti půdy se v oblasti Českého středohoří a Českého masívu v Běčce nepodařilo nalézt kosterní pozůstatky neandertálce. Kyselá půda rozpouští kosti během cca 10 000 let. Neandertálci v naší oblasti žili spokojeně 40 000 let.

Těmto dokonalé plastiky medvědího lovce k druhu Homo sapiens neanderthalensis dosáhl při úpravách zoomorfní takové zručnosti, že dokázal vysekat z nepoddajného křemence celé figurky zvířecích mlátů. Tím stanul na samé hranici skutečné tvorby. (Šířka levé plastiky je 8,5 cm a výška pravé plastiky je 10,5 cm). - J.Mikula

tvrdohory - kvartér antropozoikum 5. doba ledová - Würm

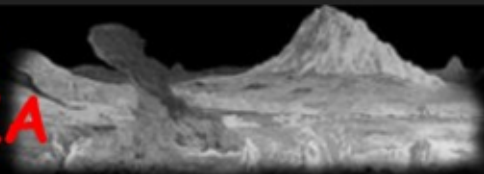
V páté době ledové (udává se jako poslední) nazvané – würm – se nordický pevninský ledopec zastavil daleko na sever od Českého masívu. Dva teplejší výkyvy ji rozdělily na tři chladnější období. Během této éry Ohňe zahloubilo své koryto (jako i ostatní řeky v údolích) o 20 metrů níže, tedy téměř na nynější úroveň hladiny. Tundra opět zavládla v naší krajině. Mráz pokračoval na domodelování kopců Českého středohoří a západní vřetřívály z usazenin různých geologických útvarů písek a ukládali je v tšinou podél řek. Tato vřetřívá eroze trvala přibližně 35 000 let. Teplejší výkyv trvající 15 000 let vzbudil opětovně lidskou činnost. Neandertálce nahradili jeho nástupci – szeletienci. Ti dovedli kamenné nástroje k dokonalosti. Žili ve skupinách a dokázali si stavět jednoduché přístřešky. Jejich vývoj zabrzdl druhý studený stupeň dlouhý 4 – 5000 let. Nový kulturní vývoj – aurignacien - přinesl i nového lovce. Je jím **Homo sapiens fossilis** (lovce moudrý z kamenů), který je již podobný modernímu lovcovi Homo sapiens sapiens.

Druhý teplejší výkyv nahradil tundru opět stepní vegetací. V křídlových vodách řek bylo množství ryb, v květnatých stepích se v nebyvalém množství množila zvířena. Bohatá příroda přilákala nové skupiny aurignacienců z východu, kteří přinesli svému rodu nové životní zkušenosti. Nastal rychlý vývoj a také nová kultura - **gravettien** (nazvaná podle francouzského naleziště La Gravette).

Historie města Libochovice a okolí PRAVĚK LIBOCHOVICKA

Mamutí stádo v zasněžené tundře velké doby ledové. (riss před 160 000 roky) - J.Mikula

Pra lovci začali používat kromě kamenných nástrojů i výrobky z kostí, zejména hroty kopí, jehlice a šídla, vyžívali z kostí sošky lovců a zvířat. Gravetienský lovci je označován jako „lovec mamut“. Ti ovšem nelovili jenom mamuty, ale zpestřovali svůj jídelníček rybami i vodními ptáky a nejrozmanitější zvířaty. Na Libochovicku našel **Dr.J.Pokorný v tšísídlišti** tzv. „soba srstnatých nosorožců“ u Poplzců a silnici na Eva. Na sídlišti bylo několik samostatných obytných objektů s jedním nebo i více ohništi. Po obyvatelích zde zůstalo množství škrabadel, rydel, vrtáků a hrotů.

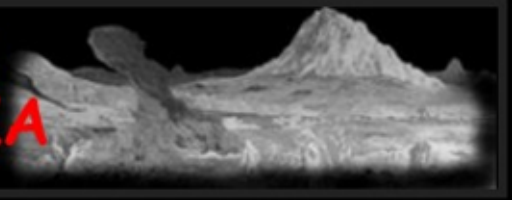
Gravetienské stanoviště v Poplzců na Ohři. (riss před 160 000 roky) - J.Mikula

Příznivé přírodní podmínky umožnily pravěkému lovcům rychlý rozvoj. Nástroje již nevyrobili jen z kamene, ale používali i kosti ulovených zvířat. Dokázal stavět jednoduchá obydlí, projevoval se umělecky, (rytina žen v mamutím klu, sošky ze stejného materiálu, keramické sošky z pálené hlíny). Největší naleziště těchto výrobků se nachází v Dolních Věstonicích, odkud pocházejí i náhrdelníky z provrtaných medvědíků, vlčíků a liščíků zubů, nebo ze skořepin etihorních moškových plžů.

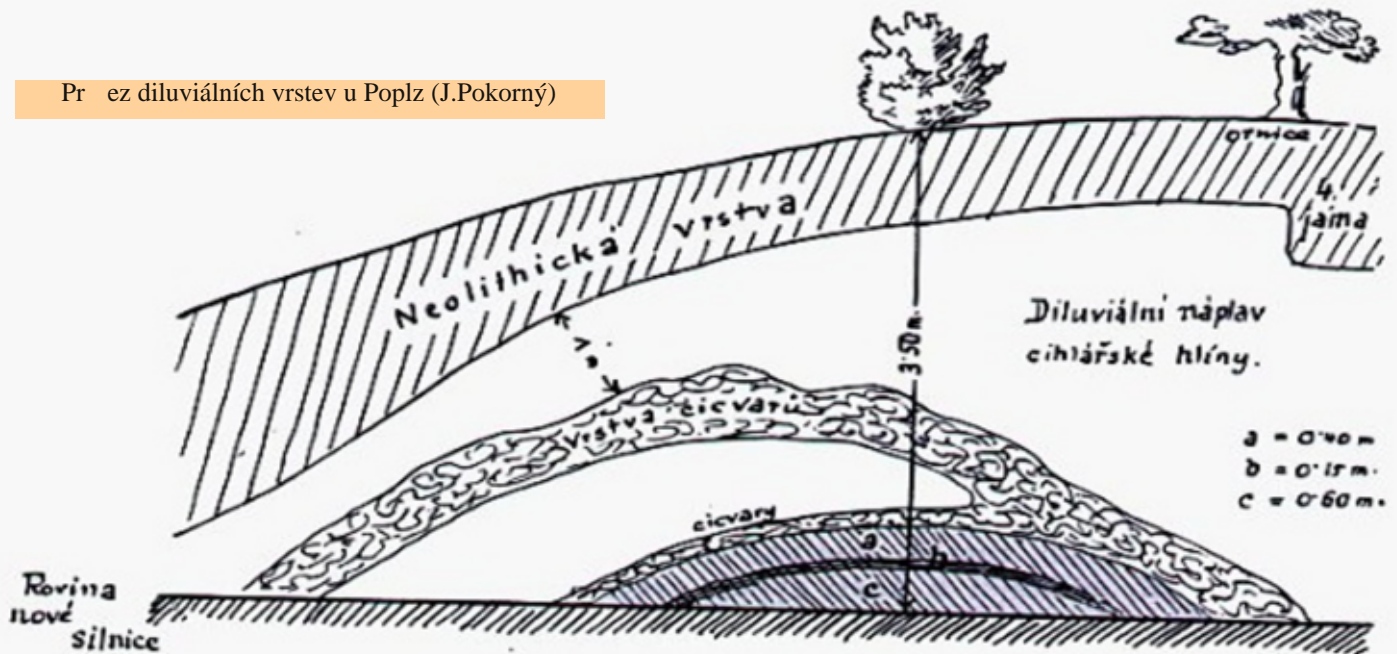

Historie města Libochovice a okolí PRAVĚK LIBOCHOVICKA

Průřez diluviálních vrstev u Poplží (J. Pokorný)

DILUVIÁLNÍ NÁLEZY U POPLŽÍ.

Podávají J. Pokorný a K. Maška.

I. Naproti Libochovicím, několik kroků od pravého břehu Oharky, je vesnice Poplží, ležící pod úpatím dlouhé a dosti vysoké strážnice, pro které se stoupající silnicí, vedoucí do vsi Evan. Dávno projektovaná silnice, která by mírnějším stoupáním snad zprostitkovala, spojení mezi oběma vesnicemi, došla uskutečnit teprve roku 1913.

Stavba nové silnice Poplží-Eva v katastru poplžském započala koncem června roku 1913. První kopání bylo zahájeno na dvou místech a to: v hektometru 5.- 6., a v hektometru 8.- 0. Hned při prvním kopání v hektometru 8.- 9. našlo se na lidské kosti (kost ramenní a 2 obratle) a dno nádoby v neolithické vrstvě kulturní, v níž za pozdějšího kopání ještě mnoho vzácných předmětů bylo nalezeno. Po ústředním července 1913 skopávána byla stránka k jihu obrácená, před severními v třech chráněná, =Vlčích= eně (u hektometru 8., profil 41. a 42.), při němž se našlo v diluviálních náplavě na různé kosti a =zvláštní ostré kaménky=, jak mi bylo známo; proto hned po svém příjezdu na prázdniny, totiž dne 6. července 1913 a dne následujícího navštívil jsem naleziště, při němž jako i při pozdějších návštěvách jsem zjistil toto:

=Zvláštní ostré kaménky= byly pazourkové nástroje a ústíčky, nalezené ve žluté diluviální hlíně cihlářské; výška skopané stránky kolmo na rovinu budoucí silnice měla 35 m. Ve výšce 1 m. 50 cm. od roviny silnice bylo vidět bílou vrstvu, vzniklou rozrušením shluků vápenných (t. zv. cívvarů), která se od roviny silnice zvedala u oblouku se táhnoucím mířila pod rovinou silnice. Na této ploše, ohraničené rovinou silnice dole a obloukem vápenných shluků nahoře, mohl jsem zjistit 3 hlavní vrstvy, paralelně se táhnoucí s obloukem cívvarů. Vrstvy ty jsou:

- Nejspodnější, tmavá, kompaktní vrstva cihlářské hlíny, silná 60 cm.1)
- Střední, světlejší a dosti sypaná vrstva hlinitého písku, silná 15 cm.
- Vrchní vrstva cihlářské hlíny, téhož složení jako vrstva a) a 40 cm. silná.

K nalezeným v těchto diluviálních vrstvách uloženým náležím:

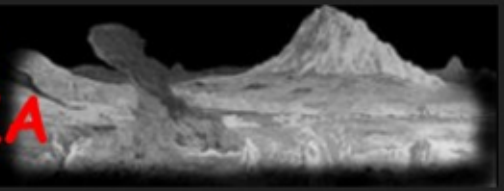
- Na 70 pazourkových ústíčků, mezi nimiž i několik nástrojů celých (nož a škrabadel). Nalezeny porůznu ve všech těchto vrstvách. Pazourky ty jsou stejného rázu jako pazourky z Lubné u Rakovníka a z Jenerálky v Šárce, které se kladou do doby solutréské a madeleinské. Některé vykazují zřejmou patinu.
- Dva valounky neprůhledného pazourku (světlé modré barvy, lomu lasturnatého).
- Kost s uraženými klouby, nalezená v nejspodnější vrstvě a již na rovině nové silnice.

Historie města Libochovice a okolí

PRAVĚK LIBOCHOVICKA

4. Menší kost celá a několik úlomků kostí drobnějších; nalezeno v různých vrstvách, ale hlavně ve vrstvě střední a spodní.

5. Zbytky popela roztroušené po znu ve všech těchto vrstvách, nejvíce však ve vrstvě střední, kterou též pokládám za vrstvu kulturní. Centra, z nichž popel byl rozházen, totiž ohniště, jsem sice nenalezl, ale vysvětluji si to tím, že byl prokopán jen malý kus země, obsahující tyto vzácné zbytky.

K tomuto nálezům u jiným, jak je u hektometru 8., dlužno připomenout též nálezy 11 zubů koňských a 2 zubů zvířat patřících k rodu vepřů, které vykopány byly rovněž v cihlářské hlíně mezi hektometrem 1. a 2.

Vše to, co jest zde vypořítáno, nalezeno bylo v diluviálním náplavu v hloubce 3-3,5 metrů. V dádobě, jak vzácné jsou naše nálezy diluviální, přikročil jsem k prohledávání naleziště co možná s největší opatrností, takže jsem celý nález, kromě několika pazourkových ústípků, pokud se zachrániti dal, vlastnoručně vyhrabal. Tím je veškerá pochybnost o cizím povodu nebo o příslušnosti do jiné vrstvy naprosto vyloučena. V dátež, jak velké přesnosti při podobných nálezech je zapotřebí, upozornil jsem na které odborníky na naleziště. Jelikož však dosud nedošlo k místnímu komisionálnímu ohledání, jak jsem navrhoval, pokusím se prozatím své tvrzení o existenci diluviálního lovu ka poplzkého sám blíže doložit:

1. Že vrstva, v níž vyjmenované nálezy byly u jiným, je skutečně diluviální náplav žluté cihlářské hlíny, není pochyby; o tom nás přesvědčí pohled na ukázkou hlíny a to dosvědčí také p. Karel Pokorný, stavitel v Libochovicích, který - jsa majitelem cihelny - jest dozajista v tom ohledu spolehlivý znatel. Ostatně lze snadno dodatě povahu vrstev na místě zjistiti.

2. Pokud se uložení artefaktů je, nespokojil jsem se jen vyprávěním dělníků při stavbě zamstnaných, že v žluté hlíně byly nalezeny ony =zvláštní kaménky= a různé kostičky, nýbrž přesvědčil jsem se o tom tím, že jsem vlastnoručně z cihlářské hlíny kosti a pazourky vyhrabal.

3. Pro neporušenost vrstvy, v níž nález byl u jiným, svdčí pak:

a) neporušená vrstva vápna, vzniklá rozpadáváním se vápenných shluků, která by jistě nebyla zstala v tak pravidelném oblouku, kdyby země bylo hnuto;

b) paralelnost všech těchto hlavních vrstev s vrstvou vápna, jímž všem dán jest neporušený tlíž směr, kterým je voda na sebe naplavovala;

c) ulity pozemních plžů diluviálních, nalezených mezi pazourky a kostmi rovněž jen v cihlářské hlíně, které se tam jindy dostati nemohly, než v době diluviální. Mezi nimi zjistil jsem 4 druhy a to: 1. Succinea oblonga, 2. Pupa muscorum, 3. Helia hispida, 4. Paludina diluviana,

To vše svdčí o neporušenosti vrstev a tím pro přítomnost diluviálního lovu ka na tomto místě. K tomu přistupuje ještě nález popela, roztroušeného v neporušené vrstvě diluviální, jež lze jen jako zbytek činnosti lovu ka pravěkého vysvětliti.

Pokud se bližšího datování nálezů poplzkého je, ponechávám slovo odborníkům.2)

Jiří Pokorný, Libochovice.

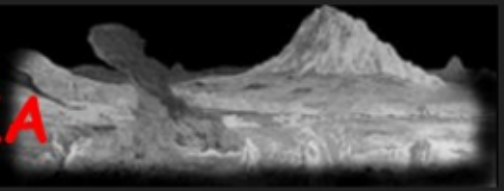
Poznámky:

1) Rozměry všech oblouků brány jsou, jak z nártku zřejmo, od roviny silnice k nejvýše položeným bodům oblouků.

2) Za souhlasu p. J. Pokorného, jemuž náleží zásluha, že rozmnožil nevalný počet bezpečeně zjištěných stanovišť diluviálního lovu ka v těchto o nové naleziště, požádala redakce Památek Archeologických našeho nejlepšího a na slovo vzatého znalce diluvia, p. vládního radu Karla J. Mašku, za dobrozdání a posudek, který tlíž ochotně zaslal; připoujeme.

Historie města Libochovice a okolí PRAVĚK LIBOCHOVICKA

II. Redakce Památek Archeologických předložila mi několik zvířecích zbytků a jednu úlohu kamenných z Poplů k posouzení. Prohlédnuv obojí neváhám stanovit, že není podstatné námítky proti souhlasnosti všech těchto nalezených předmětů; pocházejí určitě z diluvia.

Předložené zbytky zvířecí náležejí vesměs druhům diluviálním a to: 1. koni (*Equus caballus*, L.) 11 stoliček a 2. ezáky; 2. sobu (*Rangifer tarandus* Jard.) distální část kosti kolenní se starým lomem a úlomky stoličky; 3. nosorožci (*Rhinoceros antiquitatis* Blumb.) distální konec metatarsu mladého zvířete a 4. úlomky jeho stoličky.

Také štípané výrobky kamenné (z pazourku, rohovce a křemene) jeví celkem ráz diluviální přes to, že toliko výjimečně mají slabou patinu, jsouce téměř naprosto bez patiny, čemuž netěba přikládati zvláštního významu ve příčině skutečných výrobků lidských, nebo tvoření svlého povlaku na povrchu (patiny) závisí na vnějších okolnostech, jmenovitě zdali a jak dlouho ležely odštěpky na povrchu zemském a vystaveny byly působení svlé slunečního a vzduchu. Také materiál tu rozhoduje. V tšinu tvoří pouhé třísky a odštěpky, z nichž jen u několika málo lze poznati na hranách úmyslné zpracování nebo stopy upotřebení. Vytknouti dlužno:

1. Úlohek plochého škrabadla na celém okraji retušovaného; slabě (poměrně však nejsilněji) patinovaného. Rozhodně nejlepší kousek celého nálezu. Připomíná typ aurignacký. (Tab. XVII. obr. 1.)
2. Dvě trojhranné úzké třísky, přitloukané na obou jehoějších plochách (vrtáčky), a další dva s uraženými hroty. (Tab. XVII. obr. 2.)
3. Rydlo obyčejné, 70 mm. dlouhé, s příčným ostřím na předním konci, rozhodně úmyslně zhotovené, a na hranách není stopy zvláštního zpracování. (Tab. XVII. obr. 3.)
4. Šest plochých třísek, z nichž dvě hrotité; toliko dvě jsou slabě retušovány. (Tab. XVII. obr. 4.)
5. Slabě retušovaný pazourek. (Tab. XVII. obr. 5.)
6. Tři třísky (mikrolithy). (Tab. XVII. obr. 6.)
7. Malý nukleus. (Tab. XVII. obr. 7.)
8. Křemenný hrubý ostřípek neurčitého tvaru. (Tab. XVII. obr. 8.)
9. Tři masivní, silně patinované kousky. Jeví stopy silného žáru.

Pro nedostatek typických tvarů nelze tyto výrobky určitěmu kulturnímu typu přisouditi; rozhodně však náležejí mladšímu diluviu.

V Telci, 31. září 1914. Karel J. Maška.

Poplůské sídliště zaujímal v krajině klíčové postavení, vedle přes něj významná stezka bohatého paleolitického života.

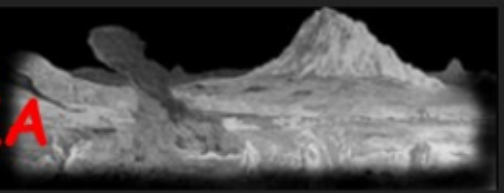
Příchodem teplejší části páté doby ledové pravděpodobně poplůské sídliště zaniklo. Gravettienská kultura postupně ustupovala poslednímu stupni kulturního vývoje ve starší době kamenné nazvané magdalenien (podle francouzského naleziště La Madelaine).

Asi před 15 000 lety roztály ledovce v Alpách a na pohraničních horách českého masívu. Ustoupil i skandinávský pevninský ledovec a tundra pomalu vysychala. Nastala poslední doba meziledová, která trvá dodnes. Západní vlny odnášely z odkrytých před spraš. Tvorbily se sprašové bouře. Vzhledem k měničím se klimatu opustili naše území mamuti a sobi. Lovci magdalenienké kultury se soustředili na lov nového zvířete – koně. Nástroje vyráběli hlavně z domácího materiálu a kostí (jehly, šídla, hroty ostřepů a harpun).

Přibližně před 12 000 lety nastoupila nová kultura zvaná tardenoisien (podle francouzského naleziště La Féren-Tardenois). Jejich sídliště nalezneme na písitých březích řek, protože tundra ještě nebyla vyschlá.

Ze sprašových stepí se postupně vytvářela úrodná černozem. Nastal pozdní paleolit, který trval asi 2000 let.

t v r t o h o r y - k v a r t é r a n t r o p o z o i k u m H o l o c é n

Zhruba v době 8300 let před naším letopočtem nastupuje nové období naší Země zvané Holocén. Krajina Pohoří pomalu dostávala lesnatý ráz. Bohatá vegetace dále přispívala ke vzniku erozemí a eka Oh se postupně nacházela koryto podobné dnešnímu. **Střední doba kamenná – mezolit** - vyleněná období 8000 – 5500 př. n. l. znamenala pro naši krajinu velké stohování tlup lidí Homo sapiens. Lovci a sbírači postupně odcházeli a byli nahrazováni prvními rolníky. Vegetace tehdy pokryla celé rozsáhlé oblasti, údolí Oh bylo hustě pokryto lesostepí. Došlo i k ustálení druhů zvířat, téměř shodné s dnešními. Zvýšil se i význam rybolovu. Na konci mezolitu byl lovecký způsob života zcela nahrazen usedlou zemědělskou civilizací.

Nástupem **mladší doby kamenné – neolit (5500 – 3800 př. n. l.)** začíná období ležící před touto celou krajinou Pohoří. Zahájením zemědělských aktivit se změnil vztah člověka k přírodě. Pro uspokojení svých potřeb člověk začíná kultivovat krajinu a pěstovat lesní společenstva mnit na společenstva umlá, obiloviny a další plodiny. Nástroje však člověk nadále používá kamenné, doplněné kostí, dřevem a kůží. Pěstované obilí bylo zastoupeno dvěma druhy, pšenicí dvouzrnkou a pšenicí jednozrnkou. Z prvních domácích zvířat to byly ovce a kozy. Začala se objevovat první keramika a spolu s ní **kultura s lineární keramikou**. Lidé této kultury k nám přišli ze severní Moravy a žili v otevřených sídlišťích vesnického charakteru. Na tuto kulturu plynule navazuje **kultura vypíchané keramiky**, která se liší tvarem, jsou protáhlejší a štíhlejší, a způsobem zdobení nádob, a to jedno i více adým vpichováním. Vzhled obydlí se v podstatě nemění, pouze se v nich kolika případech objevuje palisáda na ochranu sídliště. Nástroje lidu lineární keramiky byly nadále vyráběny z kamene. Avšak na rozdíl od člověka ze starší doby kamenné, který kámen otloukával a používal jen pazourku nebo hornin jemu příbuzných, uměl neolitický rolník své nástroje brousit, uhlazovat a provrtávat a získával nový materiál i v jiných horninách, jako byl například amfibolit. Tak vznikly nejrozumnější typy nástrojů, jako sekery, motyky, mlaty, kladiva, sekeromlaty a podobně, které měly jeden společný znak, totiž nesouměrné ostří (tzv. korytovité klíny). Tyto nástroje plně uspokojovaly potřeby tehdejších zemědělců. Kromě nich používali ještě různé kostěné šídla, pazourkových nožů, kamenných brousků a plochých drtičů na obilí. Odvímu neposkytovaly pouze kůže ze zabíjených zvířat, nýbrž i látka, kterou si tkal na primitivních tkalcovských stavech s hliněnými vřeteny. Závěrečná etapa **neolitu** je charakterizována **kulturou lengyelskou, jordanovskou a kulturou s moravskou malovanou keramikou**. Během těchto kultur se objevují první výšinná, snad opevněná sídliště.

Poměrně husté osídlení bylo i na Libochovicku. V obci Radovesice se pravděpodobně nacházelo neolitické sídliště v prostorách bývalého Landova kamenolomu, kde byl v roce 1924 nalezen fragment kamenné sekery. V roce 1914 zde byly nalezeny kostrové hroby se zbytky nádob kultury vypíchané keramiky. Ze stejného naleziště pochází i zlomek lidské lebky. Pan Konek našel v roce 1925 v katastru obce pazourkové jádro.

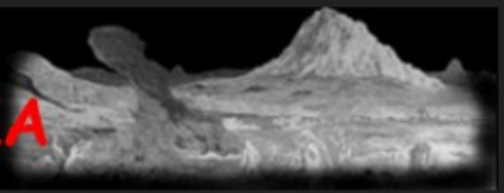
Neolitické obyvatelé Dubanů zanechali fragment hliněné plastiky, kultury vypíchané keramiky, kterou našel pan Jirásek v roce 1934. Na Evani v roce 1911 našel pan Petržílka neolitickou pazourkovou šepel. V roce 1961 při hloubení jámky u Kravína nalezen stěp jordanovské kultury.

V Klapém bylo také nalezeno osídlení. V letech 1913 – 1918 zde pan Závorka našel fragment kamenného sekeromlatu a 6 přeslenů a později ještě 3 kamenné sekery. Byl zde nalezen i kamenný sekeromlat, který byl ozdobou herbersteinské sbírky. V bývalé štrkoveně u Házmburka našel pan Jirásek v roce 1935 kamenný klín. Na vrchu Házmburk našel pan Koutek kamenný vývrtek a později pan Konek zlomek kamenného klínu a fragment kamenného sekeromlatu. Z Klapého pochází i soubor pazourkových nástrojů a úštěpů.

Historie města Libochovice a okolí

PRAVĚK LIBOCHOVICKA

Bohaté jsou i nálezy z neolitického osídlení K esína. V roce 1904 zde pan K enek našel kamennou sekeru. Další kamenná sekera zde byla nalezena v roce 1907. V roce 1910 zde opět pan K enek našel pazourkový úst p a v roce 1919 fragment kamenného sekeromlatu, pazourkový úst p a kamenný vývrtek. V roce 1922 objevil další kamennou sekeru pan Dragoun. Neolitické osídlení bylo i v Levousích. V roce 1905 našel pan Hauptvogel kamennou sekeru a roku 1919 pan K enek pazourkový úst p, pazourkové jádro a fragment kamenné sekery. V roce 1962 byl nalezen keramický st ep na poli pp .793/2. Osídlení Popl z poslední doby ledové pokračovalo i v neolitu. Roku 1916 objevil pan Šinovský kamenný mlat a pan Rubli roku 1932 kamennou sekeru a rohovcový úst p. V roce 1950 našel pan Pavlík na Salomince fragment kamenné sekery. Osídlení trvalo i za kultury vypíchané keramiky, která je zde zastoupena nálezy keramických výrobek .

Kamenná sekera byla nalezena i v Žabov eskách v roce 1919 panem K enkem. Pak v roce 1965 14 jámových objektů na poli pp .53.

Neolitické nálezy jsou i v samotných Libochovicích. Při stavbě sokolského stadionu byla paní Honsovou nalezena kamenná sekera a pazourková epelka. V roce 1912 to byla pazourková epelka nalezená panem Mayerem v jeho zahradě a v roce 1919 našel pan K enek v okolí školy kamennou sekeru a polotovar sekeromlatu. Pan uitel Štrunc objevil v roce 1908 na poli k Duban m zlomek kamenného sekeromlatu. K trvalému osídlení došlo v Libochovicích pravděpodobně až za kultury vypíchané keramiky na konci neolitu. Dokazují to nálezy st ep a nástroj . V roce 1913 to byla keramika z neprozkoumaného sídlištního objektu. Při stavbě sokolského stadionu byly panem Tachecím nalezeny 3 keramické st epy. U školy pak v roce 1926 soubor keramiky a zvířecích kostí, u domova d chodce pak 2 st epy z roku 1930. Při stavbě mostu v roce 1936 1 st ep nalezený panem Rubli em. Bez data nalezení pochází i další nálezy st ep této kultury. Při kopání základů v Husov ulici p.407 našel p.Hedánek v roce 1963 kamennou sekeru.

t v r t o h o r y - k v a r t é r

a n t r o p o z o i k u m

E n e o l i t

Pozdní doba kamenná – eneolit (3800 – 2400 p .n.l.), zvaná též chalkolit – doba m d ná, je přechodovým obdobím mezi neolitem a dobou bronzovou. Staré neolitické obyvatelstvo, které žilo u nás v míru po několik století, se ocitá ve víru nejrozsáhlejších kulturních vlivů, přicházejících jednak obchodními styky, jednak pomocí invazí cizích etnických skupin. Evropských kmenů se zmocňuje nepokoj, který je nutí do pohybu. Tak dochází k **prvnímu velkému st hování národů** v d jiných, které značně pozmenilo etnické složení a kulturní tvářnost kontinentu.

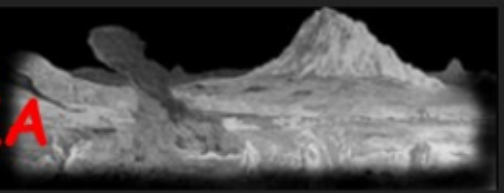
Osídlení Libochovicka na počátku eneolitu navazovalo na předchozí osídlení neolitické. Na Brníkov našel pan Vodrážka v roce 1930 pazourkový srp a dva fragmenty pazourkové dýky. Na Evani to byl nálezy fragmentu kamenné sekery nalezený v roce 1922 a ostří sekeromlatu nalezeném v roce 1962. V Klapém na jižní straně Házmburka našel pan Koutek v roce 1876 sekeromlat, pan Durdík v roce 1899 pazourkový srp a o několik desítek let později pan Zázvorka 3 kamenné sekery. V roce 1926 našel pan Jirásek v kamenolomu pod Házmburkem fragment bulavy, v roce 1934 kamennou sekeru a roku 1935 kamennou bulavu, potom na vrchu Házmburk v téže roce kamennou sekeru. V Kostelci nad Ohří našel pan Pavlík v roce 1949 eneolitickou keramiku, pravděpodobně ze sídliště. V K esíně byla nalezena v roce 1932 kamenná bulava. Ojedinelý nálezy pochází i z Levous, kde pan K enek v roce 1919 našel zlomek kamenné bulavy a bez udání data byla nalezena kamenná sekera. Ve Lkáni našel pan Weniger roku 1954 kamenný sekeromlat a pazourkový úst p.

Historie města Libochovice a okolí

PRAVĚK LIBOCHOVICKA

V Poplzcích byl panem Pavlíkem roku 1950 nalezen fragment kamenné sekery. V Radovesicích zastupuje eneolit nález zlomku kamenné sekery panem Bochozem z roku 1910.

Kamenný mlat našel v Košticích Dr. Man v roce 1906.

Libochovické nálezy z poátku eneolitu zastupuje polotovar kamenného sekeromlatu nalezeného paní Honsovou p i stavb sokolského stadionu. Dále kamenná bulava nalezená na poli panem u itelem Štruncem v roce 1908 a fragment kamenného sekeromlatu nalezený v roce 1937 na „Závodí“.

Kulturu s moravskou malovanou keramikou nahrazuje kultura nálevkovitých pohár , která se vyzna uje charakteristicky rozší eným hrdlem nádoby. Dochází k rozvoji p stování dobytka a za íná nová éra v podob zpracování kov – m dí, která pozvolna nahrazuje kamenné nástroje. Lidé nálevkovitých pohár žili jak v otev ených sídlištích vesnického charakteru, tak i opevn ných výšinných sídlištích. (B ezno u Loun).

V roce 1961 p i kopání jímky u kravína na Evani byly nalezeny 4 jámy a v roce 1967 také u kravína profily šesti jam pocházející z této kultury. V K esín byly na poli pp .793/2 nalezeny v roce 1692 dv jámy a na poli u pískovny pak r zné keramické st epy. V Žabov eskách na poli pp .53 byly v roce 1966 nalezeny dva kostrové hroby.

Podle nález bylo i jedno takové sídlišt vesnického typu i v Libochovicích. Pravd podobn navazovalo na osídlení z doby kultury s vypíchanou keramikou. Je zcela možné, že práv v této dob byl položen základ pozd jšího m ste ka. V roce 1933 našel pan Rubli v zámeckém parku keramiku, dokazující osídlení Libochovic touto kulturou.

Nastupuje kultura kanelované keramiky – bádenská kultura, charakterizovaná žlábkovou výzdobou. Pro echy jsou typickou formou džbány s rohatými uchy (tzv. ansa cornuta), které byly nalezeny nap íklad ve Velkých Žernosekách u Lovosic.

P íbližn v roce 3400 p .n.l. k nám p išlo od severu etnikum nesoucí s sebou kulturu kulovitých amfor. Tito lidé postupn vytla ili p edešlé kultury a usazovali se na jejich sídlištích. Tam se také dále d ílila podle region na další kultury – (jevišovická, bosácká, ívná ská, chámská a jiné.)

Možným pokrač ováním osídlení Libochovic je ojedin ílý nález z doby kultury kulovitých amfor nalezený u domova d chodc v roce 1934. Jedná se o dva zdobené st epy.

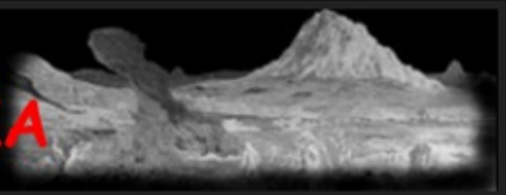
ívná ská kultura je zastoupena sídlišt m v K esín , souborem keramiky a fragmentem kamenné sekery, nález z roku 1926.

k u l t u r a s e š r o v o u k e r a m i k o u

Díky ovládnutí nového dopravního prost edku – kon - se k nám velice rychle asi 2900 let p .n.l. rozší ila **kultura se š rovou keramikou**, nazvané podle zp sobu výzdoby, provád né otisky š ry na hrdlech nádob. Lid této kultury osídlil náš kraj pom rn velmi hust . Byl to lid nomádský, který ko oval na ukrajinských stepích, odkud pronikal jednak ke Kavkazu, jednak p es Polsko až do st edního N mecka a do ech. Z t chto d vod bývá š rová kultura spojována s p íchodem Indoevropan do Evropy. Jejím typickým inventá em jsou vedle keramiky elegantní kamenné sekeromlaty s fasetovanými boky, které pravd podobn zjednaly š rovému lidu p evahu nad domácím obyvatelstvem. Sídlišt tento lid po sob žádná nezanechal (snad žil v sídlištích svých p edch dc), etné nálezy pocházejí vesm s z hrob s kostrami ve skr ené poloze. Nejbohatší byly na p . na Bílinsku a na Lovosicku, kde byly zjišt ny i hroby žárové. Zajímavým dokladem chirurgického um ní tohoto lidu je trepanovaná lebka z poh ebišt v Bílin .

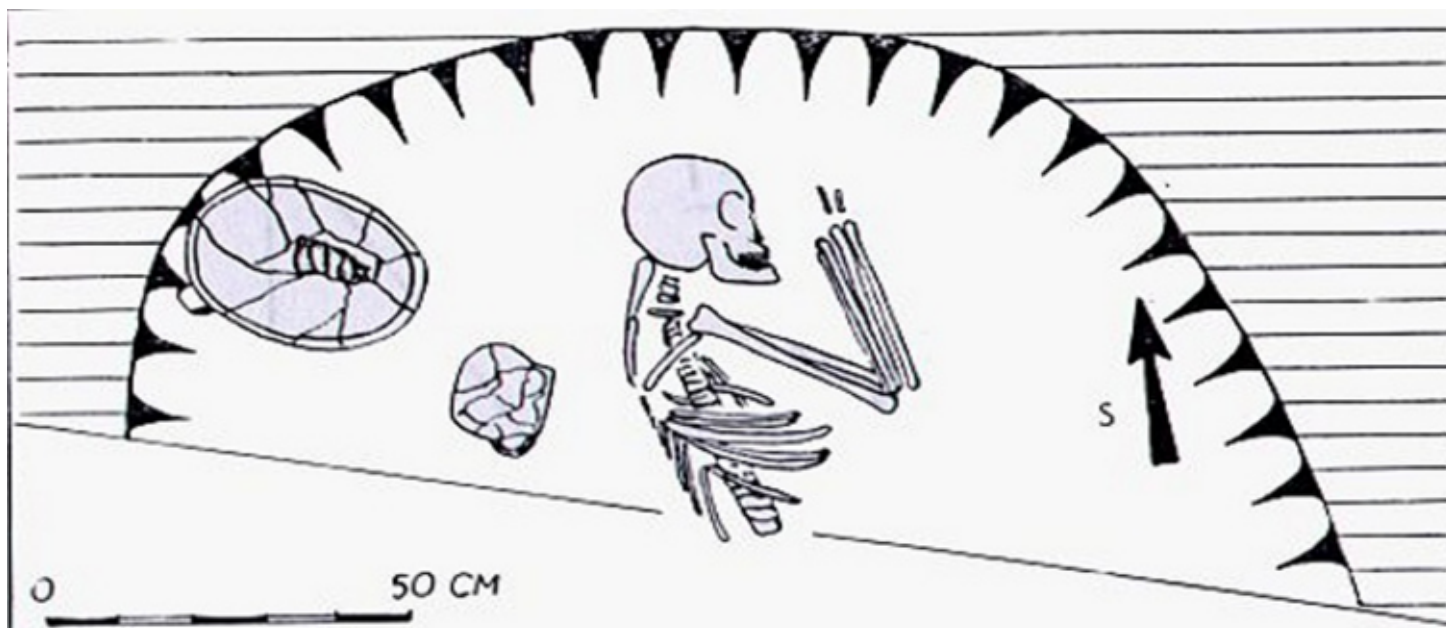
Historie města Libochovice a okolí PRAVĚK LIBOCHOVICKA

Širová kultura je na Libochovicku poměrně dobře zastoupena, a to jak ojedinělými nálezy, tak i kostrovými hroby. V Klapém byly již v roce 1876 nalezeny 3 kamenné sekeromlaty. Později panem Jiráskem v roce 1931 byl nalezen kamenný sekeromlat a v roce 1934 kamenná seker. Na vrchu Házmburku našel pan Koutek asi v roce 1876 hroby a v nich 4 fasetované sekeromlaty. V Levousích pak kamenný sekeromlat nalezený panem Hauptvogelem v roce 1905. V Poplzcích byla v roce 1932 nalezena amfora a kostrový hrob v roce 1949, který obsahoval kamennou sekeru a pazourkovou šepel. V roce 1962 pak 3 kostrové hroby na návrší „Viničky“. V Radovesicích v bývalém Landovském kamenolomu byl v roce 1914 objeven kostrový hrob, který obsahoval fragment amfory a džbánek. V roce 1972 našel J. Mikula na „Šibeničním vrchu“ kamenný sekeromlat. V Černivě našel pan Tymich kamenný sekeromlat. Na Evani byl v roce 1962 nalezen kamenný fasetovaný sekeromlat.

Nálezy v Libochovicích potvrzují trvalejší osídlení. Pravděpodobně z roku 1912 pochází nálezy džbánku z kostrového hrobu nalezeného na území dnešního mechanizačního závodu. Při stavbě mostu v roce 1936 našel pan Rublík kamenný sekeromlat. Další nálezy kostrového hrobu byly u inženýrské stavby sokolského stadionu. Pochází z něj džbánek. Další hrob byl nalezen na zahradě pana Mayera. Kromě jiného obsahoval i džbánek a pazourkové jádro. Z roku 1925 pochází nálezy kamenného sekeromlatu nalezeného panem Klenkem na téže zahradě.

kultura zvoncovitých pohárů

Kostrový hrob na poli .kat.909/2 v Libochovicích

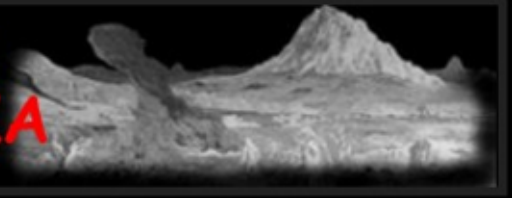
Kultura širová se prolíná s její nástupkyní **kulturou zvoncovitých pohárů** (2700 let př. n. l.), pojmenované podle červenavých, bohatě zdobených pohárů zvoncovitého tvaru, které jsou nejcharakterističtějším znakem této kultury. Pravlastí tohoto koovného lidu byla pravděpodobně severní Afrika, odkud se šířil jednak přes Pyrenejský poloostrov do západní Evropy, jednak přes Sicílii a Itálii do střední Evropy. Cestu razil tímto koovník mluk a šíp, jímž dovedli velmi obratně zacházet. Dokladem jejich lukostřelectkého umění jsou etné nálezy kamenných šipek a nátepních destiček, které chránily tepnu levé ruky před vyvrstvením tívou. Sídliště lidu zvoncové kultury v našem kraji neznáme, nálezy hrobů se skrytými kostřou jsou však velmi etné a nechybí ani hroby žárové (Lovosice). I přes koovnost „přistihovalc“, kteří se pravděpodobně smísili se „starousedlíky“, zůstávalo k obživě jako hlavní zemědělství, pěstovala se pšenice, ječmen a luštěniny.

Historie města Libochovice a okolí

PRAVĚK LIBOCHOVICKA

Žabov esky - kostrový hrob II. - Koflíkový džbánek s páskovým uchem (výška 10,7 cm) - Zápotocký 1958

Rozvoj zaznamenal i chov domácích zvířat, kde kromě psů dominovaly i husy, ovce, kozy, prasata a hovězí dobytek. Výrazně vzrostlo zpracování materiálu (ozdoby, dýky a sekery), šperky se vyráběly ze zlata a stříbra.

Osídlení Libochovicka pokračovalo i v této době. V bývalé pískovně v Dubanech našel pan Vyskočil v roce 1939 zdobený pohár s uchem. Pravděpodobně ze stejné lokality pocházejí i fragmenty keramiky. Pan Kopta našel na Evani v roce 1928 kostrový hrob s džbánkem. V Poplzáčích – Myslivně - objevil kostrový hrob se zbytky nádoby pan Konek již v roce 1913. Na poli u Žabov esky objevil pan Zápotocký v roce 1958 kostrový hrob se dvěma poháry, džbánkem, miskou a nátepní destičkou. V Sedlci našel pan Rerýcha koflík.

V Libochovicích objevil v roce 1944 pan Kabát kostrový hrob a v něm 4 mísy. V roce 1958 byl na poli pp .909/2 při průzkumu pro plynovod odkryt kostrový hrob s polokulovitou mísou, knoflíkovitým džbánkem a pazourkovou šperkou. V bývalé Okresní pískovně pp .909/1 bylo v letech 1944 – 1945 p. Kabátem a p. Knorem z AÚ odkryto 6 kostrových hrobů.

Ún t i c k á k u l t u r a

Těžko asi zjistíme, koho vlastně napadlo spojit dvě rudy dohromady a navíc v určitém poměru. Měď a cín, dva rozdílné kovy, a jejich spojení pojmenována celá epocha lidstva. Přibližně 2400 let př. n. l. nastává **doba bronzová**.

I když naleziště mědi a cínu jsou v Krušných horách, vytavený kov se k nám dovážel v podobě šrotu i ven z alpské oblasti. Zprvu o jediněle, později zcela nahradil používaný kámen a meč.

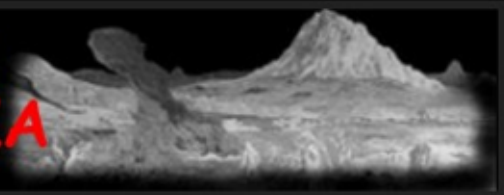
Kultura, prolínající se z konce eneolitu s **kulturou zvoncovitých pohárů**, se nazývá **ún t i c k á k u l t u r a** (podle Ún t i c ve středních Čechách. Základem tohoto procesu byli eneolitici této země, kteří se poindoevropštili a vstřebali postupně všechny cizorodé složky. Jejich doménou byla střední Evropa, jádro osídlení se však soustřeďovalo po obou stranách Krušných hor.

Následoval mohutný vzestup hospodářského a společenského života. Rozkvétá obchod, který si hledá cesty i do velmi vzdálených končin - ženy ún t i c k ý c h rolníků se zdobí nejenom bronzovými jehlicemi, náramky, náušnicemi a náhrdelníky, vyráběnými v domácím prostředí, nýbrž i korály z baltického jantaru, nebo dokonce z egyptského skla. Novým objevem jsou krátké dýky trojúhelníkovitého tvaru, které vytlačily těžkopádné kamenné sekeromlaty. Později se prodlužují v meče. Bohatství ún t i c k é h o lidu dokumentují též etné nálezy zlata, například v okolí Lovosic, Libeševse a Třebívlic. Zálubu v kovech dosvědčuje i keramika s nezdobeným vyhlazeným povrchem téměř kovového lesku.

Historie města Libochovice a okolí

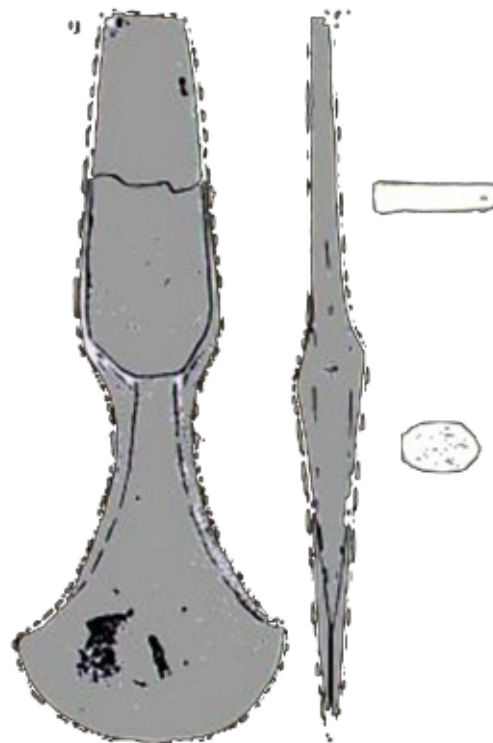
PRAVĚK LIBOCHOVICKA

Ve společném životě je vynález kovu významným mezníkem. Primitivní tlupy nebo rody, jak jsme je znali v době kamenné, se nemohly udržet ve stejné formě a změnách hospodářských podmínkách, které přinesly racionálnější výrobu nástrojů a s tím spojenou úspornou dlebu práce. Vzniká soukromé vlastnictví a společnost projevuje tendenci k utváření sociálních skupin, jejichž rozdíly se v průběhu dalšího vývoje neustále prohlubují.

Osídlení bylo celkem husté. Většina známých sídlišť je otevřená vesnického charakteru, výšinná sídliště nejsou téměř známa. Chybí doklady o opevnění. Hroby této kultury jsou kostrové, vždy ve skryté poloze. V hrobech nalzáme rozdíly mezi obyčejným rolníkem a členem knížecí rodiny, které byly kryty mohylami. Obyvatelstvo věřilo na posmrtný život.

Nálezy z této doby jsou na Libochovicích poměrně hojné. V Brníkově byl nalezen domek p.128 v roce 1959 nalezen hrob se dvěma skrytými kostrami bez milodaru, výzkum provedlo muzeum Teplice. Na Evani byl panem Koptou v roce 1922 objeven kostrový hrob obsahující dva knoflíky a zlomky keramiky a v roce 1962 byl nalezen u Kravína zbytek žárového hrobu.

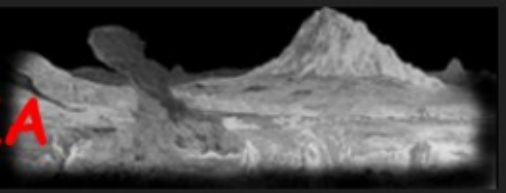

Házmburk - Bronzová sekerka se šikmo zvednutou ploškou -
délka 13,9 cm (L276) - Šnajberk 1938

V roce 1927 objevil pan Vydra při stavbě hospodářských budov na svém pozemku několik hrobů se skrytými kostrami. Na severním svahu Házmburku nad statkem Podhora byl panem Šnajberkem v roce 1938 nalezen depot 5 bronzových seker a dva náramky. O deset let dříve (1928) zde našel pan Jirásek bronzový náramek. Ve svahu za lomem nad cestou na hrad našel v roce 1968 V. Smrž 10 jehlancovitých závaží z keramiky. V Kěsíně byl roku 1924 objeven MUDr. Čermákem kostrový hrob a v něm džbán a dva stěpy. Dále zde byla objevena bronzová sekera. V roce 1962 bylo na poli p.p. 793/2 nalezeno 6 kostrových hrobů a dvě jámy a hrot pazourkové dýky. V Pískovně za mlýnem byl v roce 1963 nalezen kostrový hrob. V Poplzcích byl při stavbě silnice na Eva nalezen v roce 1913 stěp nádoby. V téže roce našel pan Funke na svém pozemku bronzovou sekeru a koflík. Do Poplzců patří i nález souboru keramiky. V Radovesicích již roku 1897 našel Dr. Man kostrový hrob v bývalém kamenolomu. Ten mimo jiné obsahoval bronzovou dýku a dláto. V Žaboveskách byla nalezena keramická miska.

V Libochovicích bylo již za ústředí kultury trvalé osídlení. Svědčí o tom nález souboru keramiky ze sídlištního objektu z roku 1948 z prostoru bývalého cukrovaru a tři stěpy a kamenný vývrtek ze sídlištního objektu nalezené v téže době při stavbě sklářských bytovek. Dost hojné jsou i nálezy kostrových hrobů. Na křižovatce železniční tratě a silnice na Slatinu (u ulice Dvouletky a Táboritké) byly v roce 1906 panem Znou nalezeny rozrušené hroby s fragmenty keramiky a lidských kostí. Pan Mayer našel v roce 1911 u domu pana Jetela rozrušený kostrový hrob obsahující stěp a lidské kosti. Roku 1912 byl na poli paní Šimanové objeven kostrový hrob obsahující tři džbány a koflík. V roce 1913 byl na pozemku pana Houdka nalezen kostrový hrob obsahující kromě jiného i koflík a mísu. V roce 1930 byly nalezeny dva hroby u domova dle chodce, z nichž první obsahoval 2 knoflíky a misku a druhý pak 2 knoflíky a džbánek. Na téže místě byl v roce 1931 objeven další hrob se souborem keramiky. Naproti bývalé sklářské vile byl panem u itelem Koptou v roce 1931 nalezen kostrový hrob obsahující lidskou lebku a fragmenty nádob. U kostela pak byla nalezena samostatná hrubá nádoba. Při stavbě zařízení pro splachovací vykládky u cukrovaru v roce 1948 našel V. Pavlík jednu jámu.

Mohylová kultura

Rychlý pád ún tické kultury zp sobil vpád nového lidu okolo roku 1550 p .n.l.. Lid mohylové kultury. Jeho hospodá ská a spole enská struktura byla zcela odlišná od domácího obyvatelstva. Zatímco ún tický lid se v noval zem d lství a osídlil jen sprašové p dy do výše 200 m n. m., jsou zdrojem obživy pro nový lid stáda dobytka, která popásá na leh ích pahorkatinových p dách, kde se dodnes da í pastvinám a les m. Je pochopitelné, že tento zp sob života nevedl k trvalému usídlení, nebo vyžaduje neustálý pohyb a st hování. Proto se také ani u tohoto lidu nesetkáváme se sídlišti, ale pouze s hroby, nad nimiž byla vybudována z kamene a hlíny mohyla. Jeho pravlastí bylo Podunají od západního Slovenska až do východní Francie. Kulturn se rozd lil na dv hlavní oblasti - jihon meckou, která zahrnovala jižní a západní echy, a st edodunajskou, která se rozší ila p es Moravu a Polabí až do našeho kraje. Ún tická kultura, která byla takto zasažena v samém svém st edu, byla odsouzena k zániku. Podrobený lid však nevyhynul a ú astní se dalšího vývoje. P ítomnost mohylového lidu v ún tické oblasti m žeme pozorovat již na n kterých pozdních tvarech ún tické kultury, jako je nap íklad džbáněk z Hostomic na Bílinsku, na n mž se k íží znaky obou kultur.

Hmotná kultura mohylového lidu znamená další rozvoj bronzové industrie, která je zdokonalena a obohacena novými tvary. Poprvé se setkáváme s me i nebo se srpy, které ún tický lid neznal, sekerky dostávají laloky pro upevn ní do top rka a také šperky, jako jehlice, prsteny nebo náramky vykazují v tší množství variant. Keramika má jiný ráz než ún tická, je zdobena a jejími hlavními tvary jsou džbánky a amforky s úšky pod hrdlem.

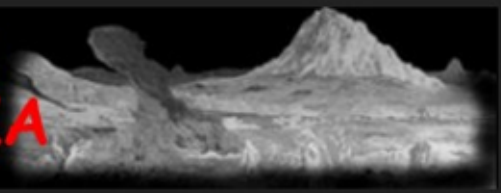
St edodunajský lid mohylové kultury obsadil i zdejší úrodný zem d lský kraj. V noval se tedy áste n i zem d lství. Zajímavé je, že v severozápadních echách nepoh bíval své mrtvé pod mohylou jako v jiných krajích, nýbrž výhradn v plochých hrobech, p i emž kostra leží v natažené poloze.

P íchod mohylové kultury zaznamenalo i Libochovicko. Na vrchu Házmburk byla již v roce 1876 panem Koutkem nalezena bronzová sekerka a v roce 1877 bronzová jehlice. V Klapém pod farou byl panem Šarhanem v roce 1914 nalezen kostrový hrob obsahující mimo jiné i 2 bronzové spirálové náramky a hlin ný p eslen. V kamenolomu na jižním svahu Házmburka našel pan Bažant v roce 1924 bronzovou jehlici. O rok pozd ji na témže míst našel bronzovou jehlici i pan Jirásek. Na severní stran Házmburka byla panem Pulchartem v roce 1925 nalezena bronzová sekerka a bronzová jehlice. Týž pan Jirásek našel ve št rkovn pod Házmburkem v roce 1926 bronzový náramek.

V Libochovicích byl v objektu nyn jšího domova d chodc nalezen sídlištní objekt, osudí a hmoždí ovitá nádoba. U bývalé soudní budovy byly nalezeny dva st epy sídlištního charakteru a další dva st epy z bývalé panské pískovny.

V roce 1929 objevil pan Zimmermann kostrový hrob a v n m džbáněk. Stavitel Krupka objevil v dom p.294 bronzový náramek a 2 bronzové jehlice. V objektu nyn jšího domova d chodc by nalezen džbáněk a bronzová sekerka. Dle nález lze usuzovat, že v oblasti Libochovic došlo již k trvalému osídlení.

Házmburk. -
Bronzová jehlice
- délka cca 20,5
cm (L197) -
Jirásek 1925

Lužická kultura

Okolo roku 1200 p . n. l. dochází k novému zvratu situace v našich zemích. Ze severu k nám pronikají labskou pr rvou proti proudu eky masy nového lidu, který hrál d ležitou roli v našich prav kých d jinách. Byl to lid **lužické kultury**, známý také pod širším pojmem **lid popelnicových polí** podle charakteristického zp sobu poh bívání svých mrtvých. Jeho pravlastí byla lužicko-slezskopolská oblast, odkud se pro svou neoby ejnou vitalitu ší il všemi sm ry. Narazil zde na mohylový lid se zbytky lidu ún tického, který po krátkém zápase p emohl.

Hospodá ská základna lužického lidu byla zem d lská. P stována byla pšenice, proso, je men a lušt niny, z domácího zví ectva pak hov zí dobytek, ovce, kozy, vep a k . P da byla rozrývána háky, obilní klasy odsekávány bronzovými srpy, zrno pak ukládáno ve velkých hlin ných zásobnicích nebo sýpkách a rozemíláno na kamenných drti ích, které byly používány již od mladší doby kamenné. Osady tohoto lidu byly velmi po etné, chaty v nich byly roubeny ze d eva, m ly ty úhelníkovitý p dorys a sestávaly z p edsín a jizby s kamenným krbem. Svě mrtvé lužický lid spaloval a ukládal v hlin ných popelnicích do zem . H bitovy tvo ily asto rozsáhlá pole, ítající na sta hrob . Nejv tším poh ebišt m v Ústeckém kraji jsou Libochovany na Litom icku, kde bylo vykopáno celkem 79 hrob .

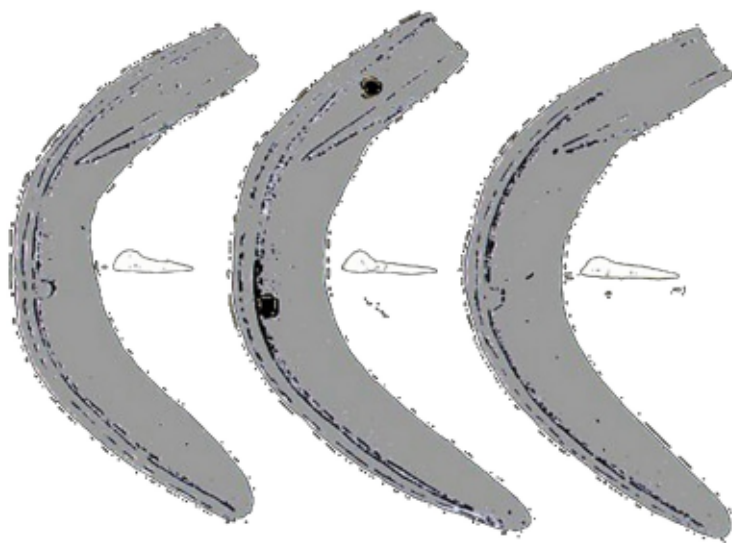
V hmotné kultu e dochází k dalšímu rozvoji bronzové industrie a to jak ve výrobních nástrojích, tak ve špercích. Keramika má n které typické tvary, rozší ené po celé lužické oblasti. Jsou to dvojkonické ok íny, amforovitá osudí, dvojuché kv tiná e, džbánky, mísy, koflíky, zásobnice apod.

Spole ensky byl lužický lid na svou dobu velmi dob e organizován. Správními, vojenskými i obchodními st edisky byla opevn ná hradišt , budovaná na vyvýšených místech, skalních ostrožnách nebo v nep ístupných bažinách. Byla sídlem vládnoucí vrstvy a sloužila jednak k ovládnání domácího lidu, jednak k upevn ní moci v dobytém území. Ve stavební technice a v budování opev ovacího systému se stal lužický lid u ítelem ostatních prav kých národ .

Knovízská kultura

Pozd jším p íchodem st edodunajské mohylové kultury od jihozápadu byla ovlivn na smíšená kultura knovízská, nazvaná podle sídlišt v Knovízi u Slaného. Pat ily lidu, setrvávajícímu na zem d lské tradici a poh bívajícímu p evážn žehem jako lid st edodunajský, nechybí však ani komorové hrobové stavby z kamenných desek (Bo e u Bíliny), rituální poh by ve skr ené poloze, nebo poh by pohozené, s vyvrácenými nebo odd lenými údy a lebkami (Most Bo e).

Poslední pat ily pravd podobn zbytk m podrobeného obyvatelstva. Rozlámané lidské kosti na knovízských sídlištích sv d í též o lidojedství, které podivn kontrastuje s hospodá ským a kulturním rozkv tem své doby. Knovízský lid žil totiž v pom rném blahobytu a jeho doba znamená nejhustší osídlení v d jinách místního kraje až do novov ku.

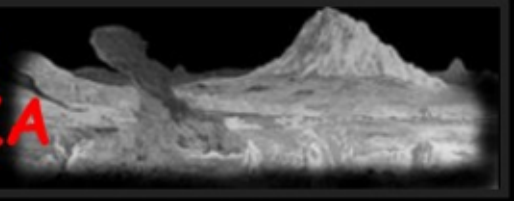

Házmburk. Depot t í bronzových srdp - délka cca 14,5 cm (L305, 306, 307) - Jirásek 1935

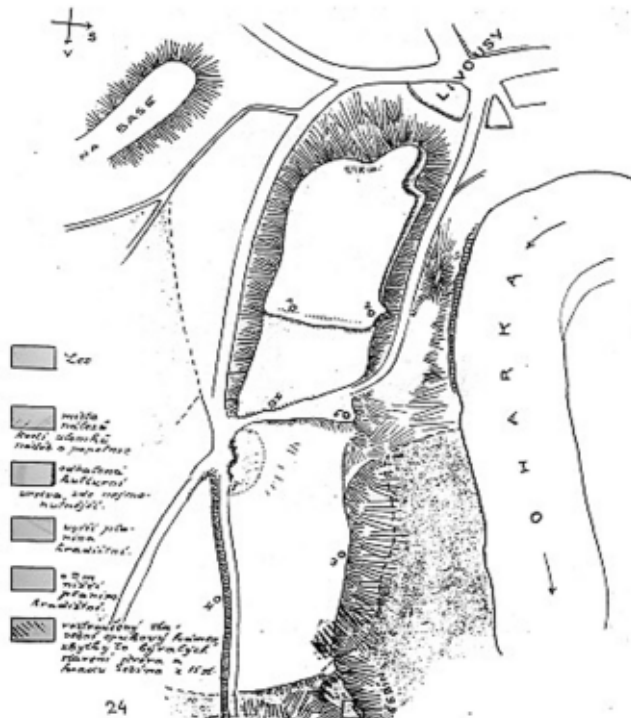

Historie města Libochovice a okolí PRAVĚK LIBOCHOVICKA

Slovanšké hradiště u Levous.

P dorys levouského sídliště od J. Malého z K. esína - okolo roku 1924.

Osady byly někdy velmi rozsáhlé, v mnohých případech mžeme mluvit spíše o městech. Tyto osady byly střediskem výroby bronzových nástrojů. Ukazují na to četné pískovcové kadluby na odlévání bronzových nástrojů. Také obchod byl na výši a postával silné styky zejména s uherskou oblastí, která k nám importovala své bronzové výrobky již od dob lužické kultury. Také jsou zde nacházeny první výrobky ze železa.

Knovízská kultura je svými nálezy na Libochovicku bohatě zastoupena. V Bežanech byl panem Jiráskem nalezen sídlištní objekt se stěpy. Sídlištní objekt byl nalezen v roce 1935 také v Dubanech a v něm fragment knoflíku, 12 zlomků zásobnic a další keramika. V dubanské pískovně byl panem Šimonkem nalezen žárový hrob s dvouuchou zásobnicí. Dubanské nálezy uzavírá nádoba nalezená panem Šerým v roce 1924. V Klapém ve štěrkově pod Házmburkem našel v roce 1935 pan Jirásek depot tří bronzových srpů. Na jižním svahu Házmburka našel v roce 1950 pan Zázvorka cedníkovitou nádobu. Na severním svahu nad Podhorou našel v roce 1915 pan Keller bronzové kopí. V kamenolomu na západním svahu Házmburka objevil pan Jirásek v roce 1925 kamenný sekeromlat a bronzový srp. Klapenské nálezy uzavírá opět pan Jirásek když v roce 1935 a 1936 nalézá na vrchu Házmburk bronzovou jehlici a bronzový srp a jehlice.

Na poli u Kostelce nad Ohří nalézá v roce 1949 pan Pavlík keramiku sídlištního typu. V roce 1934 byla v K. esíně objevena sídlištní jáma, která obsahovala dvouuchou nádobu, jehlancovité závaží a 3 stěpy. V K. esíně na poli pp. 793/2 byly nalezeny dvě jámy.

Nad Levousy v místech, kde se říká „Na Šancích“ vyrostlo v době knovízské výšinné sídliště. V roce 1908 zde hrab Herberstein našel řadu keramiku a stěpy, v letech 1949 – 50 zde pan Pavlík našel soubor keramiky a strusku a nakonec zde byly nalezeny 3 fragmenty keramiky. Na dohled od levouského byla další knovízská sídliště u Stradonic a na Klapém. Již od tohoto hradiště na zalesněném svahu bylo objeveno pohřebiště v podobě několika desítek nevysokých mohyl s žárovými i kosterními pozůstatky. Některé z těchto mohyl byly podrobně prozkoumány. Datování pohřbů odpovídá mohylové a knovízské kultuře, s výskytem poněkud mladších pohřbů kultury štítarské. Jejich přibližný počet je asi 40. Některé jsou z opukových plochých kamenů, jiné z hlinitého materiálu.

Mají průměr 1,5 až 11 m, výšku od 10 cm do 1,5 m. Jen některé z nich byly odborně prozkoumány.

Pan Pavlík našel v roce 1950 soubor keramiky na poli u Poplzu. V roce 1962 na návrší „Viníky“ při práci pro vodovod byly nalezeny příkop a vnitřní areál opevněné osady a 3 kostrové hroby. Radovesice jsou zastoupeny kostrovým hrobem nalezeným roku 1919. Hrob obsahoval mimo jiné i dva bronzové náramky.

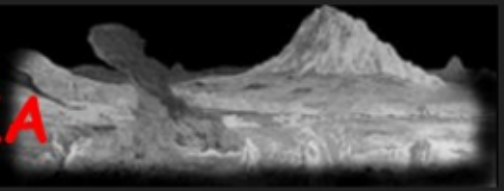

Mohylové hroby u Levous. Obsahují žárové pohřby, ojediněle kostrové.

Historie města Libochovice a okolí

PRAVĚK LIBOCHOVICKA

V roce 1909 našel pan Landa na poli misku, fragmenty dalších tří misek a amforu. Pan Pavlík objevil v roce 1959 na poli mezi Malou a Velkou Ohří 5 st. ep. ze sídlištního objektu. Z tohoto období pravděpodobně pochází i nález kostrového hrobu v Sedlci, v němž byl nalezen dobře zachovalý bronzový meč.

Sídliště, i vesnice „Prelibochovice“ dosáhla v době knovízské také svého rozkvětu. V roce 1913 byl objeven sídlištní objekt se souborem keramiky poblíž bývalé nemocniční pokladny. Při stavbě sokolského stadionu byl nalezen v roce 1933 soubor keramiky sídlištního typu a v roce 1934 st. ep. ze sídlištního objektu. V nynější domovské chodce byl v roce 1930 nalezen sídlištní objekt ze kterého pochází okénko. V roce 1931 byl u hotelu „Erný orel“ nalezen soubor keramiky ze sídlištního objektu. Pan Rubli našel v zámeckém parku keramiku sídlištního typu v roce 1933 a v téže době byl nalezen soubor keramiky sídlištního typu u sochy sv. Václava, u silnice na Slatinu. To byl výjimečný nález a objekt na území Libochovic. Vzhledem ke své rozsáhlosti to mohlo znamenat, že se sídliště s kulturou postupně hovalo z místa na místo. Sídlištní nálezy doplňují nálezy náhodné, 2 dvouúhelné nádoby a bronzová jehlice bez místa určení nálezu. V roce 1950 našel pan Pavlík soubor keramiky na poli pp. 385/1.

H a l š t a t s k á k u l t u r a

Nová nastupující éra, je také nazvána podle kovu – **doba železná**.

V roce 750 př. n. l. nastupuje nová kultura nazvaná podle Hallstattu v Rakousku – **doba halštatská**. Objev železa znamená další vystupování dosavadního vývoje. Jeho výroba byla mnohem lacinější než výroba bronzů, nebo železná ruda se nevyskytuje v přírodě tak vzácně jako měď a cín. To umožnilo masovou výrobu, uspokojující potřeby širokých vrstev obyvatelstva. Hospodářský rozmach však měl za následek prohloubení sociálních rozdílů a první náznaky feudalizace společnosti. Nejvýrazněji se to projevuje mimo jiné na rozdílech ve vybavení tehdejších hrobů.

Na Libochovicích jsou, i když spíše nálezy jak z přechodu z doby knovízské do halštatské, tak i z doby halštatské samotné. Z přechodového období je nalezen dvou deformovaných bronzových náramků nalezených na vrchu Házmburku. V Libochovicích byl nalezen panem Chroustem v roce 1931 kostrový hrob a v něm mimo jiné i bronzový terčík s ouškem.

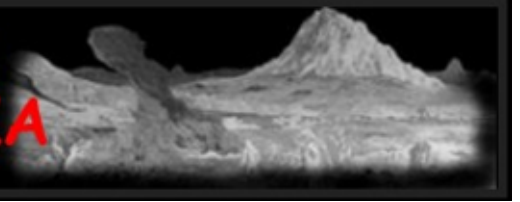
V samotné době halštatské byly v Klapém, v roce 1922, na jižním svahu Házmburka nalezeny 2 bronzové kroužky a na téže místě v roce 1950 panem Pavlíkem dva st. epy. Nad klapskou farou, díky předchozím sesuvům půdy, učinil pan Jirásek objevy bronzových náramků v letech 1911, 1914, 1924 (2 kusy) a 1926 také dva kusy. Tentýž nálezce ještě objevil na vrchu Házmburku bronzový kroužek z roku 1924.

V Libochovicích byl panem Tachecím nalezen žárový hrob se třemi st. epy a přeslenem při stavbě sokolského stadionu v roce 1933. V bývalé okresní pískovně byly v roce 1950 nalezeny dva sídlištní objekty I. a II. I. obsahoval dva st. epy a II. 8 st. ep. a hliněný přeslen. V roce 1935 byl v objektu bývalého starého mlýna nalezen fragment nádoby.

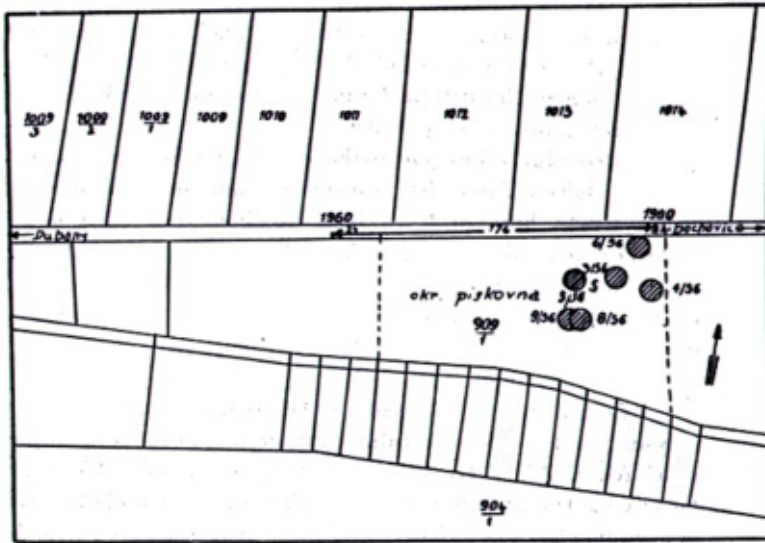

Házmburk. Bronzový náramek - průměr 10,5 cm (L213) - Jirásek 1911

Bylanská kultura

Situací plánek bylanských hrob na parcele 909/1 v Libochovicích

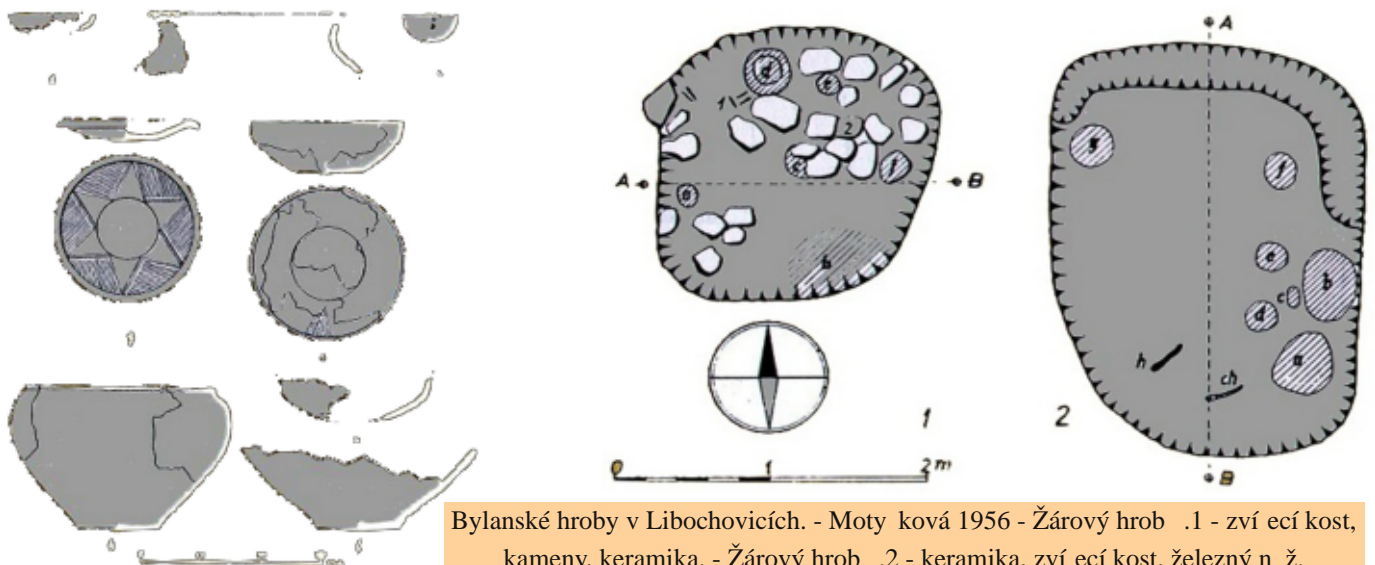
Dobu halštatskou reprezentuje v našem kraji kultura bylanská (podle pohřebišť v Bylanech u Kolína), která navazuje na knovízskou kulturu, zasaženou novou etnickou a kulturní vlnou z bývalé mohylové oblasti. Jejím charakteristickým znakem jsou knížecí pohyby na vozech, známé zejména ze stědoeských nalezišť. V našem kraji byl zatím nalezen pouze jeden, a sice ve Lhotce u Lovosic. Na nízkém tykolovém váleném voze tu byl pohřben bojovník, ozbrojený mečem a kopím: u voje byly pak nalezeny zbytky kostí u postroje. Tyto hroby jsou zajímavým dokladem společenského zřízení bylanského lidu, v jehož čele stála zejména jaká knížecí dynastie, soustředující ve svých rukou i politickou moc.

Nálezy bylanské kultury nejsou v našem kraji dosud příliš četné a pocházejí vesměs z pozdní doby. Poměr ke stědoeské bylanské oblasti není dosud jasný, zdá se však, že Podkrušnoho újeleželo v této době na periférii vývoje. Tím by se také dala vysvětlit poměrná chudoba nálezů. Počátek doby železné znamená tedy pro místní kraj poměrným úpadkem, který však neměl dlouhého trvání.

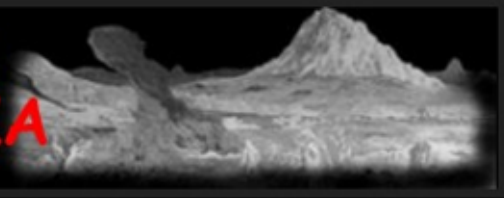
Při stavbě polního mlátu byl v roce 1973 ve Slatině nalezen zčásti vyloupený „knížecí“ hrob, ve kterém byli pohřbeni lidé a nalezeny v něm byly kostky postroje a bronzové mísy.

Nálezy z období bylanské kultury byly pak u nás jen v Libochovicích, což svědčí o dosti pokročilém osídlení a možná již stálé vesnické sídlišti. V roce 1944 našel pan Kabát v bývalé okresní pískovně kostrový hrob se čtyřmi mísy. Při kopání základů skleník v Osevě v roce 1950 našel pan Beneš koflík. V bývalé Okresní pískovně (již od cesty na Dubany) našla v roce 1956 K.Motyková z AÚ dva žárové hroby.

Při provádění odkrývek orné půdy v pískovně JZD mezi Libochovicemi a Dubany v roce 1956 byly nalezeny staré hroby, nádoby a sídlišti. Vyslaní archeologové odhadli stáří objeveného sídlišti asi na 2.600 let.

Bylanské hroby v Libochovicích. - Motyková 1956 - Žárový hrob .1 - zvířecí kost, kameny, keramika. - Žárový hrob .2 - keramika, zvířecí kost, železný nůž.

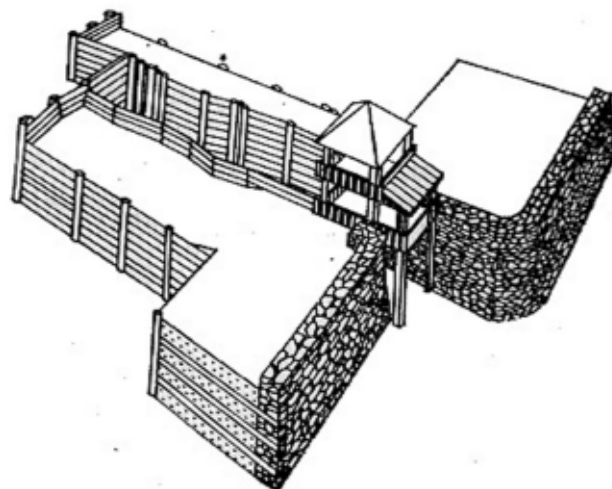

Keltové a Laténská kultura

Ne kdy okolo roku 500 př. n. l. se v oblasti jižního Německa a severovýchodní Francie, v území bývalé **mohylové kultury**, která zasahovala jižní a západní částech, objevil lid, který sehrál v dějinách pravěké Evropy velmi důležitou úlohu. Byli to **Keltové**, známí dříve také pod jménem Gallové. Potomky tohoto nadaného indoevropského lidu jsou dnešní Irové, Skoti, Bretoňci a obyvatelé Walesu. Také Francouzi se k nim hlásí jako ke svým předkům.

Keltové sídlící na severních svazích Alp se ocitli ve sféře kulturních vlivů antického světa, které k nim proudily alpskými průsmyky zejména ze středoevropské oblasti Etrusků, jejichž vyspělá kultura byla vzorem i dříve. Keltové tyto podmínky přijímali, ale nenapodobovali cizí vzory, zpracovávali je po svém a vytvořili tak svéráznou, archeology nazvanou **kulturu laténskou**, podle stanice La Tène ve Švýcarsku. Byla to kultura tak vyspělá, že s ní nemůžeme srovnávat nic, co tu bylo před ní, ani co přišlo po ní až do doby historické. Tato kultura je vyvrcholením pravěkého vývoje našich zemí. Na našem území vznikají první dřevěné opevněné místo s dlážděnými ulicemi, domy, zamykanými na klíč a s četnými dílnami hrnčířskými, kovářskými, zlatnickými a podobně. Keltové se stali vůdci barbarských národů Evropy, kterým zprostředkovali antickou civilizaci formou, blízkou jejich duchu. Učili se od nich nejen Germáni, Nýbřičané a naši Slované předkové. Mnohé z toho, co je dnes naším bohatým kulturním majetkem, přinesli do našich zemí již Keltové například kamenné žernovy na drcení obilí, hrnčířský kruh, různé výrobky kovářské a j. Mimo jiné i pojmenování některých řek. Keltové – Bójové – bohemien, stejně tak i jméno řeky Ohře pochází od keltského Agara (aga – losos, ara – prudce tekoucí řeka).

Severozápadní částech se ocitly ve sféře laténských vlivů již od 5. století př. n. l., od doby tzv. kultury starolaténské, která sem pronikala patrně z jižních částech, kde bylo tehdy mocné kmenové ústředí. Vidíme to na nálezech skvěle vypracovaných bronzových šperků a zejména na keramice zdobené nejen pravidelnými rytými geometrickými vzory, Nýbřičany i motivy figurálními, které byly raženy na nádobách pomocí kolků. Skvělé zobákovité konvice, známé z jihoevropských nálezů, však dosud u nás zjištěny nebyly. Individualita umleckého projevu a poměrně řídký výskyt nálezů starolaténskému typu (převážně v bohatých knížecích hrobech) svědčí o tom, že tato kultura byla majetkem pouze vládnoucí vrstvy, která si udržovala na svých dvorech umlecké řemeslníky, pracující pro její potřebu. Keltové používali i u nás ražené mince jako platidla.

Rekonstrukce vstupní brány do keltského oppida ve Vlastislavi.

Nálezy z tohoto období jsou v Libochovicích skutečně velmi malé. V objektu nynějšího domova dřevěného chodce byly v roce 1928 nalezeny 4 stěpy sídlištního typu a dalších 11 stěpů v roce 1930. V roce 1950 při kopání základů skleník pro podnik Oseva našel pan Beneš a bratři Mlezivové soubor stěpů.

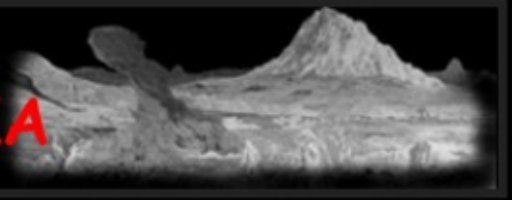
Teprve od roku 400 př. n. l. můžeme mluvit o masové výrobě hmotných i kulturních statků, sloužící potřebám širokých vrstev lidu. **Laténská kultura** se tehdy zjednodušila a zlidověla a stala se projevem skutečně všeho keltského lidu. Bylo to v době velké expanze keltských kmenů, které se rozcházejí ze své pravlasti na západ do Francie, na jih do Itálie, kde dobývají Řím, na poloostrov Balkánský, odkud pronikají až do Malé Asie, do střední Evropy a do Podunají až k černému moři. Do Podkrušnohoří se tehdy dostal přes Chebsko a údolím Ohře kmen, který pohřbíval své mrtvé nespálené, v natažené poloze v plochých, jednoduchých hrobech (tzv. kostrové hroby). Obsadil celou oblast severozápadních částech až k Brdům a pronikl dále na východ až do Slezska a na Moravu. Dále na sever se nedostal.

Historie města Libochovice a okolí

PRAVĚK LIBOCHOVICKA

Tento lid, patrně **kmen Volk - Tektoság**, zanechal u nás řadu sídlišť a pohřbiš s kostrovými hroby, například u Libkovic, Libešovic, Bečovic, Klapý, Trmice, Lovosice, Velké Žernoseky a jiné. Jsou to jednak hroby bojovníků s pádnými železnými meči v kožených pochvách, širokými listovitými kopími a v šat sepnutém železnými sponami, jednak hroby žen s bronzovými i železnými sponami, náramky, nánožníky a kovanými pásy. Sídlištní nálezy obsahují především keramiku, jejíž formy dosvědčují pobyt tohoto kmene v našem kraji ještě v 1. stol. před n. l.

Keltové obývali celou řadu opevněných výšinných sídlišť (oppida) v okolí. Například sídliště ve Vlastislavi u Lovosic, sídliště Levousy u Libochovic, nepodložené a tak trochu bájně sídliště na vrchu Klapý. Ovšem možná jsou i sídliště vesnického typu.

Keltové nebyli v době laténské kultury jedinými obyvateli našeho kraje. Vedle nich se tu udržely i zbytky halštatského obyvatelstva, zejména lužického lidu, který se sice keltisoval, avšak podržel si přitom některé tradiční kulturní formy až do počátku našeho letopočtu. Historií Bójové, (keltský kmen), kteří vtiskli zemi své jméno (Bohemia), žili ve středních a jižních částech a do našeho kraje nezasáhli.

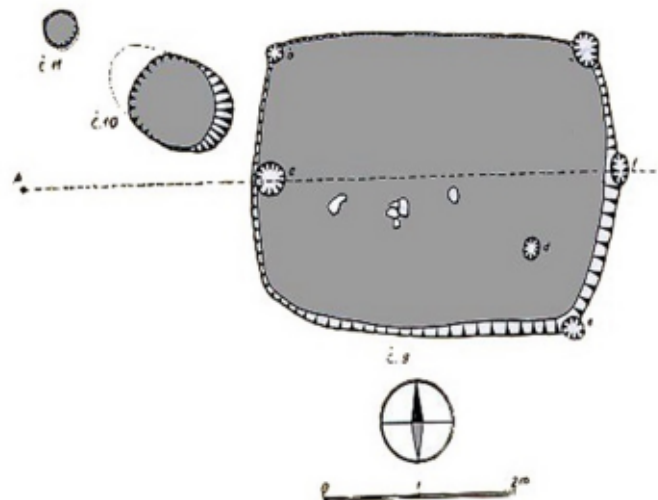
Smíšením keltských kmenů s místními obyvateli a dále s germánskými kmeny vznikla na severu částech zvláště pak v údolí labské prouhy od Litoměřic po Děčín, vývojová fáze odlišné kultury zvané kultura podmokelská. Odrážejí se v ní kultury lužická, laténská a středoněmecká. Přibližně okolo roku 100 př. n. l. však tato kultura mizí.

Bohatost nálezů doby laténské na Libochovicku dokazuje, že náš kraj nebyl jen bezvýznamnou osídlenou krajinou. V roce 1934 byl objeven panem Josefem věrniv fragment nádoby. Děkan Zima našel v Klapém v roce 1879 bronzový náramek.

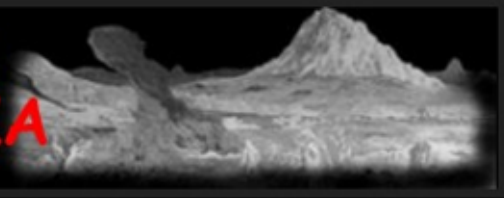
Pan Jirásek našel ve své cihelně kostrové hroby a v nich mimo jiné i 9 bronzových náramků, 3 lignitové náramky a 1 bronzovou sponu. Při průzkumu vodovodního potrubí v Sedlci v roce 1966 byly nalezeny profily 9 sídlištních objektů. V Křešíně byly nalezeny fragmenty keramiky a náramky. V levouském sídlišti „Na Šancích“ byl hrabětem Herbersteinem nalezen v roce 1908 soubor keramiky. V Popelzích byl v roce 1913 nalezen středně keramiky při stavbě silnice na Eva a později bronzový náramek a kroužek bez udání místa a data. V Radovesicích objevil pan Konek v roce 1914 kostrový hrob obsahující mimo jiné i bronzovou sponu a bronzový kruh. Později byly nalezeny tři bronzové náramky bez udání datu nálezů. V „Myslivně“ cca 2 km od Popelz byl při výstavbě třídního sadu v roce 1972 nalezen zničený kostrový hrob,

profily dvou jam a profily dvou polozemnic.

Bohaté jsou i nálezy v Libochovicích. V roce 1913 byly u bývalé nemocniční pokladny nalezeny sídlištní objekty se soubory keramiky. V Lučnické ulici se v roce 1920 našly dva středně keramiky. V bývalé panské pískovně došlo k objevu 23 středně sídlištního typu. K zajímavému nálezu došlo při stavbě bývalého cukrovaru, kde byly v letech 1879 – 1893 odhaleny kostrové hroby a v nich 3 bronzové spony, 6 bronzových náramků a nákrčník. Při stavbě sokolského stadionu byl nalezen dnes nezvěstný skleněný korál s oky na bronzovém kroužku. Pan Mayer v roce 1917 našel na své zahradě bronzový náramek. V bývalé Okresní pískovně byl v roce 1949 nalezen J. Kabátem a A. Knorem hrob a 3 jámy bez výbavy. V roce 1956 našla K. Motyková z Archeologického ústavu v bývalé Okresní pískovně 3 chaty, soujámí a kůly.

Laténské objekty v Libochovicích. - Motyková 1956 - Objekt číslo 9, 10 a 11.

Od zrození Krista do konce 12. století

Doba římská

Tlak germánských kmenů neustále rostl a sílil. Bohatství Keltů nedalo spát nejednomu germánskému náčelníku. A tak okolo roku 0 ustoupili Keltové jejich náporu a opustili naše země. Jejich místo zaujala sada germánských kmenů, z nichž nejznámější jsou **Markomané**, vedení „králem“ Marobudem, který je zároveň i prvním známým panovníkem v těchto částech. Markomané však sídlili na jihu a ve střední části země, zdejší kraj obsadil **kmen Hermundur**. Nadvláda germánských kmenů trvala po celou dobu římského císařství, tedy asi do roku 375 n.l., a říkáme jí **doba římská**.

Památky z této doby navazují na tradici laténské kultury a zároveň vykazují silné prvky římského vlivu, nebo hranice římského impéria se tehdy posunuly do samé blízkosti našich zemí (Dunaj). Obchodní a kulturní styky s římským impériem byly nejbohatší v prvních dvou stoletích n. l., trvaly však i později. Římané platili za domácí výrobky svými mincemi. Dováželi sem však i jiné výrobky římských dílen - kovové nádoby, keramika odlévaná do forem (tzv. terra sigillata) nesoucí plastickou výzdobu s mytickými výjevy, šperky a j. Tyto předměty pocházejí v zásadě z provinciálních dílen, které kvetly zejména v Podunají a v Porýní, jen zřídka se setkáváme s výrobky původu italského. I přes obchodní styk s římským impériem je germánská kultura proti keltské úpadkem. Germáni například nepoužívali hrnčí ský kruh, který byl u Keltů běžným, a vyráběli svou keramiku primitivně v ruce, jejich šperky jsou jen pokračováním vývoje laténských forem a rovněž jejich kovářství je silně závislé na keltských vzorech. Laténské prvky, které byly původně přijímány poměrně lhostejně, se postupně stávaly primitivněji. S úpadkem římské říše pak tento proces vrcholil.

Germáni nestavěli hradiska ani nevyužívali již dříve postavené, ale žili v sídlišťích vesnického typu.

Své mrtvé Germáni spalovali a ukládali v popelnicích do země. Bojovníkům dávali do hrobu meč, kopí a štít, často i nože, předměty sice vitěbitvy, oválné náramky, různé typy spon a jiné. V ženských hrobech mají převahu šperky. Zbraně byly často zdeformovány pro případ zneužití.

Největší germánské pohřebiště na Litoměřicku bylo nalezeno v Prosmykách. Později pohřbívali Germáni své mrtvé, zejména pod vlivem pronikajícího křesťanství, nespálené, v natažené poloze. V osadách z doby římské žily vedle Germánů i zbytky původního domácího obyvatelstva, které tvořilo chudinský základ germánské vládnoucí vrstvy a došlo k němu asi i příchodem Slovanů.

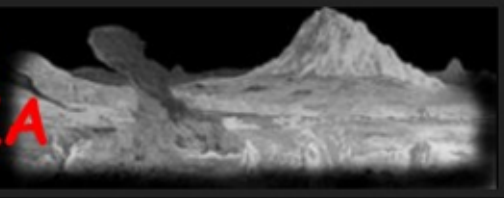
Nálezy na Libochovicku z doby římské udávají hustotu tehdejšího osídlení. Na vrchu Házmburku našel pan Koutek, asi v roce 1876, bronzovou jehlici. V Krasíně byl roku 1906 nalezen žárový hrob obsahující mimo jiné i bronzovou přezku, náhony a zlomky se železným nýtem a v roce 1963 profil jámy. V Levousích našel v roce 1905 pan Hauptvogel keramickou nádobu. V roce 1936 objevil pan Míkula v Popluzích na své zahradě žárový hrob s nádobou. V roce 1962 byl na návrší „Viníky“ nalezen kostrový hrob. V Radovesicích objevil Dr. Mann v roce 1897 v bývalém Venclíkově kamenolomu kostrové hroby obsahující fragment železného kopí, bronzové nýtky, bronzový kroužek, bronzovou přezku a plechy. V roce 1914 našel pan Konek na téže nalezišti nádobku, bronzový kroužek a dva kameny a později kostrový hrob obsahující mimo jiného i 4 bronzové spony, 6 bronzových jehlic, bronzovou záponu, bronzovou přezku a plechovou objímku. Dále zde byly nalezeny bez data nálezu 4 bronzové spony, stříbrná spona, 2 bronzové jehlice, stříbrná mince, bronzová zápona, drátek, nádoba a bronzové náramky. V roce 1908 našel pan Landa při orání svého pole železné kopí. Landa ml. v roce 1916 našel v kamenolomu svého otce bronzovou aťas nádobu. Dále bylo v Radovesicích nalezeno bez udání polohy a data 7 bronzových spon, zlomek další, 2 bronzová kování picích rohů, 6 bronzových zlomků, 2 železná kopí.

Žárový hrob se zlomky bronzové nádoby našel pan Svoboda v roce 1928 ve Slatině. V Žaboveskách našel pan Zázvorka v roce 1926 železné kopí. A bez udání nálezce a data nálezu se našel ornamentovaný keramický stěp. V Žaboveskách na poli p.č. 53 byl nalezen žárový hrob.

Historie města Libochovice a okolí PRAVĚK LIBOCHOVICKA

Nálezy z doby římské v Libochovicích svědčí o stabilním osídlení. U školy byl v roce 1912 nalezen panem Adámkem fragment nádoby a soubor 17 střípek. V objektu dnešního domova dle chodce byl v roce 1928 nalezen kost ný h eben. V roce 1950 objevil pan Pavlík sídlištní objekt s fragmentem nádoby v bývalé okresní pískovně. V roce 1930 byl naproti sokolovně nalezen žárový hrob, obsahující soudkovitou nádobu a hliněný peslen. Při kopání základů pro skleníky bývalému podniku Oseva v roce 1950 našel pan Beneš keramickou nádobu. Při stavbě domu p.432, v roce 1914, byl nalezen komplex žárových hrobů. Nádoba a fragment bronzového plechu - žárový hrob I, zlomky destičkové bronzové spony, bronzové zlomky a nádoba - žárový hrob II, zlomky kostěného h ebeny, nádoba - žárový hrob III, bronzové destičkové a trubkovité spony, nádoba - žárový hrob IV, bronzová destičková spona, nádoba - žárový hrob V, nádoba, 3 zlomky železného držadla štítu, 2 fragmenty železného nože, 3 zlomky bronzové spony, 12 kusů bronzového kování štítu s nýty - žárový hrob VI. V roce 1931 byl ještě žárový hrob VII - železná sekera, železný hrot oštěpu, železné nůžky, železný nůž, železné kování emene a fragmenty nádoby.

Doba stohování národů

V roce 375 podnikl bojovný národ Hunů vedených Attilou nájezd na kmeny severní od německého moře a způsobil tím četnou reakci, kterou nazýváme doba stohování národů.

Není vyloučeno, že pod Hunskou vládou spadly i české země. Místními kraji později procházely různé kmeny různých národností, z nichž nejvýznamnějším posledním neslovanským byli **Langobardi**.

Zdejší kraj – Pohoří – obsadili někdy okolo roku 540. Zanechali po sobě jen několik hrobů, bohatě vybavených sklem, slonovinou a látkami. Z našeho kraje odešli okolo roku 568.

Představovat si však, že po odchodu Langobarďů z našeho země pustá je zcela mylná. Nadále zde žili zbytky germánských kmenů a původního obyvatelstva. Na konci 6. století přichází do této části země národ hledající nové území. Byli to **Slované**.

Nálezy z doby stohování národů můžeme spojit na prstech jedné ruky. V bývalém Venclově kamenolomu byl v roce 1910 nalezen fragment nádoby a bez data nálezu byly objeveny 2 stříbrné pozlacené spony, bronzová spona, kostěný h eben a 7 skleněných korálků. Pan Vogel našel ve svém domě v roce 1938 železné kopí.

V Libochovicích byl v roce 1930, v objektu dnešního domova dle chodce, objeven panem Jiráskem žárový hrob s kostěným h ebenem.

Příchod Slovanů

Perioda příchodu Slovanů se zčásti kryje s **dobou stohování národů**, avšak usazením slovanských kmenů za jiná u nás **období raného středověku**.

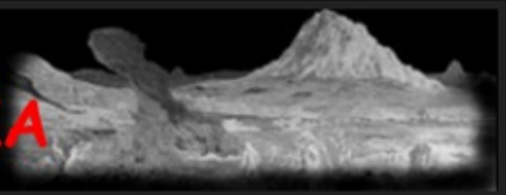
Do raného slovanského období spadá tzv. **kultura pražského typu** - štíhlé vázovité nádoby s nízkým hrdlem, ve kterých bývá uložen popel a kosti spáleného nebožtíka. Starobylost slovanského osídlení dokazuje nálezy hrobů z Bohušovic n. O., nálezy zdobeného pražského typu z Chožova u Loun, kostrové hroby z Prosmyk na Litoměřicku a jinde. Poslední obsahovaly železné sekery, nože a kladiva, výrobky tovaryšského domácího kovářství. Je jasné, že Slované zpočátku osídlovali úrodné půdy v okolí městeček, využívající při tom osady s původními obyvateli, kterým nezbylo nic jiného, nežli se přizpůsobit, nebo odejít.

Zdejší Slované velmi záhy změnili svůj původní žárový pohřební ritus za pohřbívání nespálených těl v natažené poloze, patrně pod vlivem svých germánských sousedů, jejichž zbytky se udržely v severozápadních částech snad až do 7. století. Zvláštností místních Slovanů je i velmi úzký kulturní kontakt s oblastmi osídlenými lužickými a polabskými Slovanů. Kontakty se projevují zejména na keramice, a to jak ve výzdobě (např. motiv jedlové větve, šikmé kůlky, kroužky, lomenice, pletenec atd.), tak na tvarech (dvojkuželovité formy s ostrým lomem, tvary s válcovitým hrdlem, ploché pokličky apod.).

Historie města Libochovice a okolí

PRAVĚK LIBOCHOVICKA

Z nekeramických předmětů používali staří Slované kostěné hřebeny, šídla, žernovy, přesleny, železné nože, krátké meče a jiné. Z ozdob byly korále a náušnice.

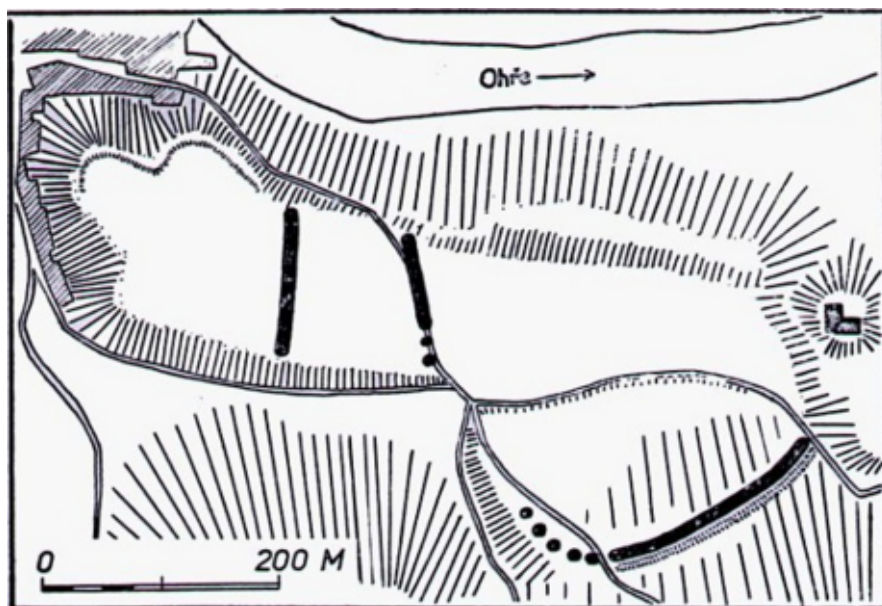
Zízení bylo kmenové, vedené nádelníkem. Základní hospodářskou činností bylo zemědělství, jak o tom vypovídají nálezy radlic, kos a srpů.

Období starohradištní

Období 7. a 8. století je označováno jako období starohradištní.

V roce 623/24 vypuklo na území nynějších Čech povstání proti avarskému útlaku. Toto povstání vedl bývalý franský kupec **Sámo**, který byl po jeho úspěšném zakončení zvolen „králem“ slovanských kmenů. **Sámová říše** je první písemně doložený státní útvar na našem území. I území Libochovicka spadá pod tento útvar. Po napadení Sámovy říše Franky v roce 631 / 32 došlo pro Slované k vítězné bitvě u Wogastiburgu – podle nejnovějších výzkumů nedaleko Libochovicka, na hradišti Rubín u Podbořan na Lounsku. V osmém století vznikají kromě osad vesnického typu i nová hradiště, nebo jsou opravována stará výšinná sídliště podle vodních kulturách. Povýšuje se i společenská elita, která v těchto dobách představuje prvopočátky pozdější šlechty.

Období stredoohradištní

Do vývoje zdejší krajiny zasáhl v 80. letech 9. století za knížete Svatopluka rozvoj Velkomoravské říše. Toto období představuje dobu stredoohradištní.

Po vzniku přemyslovského státu bylo území Ústeckého kraje osídleno drobnějšími kmenovými celky, v jejichž čele stála kmenová knížata. Podle dochovaných písemných zpráv, které musíme brát s rezervou, je to doba bájí a pověstí, zaujali severní část labské prouhy a dolní tok Ploučnice. Dánové, soustředili se kolem kmenového hradu Dánova, (který stál na Stoličném vrchu u Dánova) dolní Polabí Litoměřici, se stěděním na litoměřickém hradě.

Hradiště Levousy - tečkované jsou zakresleny rozorané části valů. Na východním okraji hradiště je zakreslena zícenina středověkého hradu Šebín.

Na Libochovicku se podle pověstí, stýkaly kultury dvou kmenů, Lučanů a Litoměřiců. Lucký kníže Vlastislav nechal vybudovat pravděpodobně na troskách bývalého keltského oppida hradiště nazvané podle jeho jména Vlastislav. Další lucké hradiště bylo položeno u Levous. Litoměřici měli podle pověstí obnovit obranné hradiště na vrchu Klapý. Dalimil však uvádí toto hradiště jako lucké, postavené mnohem později po smrti Vlastislavova jistým Lévou.

Archeologické nálezy z doby kmenového zízení jsou dosud velmi chudé a nelze z nich vyvozovat bezpečně závěry ani o hospodářském a společenském životě, ani o rozsahu území jednotlivých kmenů. Archeologické badatele zde čekají ještě dlouhá léta detailního studia a systematických výzkumů.

Období hradištní

Nálezy z doby hradištní patří na Libochovicku opatřím bohatším. Na Brníkov byl při kladení vodovodu mezi brníkovským dvorem a kruhovkou v roce 1900 nalezen kostrový hrob se dvěma ostruhami a brouskem. O ty roky později, v roce 1914 našel E. Bilicz nepoškozenou keramickou nádobu. V červnu v roce 1934 našel pan Josef keramický stěp. V roce 1908 našel v Dubanech pan Woperschalek keramickou nádobu. V období let 1914 – 1931 bylo na jižním svahu Rohatce, v bývalé cihelně p. Holého, v hloubce od 30 cm do dvou metrů nalezeno 7 kostrových hrobů a v nich 2 železné nože, bronzová záušnice, keramická nádoba, tři železné šípky a 3 železné zlomky. Hroby byly orientovány směrem západ-východ.

Hradiště Levousy - pokus o obrazovou rekonstrukci - J.R. zha

Na vrchu Házmburku byl nalezen fragment nádoby v roce 1925 a tamtéž našel v roce 1933 pan Chroust lahvovitou nádobu. V roce 1935 zde byla nalezena železná ostruha. Na západním svahu našel cestář p. Minka v roce 1955 železný depot. Na východním svahu našel v roce 1968 V. Smrž keramické stěpy. V Klapém pak bez udání polohy a data 2 fragmenty keramiky a keramické zlomky. V Klesíně byl v roce 1909 v bývalé pískovně odkryt kostrový hrob .1. Na poli pp .183 a 184 byl v roce 1925 nalezen kostrový hrob .2 s nádobou. Vedle něj byl v téže době odkryt kostrový hrob .3. V roce 1950 pak pan Moravec našel kostrový hrob .4 ve štěrbině. Hrob obsahoval kromě jiného i nádobu, zlomky kování, 7 skleněných korálek a železný nůž. V roce 1961 byl při stavbě oplocení vepřívna nalezen kostrový hrob .5 a v něm korálek a dvě keramické nádoby. V roce 1964 našel V. Pavlík na poli pp .729 obilní jámu. Bez udání nálezových okolností jsou 4 keramické nádoby, patří také z hrobů .

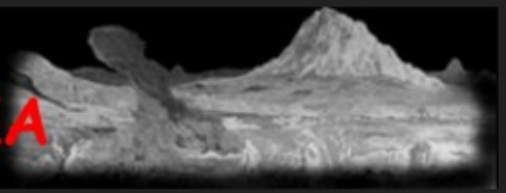
Libochovice. - Keramická láhev dvojčinnického tla - výška 27,5 cm (L48)

Na levouském hradišti „Na Šancích“ byl v roce 1908 nalezen hrabětem Herbersteinem soubor keramiky, dále pak panem Slámou v roce 1950 keramický stěp a nakonec panem Pavlíkem v letech 1949 – 50 soubor keramiky a struska. Bez data získání bylo nalezeno 10 fragmentů keramiky. Je zřejmé, že výhodnou polohu starého hradiště u Levousy využili lidé ještě vícekrát. Prokazatelné je její využití v slovanské stědní době hradištní v 9. - 10. století. Dodnes se dochovaly zbytky mohutných obranných valů, které byly s pomocí široké kolem devíti metrů. Ve své době tedy bylo hradiště dobře opevněné. V průběhu 19. století se eštější obrozenci snažili najít bájný "Libušín" (jako sídlo kněžny Libuše, Krokovy dcery) a soustředili pozornost do těchto míst z důvodu etymologické podobnosti názvu obce (Levousy - Livousy - Libussy).

Historie města Libochovice a okolí

PRAVĚK LIBOCHOVICKA

Pravké hradiště, objevené při jv. okraji obce, považovali za potvrzení tohoto vztahu, až do doby, než byl pravý Libušín identifikován poblíž Kladna.

V Popluzích byl v roce 1912 nalezen kostrový hrob s nádobou a v bývalé panské školce našel pan Jirásek v roce 1910 zlomek bronzové záušnice. Nález kostrového hrobu s nádobou byl učiněn i v Radovesicích, a to v roce 1914 panem Biliczem. Ten samý nálezce našel ve Slatině v roce 1914 keramickou nádobu. V Sedlci byl nalezen okrajový ornamentovaný keramický stěp.

O osídlení Libochovic v době hradištní (tedy do 10 – 12. století) svědčí následující nálezy. V bývalé panské pískovně byly nalezeny 2 stěpy keramiky sídlištního typu. V neznámé lokalitě byla nalezena lahvovitá nádoba.

Brníkov. - Hrnčovitá nádoba - výška 13,5 cm (L25) - Bilicz 1914

Nálezy z doby hradištní patří na Libochovicku optikou k bohatším. Na Brníkově byl při kladení vodovodu mezi brníkovským dvorem a kruhovkou v roce 1900 nalezen kostrový hrob se dvěma ostruhami a brouskem. O tyto roky později, v roce 1914 našel E. Bilicz nepoškozenou keramickou nádobu. V Brněně v roce 1934 našel pan Josef keramický stěp. V roce 1908 našel v Dubanech pan Woperschalek keramickou nádobu. V období let 1914 – 1931 bylo na jižním svahu Rohatce, v bývalé cihelně p. Holého, v hloubce od 30 cm do dvou metrů nalezeno 7 kostrových hrobů a v nich 2 železné nože, bronzová záušnice, keramická nádoba, tři železné šipky a 3 železné zlomky. Hroby byly orientovány směrem západ-východ.

V Ržové ulici byl objeven v roce 1931 stěp a část brousku kamenného mlýnku ze sídlištního objektu. V téže době byly na náměstí nalezeny 2 keramické stěpy sídlištního typu. V roce 1937 byl u kostela nalezen panem Rublím keramický stěp. Na cestě k Jiřetínu našel pan Zázvorka hliněný pesl.

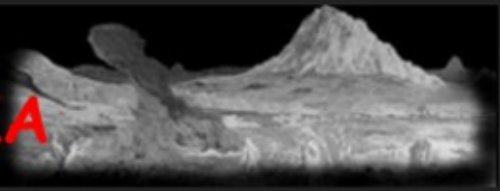
Od 10. do 12. století

Uritý hospodářský vzestup zaznamenáváme podle archeologických nálezů teprve od 10. století, v době vznikajícího pemslovského státu, kdy se k nám dostávají výrobky byzantských dílen, především šperky, které byly záhy napodobovány domácími řemeslníky. Domácím výrobkem jsou tzv. esovité záušnice, jednoduché kroužky, bronzové i stříbrné, s esovitým zakončením, které se staly typickou ozdobou vlasů slovanských žen v této době. V 10. a v 11. století se k nám kromě toho dostávají i výrobky orientálních zlatníků. Také se západní Evropou měly naši předkové obchodní styky. Dovážely se k nám z francie šle zejména zbraně, které byly záhy napodobovány domácími kováři. O výslovně vojensko-strategickém umění slovanského obyvatelstva podávají svědectví etná hradiště - pevnosti, vybudované obyčejně na ostrožnách se strategicky výhodnou polohou a sloužící jednak k obraně kraje a jako útočiště pro okolní obyvatelstvo v dobách válečných, jednak jako středisko obchodu, řemesel a administrativy.

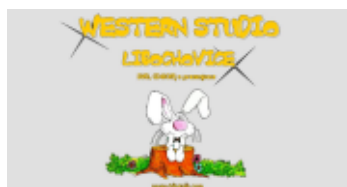

Historie města Libochovice a okolí **PRAVĚK LIBOCHOVICKA**

Kromě toho byla v našem kraji objevena celá řada sídlišť a pohřebišť, která jsou výmluvnými svědky starobylého slovanského osídlení. Od 3.-12.stol. žili v severozápadní části pohraničí pouze Slované. Teprve v době kolonizace, tedy ve 13. století, sem přicházejí cizí osadníci, zejména Němci.

Vydala Tramská osada Bílý zajíc Libochovice jako doplněk k CD-ROMu Historie města Libochovice a okolí a k www.libochovice.net

Text vybral, upravil a dokumenty přeepsal : J.R. zha

Materiály : archiv autora

Grafická a textová úprava : J.R. zha

Text v dokumentech má zachovaný historický slovosled i úpravu

Kontrola a korekce : L.Žáková

© 2009

NEPRODEJNÉ – pouze pro osadní potřebu
